

รายงานการวิจัย

โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เครื่องข่ายงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เรื่อง การวิจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว
“สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย – ลาว จังหวัดเลย” เพื่อหาแนวทาง
การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
**Research into the tourism potentiality on the tourist
route of “Nam Huang Thai – Laos relationship
bridge” in order to provide a guideline for
managing sustainable tourism : Tha-Li, Loei**

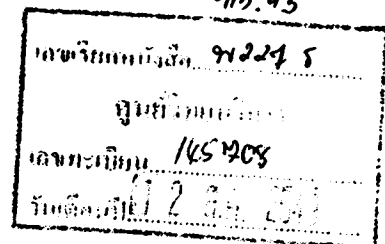
นางสาวพรกมล ระหาญนอก

นายไทยโรจน์ พวงมณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

๒๕๔๘

๓
๑๑๕.๑๓

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (3) ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (4) หาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (5) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย กับ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มตัวอย่างและประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้แก่ ตัวแทนการท่องเที่ยวจังหวัดเลย พัฒนาการชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ครู อาจารย์ นักเรียน ตัวแทนผู้ประกอบการ แม่ค้า คนขับรถรับจ้างและชาวบ้านที่อยู่ในอำเภอท่าลี่ ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละในประเด็นที่ศึกษา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้รูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาควบคู่กับการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัย พบว่า ด้านสภาพการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ใหม่ที่กำลังรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยว 3 ประเภทคือ ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ในแต่ละพื้นที่จะมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับศาสนา วิถีชีวิต ชนบธรรมเนียบประเพณี ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีการบริหารจัดการ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบในการพัฒนา ปรับปรุง การจัดกิจกรรมของชุมชนเพื่อพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางปัญญานำเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการจัดเวทีประชาคมในตำบลเพื่อร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการและร่วมประเมินการจัดกิจกรรม

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยที่มีผลคือ (1) การมีภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูง พื้นที่ราบเชิงเขาและที่ราบลุ่มทำให้มีความหลากหลายทางกายภาพ (2) สภาพเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่อำเภอในจังหวัดเลยและจังหวัดอื่น ๆ ได้อย่างสะดวก รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (3) การมีกิจกรรมที่แตกต่างจากแหล่งอื่น ๆ เช่น กิจกรรมการแห่คันคอกไม้ การแข่งขันพายเรือประเพณีระหว่างประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (4) การมีส่วนร่วมของชาวบ้านชุมชนที่มีการร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการและร่วมประเมินอย่างต่อเนื่องและชัดเจน (5) การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน

(2)

ด้านศักยภาพการท่องเที่ยว พบว่า อำเภอท่าลี่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวคือ (1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความหลากหลาย เช่น น้ำตก แก่ง วัด พระธาตุ ป่าชุมชน สะพาน วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณี และสภาพภูมิทัศน์ของอำเภอท่าลี่ (2) ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ หลากหลาย สมบูรณ์และมีความครบถ้วนในการบริการ (3) กิจกรรมการท่องเที่ยวมีลักษณะเด่น แปลกตา (4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว (5) ความสามารถในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำของชุมชนและผู้ตามของคนในชุมชน

ด้านแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า (1) ต้องมีการบริหารจัดการ โดยคนในชุมชน (2) มีการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวและการจัดการ (3) มีงบประมาณและปัจจัยหนุนเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ (4) สร้างความตระหนักรู้ จิตสำนึกเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติและทุนทางปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน (5) ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีคุณภาพและศักยภาพ

ด้านการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงและความร่วมมือ พบว่า ต้องมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับคนภายนอก

ด้านการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอท่าลี่ได้ 3 เส้นทางคือ (1) เส้นทางบ้านบวกอ่างถึงสะพานมิตรภาพ (2) เส้นทางบ้านบวกอ่างถึงสะพานมิตรภาพ (สามารถเข้าถึงน้ำตกห้วยไค้) (3) เส้นทางน้ำแควถึงเชียงคาน ส่วนการเชื่อมโยงเส้นทางไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 3 เส้นทางคือ (1) เส้นทางอำเภอท่าลี่ถึงร้านค้าปลอดภาษี (2) เส้นทางอำเภอท่าลี่สู่เมืองแก่นท้าว (3) เส้นทางสะพานมิตรภาพน้ำเหือง ถึงเมืองหลวงพระบาง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย

โทร. 0-4283-5238 Fax. 0-4283-5238 E-mail : prahannok@yahoo.com

Abstract

This research aims to 1) study general information and tourism in Thali, Loei 2) study factors that affect tourism in Thali, Loei 3) study the potentiality to create sustainable tourism in Thali, Loei 4) provide a guideline for developing sustainable tourism in Thali, Loei 5) provide suggested tourist routes between Thali, Loei and Laos. Data in this research were collected from various participants as follows: the Tourist Authority in Loei, sub-district administration organizations, Phu-Yai-Ban (the headmen of villages), Kamnan (elected officials who look after people in districts), local philosophers, teachers, students, travel agents, local seller, drivers, and people in Thali. The research combined 3 research methods: a qualitative research method, a participative action research method and a qualitative data collection method. Many data collection tools and activities were employed including questionnaires, topics for group interview, in-depth interviews, workshops, observations with or without an involvement, document study, quantitative data analysis, qualitative data analysis with data triangulation.

The results are summarized in different fields. In the field of tourism condition, this research found that Thali was being promoted to be one of the tourist places, which offered 3 types of attraction: unspoiled nature, art and culture, and its history. Different areas in Thali were preparing to venue tourist activities that demonstrate their relationship with religion, their ways of life, and customs and traditions. Each area will be managed by the sub-district administration organization within that area, that holds key responsibility in improving and arranging activities in the community in order to improve natural philosophical resources by using an involvement of people in the community through community meeting to share opinions, develop plans and evaluation of activities.

In the field of factors that affect tourism, this research found that there are 5 factors that affect tourism (1) Thali's geography reflects its physical diversity that combines mountains, valleys, and river basin; (2) Convenience for traveling: Thali can be reached by road from different locations, for example, other districts in Loei, other provinces, and Laos; (3) Unique traditions and festivals, for example, Hae-Ton-Dok-Mai Festival, the tradition boat racing between Thali and Laos; (4) An involvement of people in brainstorming, strategic development, implementation and evaluation; and (5) Good management that emphasizes participation of local people and their leaders.

In the field of tourism capacity, the research found that Thali can play an important role in tourism due to (1) its diversity in tourist attractions, such as water fall, islet monastery, pagoda, community forest, bridge, way of life, culture and geography; (2) its uniqueness, diversity and completeness of tourist resources; (3) divergent and intriguing tourism activities; (4) well support from local people for tourist operations; and (5) people's understanding of roles (to learn and follow).

In the field of sustainable tourism, this research found that (1) tourism has to be organized and manage by local people; (2) people have to be trained in tourism and management; (3) financial and other support is required to help create tourism activities and learning; (4) people should be encouraged to realize the important of natural resources and the knowledge asset in their communities; and (5) existing and new tourist places have to be improved to reach satisfied quality.

In the field of network and cooperation, this research found that various support from private and governmental organizations are dispensable, especially in advertising tourist places to public.

(4)

In the field of tourist routes, the research found that tourist routes can be arranged in 3 ways (1) the route from Ban Buag-Ang to the Friendship Bridge; (2) the route from Ban Buag-Ang to the Friendship Bridge (can access Huay-Kai water fall); and 3) the route from Nam-Kam to Chiang-Kan. Moreover, the route to Laos can be established in 3 ways (1) the route from Thali to duty-free shops in Laos; (2) The route from Thali to Muang-Taw in Laos; (3) the route from Thali to LuangPraBang.

Science and Technology Faculty, Loei Rajabhat University, Amphur Muang, Loei, 42000.

Tel. 0-4283-5238 Fax. 0-4283-5283 E-mail: prahannok@yahoo.com

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องสัณยภาพการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย-ลาว จังหวัดเลย” กรณีศึกษาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการศึกษาและเศรษฐกิจของชุมชนและชาติจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่จัดสรรงบประมาณเพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงไปยังแหล่งต่าง ๆ ของอำเภอท่าลี่ และจังหวัดเลย รวมถึงประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คณะผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้โอกาสและมอบความไว้วางใจให้ดำเนินการครั้งนี้ เป็นอย่างสูง

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร. โคมขง โต้ทอง ผู้ประสานงาน โครงการเครือข่ายการวิจัยการท่องเที่ยวฯ และ ดร. เดชชาย ช่วยบำรุง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและวิทยากรที่เสียสละเวลาให้ความรู้ความเข้าใจ และคำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยนับตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการวิจัย การรายงานการวิจัย การนำเสนองานวิจัยในแต่ละระยะและการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้อย่างเข้าใจในสัณยภาพของคณะนักวิจัยและมีความเป็นกัลยาณมิตรเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ ขานุชสี อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชวริยา ไบลี รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ ปิยพิทยานันท์ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุลดิษฐ์ อุปาด คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องของเวลาและเครื่องมือในการทำวิจัยพร้อมทั้งให้กำลังใจด้วยดียิ่งเสมอมา และขอขอบคุณอาจารย์วัชรวิ ร่วมคิด คณะครุศาสตร์ที่ร่วมเป็นวิทยากรในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าลี่ทั้ง 6 ตำบล ชาวบ้านในชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า ปราชญ์ชาวบ้าน ที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชน แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคม รวมถึงการเสียสละเข้าร่วมเวทีประชาคม การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกและร่วมประเมินสัณยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่เป็นอย่างดี

ท้ายสุดคณะผู้วิจัยขอขอบคุณนักวิชาการและเจ้าของทฤษฎีที่เขียนเป็นหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่ทำให้คณะผู้วิจัยมีความกระจ่างชัดเกี่ยวกับการวิจัยและเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในครั้งนี้อย่างชัดเจน

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญตาราง.....	(9)
สารบัญภาพ.....	(10)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
โจทย์คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	9
กรอบการจัดการท่องเที่ยว.....	11
รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชนบท.....	11
แนวคิดการจัดการท่องเที่ยว.....	15
การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว.....	18
หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	23
การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	24
กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว.....	28
การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	28
นโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยว.....	31

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
ระเบียบวิธีวิจัย.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/พื้นที่.....	38
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
การดำเนินงานกิจกรรมการวิจัย.....	41
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	46
บริบทพื้นที่ของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลยและบริบทของเมืองแก่นท้าว สปป.ลาว.....	46
การท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย.....	57
ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย.....	82
ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่.....	92
แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย.....	103
แนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	109
เส้นทางการท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว จังหวัดเลย.....	110
อภิปรายผล.....	117
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย.....	131
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	131
วิธีดำเนินการวิจัย.....	131
ผลการวิจัย.....	132
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่.....	136
ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่.....	138
แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	141
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ.....	142
เส้นทางการท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว จังหวัดเลย.....	142
ข้อเสนอแนะ.....	145

บรรณานุกรม.....	148
ภาคผนวก.....	152
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	153
ภาคผนวก ข แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	165
ประวัตินักวิจัย.....	168

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 การดำเนินกิจกรรมการวิจัย.....	41
4.1 แสดงเขตการปกครองและประชากร อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย.....	49
4.2 แสดงตำบลและประเภทของแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย.....	72
4.3 แสดงประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและชื่อของแหล่งท่องเที่ยว.....	73
4.4 แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย แยกตามประเภทแหล่ง ท่องเที่ยว.....	92
4.5 แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับสูงและปานกลาง.....	93

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
4.1 แสดงลักษณะภูมิประเทศของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย ที่สภาพแวดล้อมมีลักษณะเป็นแอ่งมีภูเขาและเนินเขาเล็ก ๆ ประกอบกัน บางส่วนของพื้นที่มีการทำเกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง.....	47
4.2 ลักษณะสภาพบ้านเรือนถนนหนทาง การปลูกต้นไม้ประดับหน้าบ้านและวิถีการดำเนินชีวิตจากอาชีพเกษตรกรรมของชาวบ้าน ในเขตอำเภอท่าลี่ ส่งผลต่อความรู้สึกด้านความงามแห่งความเป็นชุมชน แห่งความร่วมมือเอื้ออาทร.....	48
4.3 แสดงแหล่งน้ำธรรมชาติของอำเภอท่าลี่ ที่ชาวบ้านนำมาใช้ในอาชีพเกษตรกรรม ภาพซ้ายมือเป็นแม่น้ำโขง ติดกับประเทศลาว ส่วนภาพขวามือเป็นภาพฝายเก็บน้ำห้วยสระแร บ้านโคกใหญ่.....	50
4.4 สถาปัตยกรรมทางศาสนาที่สร้างขึ้นจากความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนา รูปแบบของการก่อสร้างรับมาจากภาคกลาง มีการประดับประดาซุ้มหน้าต่างของโบสถ์ให้เป็นทรงปราสาทยอด.....	51
4.5 แสดงเส้นทางการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย เส้นทางการเดินทางจากอำเภอเมืองสู่อำเภอท่าลี่และเชื่อมต่อไปยังสะพานมิตรภาพไทยลาว.....	53
4.6 ซ้ายผลิตภัณฑ์ขนมของกลุ่มแม่บ้านบวกอ่างและขวามือร้านผลิตภัณฑ์สินค้า โอท็อปของตำบลท่าลี่จังหวัดเลย.....	54
4.7 กลุ่มหัตถกรรมเครื่องเรือนจากหวายบ้านนากระเจิง อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ที่ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเพื่อถักและสานเก้าอี้จากหวาย โดยหวายส่วนหนึ่งส่งซื้อมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	55
4.8 ซ้ายโบสถ์วัดจอมแจ้ง สปป.ลาวที่แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ มีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงลักษณะของลาว พระพุทธรูปนาคปรกตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของอาคาร ขวา ภาพร้านค้าขายเครื่องเงิน.....	60
4.9 ลักษณะลวดลายเทพนมบนหน้าบันอาคารสถาปัตยกรรมของลาว และทางขึ้นโบสถ์ที่มีราวบันไดพญานาคประดับตกแต่งด้วยการเขียนสี.....	61
4.10 บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำคำของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สภาพพื้นที่แวดล้อมด้วยป่าและเนินเขาขนาดเล็กที่จับซ้อน มีความสมบูรณ์หน้าฝน.....	61

ภาพประกอบที่

หน้า

- 4.11 แสดงบรรยากาศของชุมชนและเส้นทางของชุมชนบ้านเมืองเก่า เมืองแก่นท้าว
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในหน้าร้อน.....55
- 4.12 ลักษณะสถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่มีการออกแบบจั่ววางไม้ สำหรับเป็นหลัง
บ้านและการตกแต่งลวดลายปูนปั้นลวดพันรูปดอกขา บริเวณเสาบ้าน ปัจจุบัน ชาวเมือง
แก่นท้าว อนุรักษ์ไว้เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว.....63
- 4.13 ลักษณะอาคารบ้านเรือนและสถาปัตยกรรมพื้นบ้านที่แสดงถึงวิถีความเป็นอยู่
ความศรัทธาคือศาสนาและการถ่ายทอดความงามผ่านรูปทรงของสิ่งก่อสร้างและ
การเขียนจิตรกรรมฝาผนังเพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา โดยรูปแบบการเขียน
เรียบง่ายสีแบนตัดขอบรูปทรง.....64
- 4.14 ลักษณะของพระธาตุที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นพระธาตุของแม่ของท้าวแก่น ผู้สร้างเมือง
แก่นท้าว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและ โบสถ์ที่ใช้ในการ
ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบลาว คือมีความเรียบ
ง่าย.....65
- 4.15 สภาพภูมิประเทศของอำเภอท่าลี่ที่มีความสูงต่ำ ลดเลี้ยวเป็นที่ราบระหว่างเขา
หุบเขาและเนินเขา ทำให้เส้นทางท่องเที่ยวมีความงดงามตลอดเส้นทาง.....68
- 4.16 ชัยภูมิมองในที่สูงของจุดชมทิวทัศน์ของอำเภอท่าลี่ ที่เห็นภาพความงามที่สลับซับซ้อน
ของทิวเขาและการรวมตัวกันของชาวบ้านบริเวณแอ่งพื้นที่ราบ ซึ่งมีการใช้พื้นที่
ราบทำการปลูกข้าว ส่วนบริเวณเชิงเขามีการปลูกกล้วย มันสำปะหลัง ชาวเป็นภาพ
น้ำตกสวยใคร่ที่เป็นทุนทางธรรมชาติที่มีทั้งความงาม ความร่วมเย็นและยังสร้างความ
หลากหลายทางชีวภาพให้เกิดขึ้นกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณน้ำตกนี้มีน้ำไหล
ตลอดปี.....69
- 4.17 การทำเกษตรกรรมบนพื้นที่ราบด้วยการปลูกข้าว ปลูกกล้วย มันสำปะหลัง ทางการ
ล้ม ลำไย นับเป็นอาชีพที่สร้างรายได้และสร้างเศรษฐกิจให้กับ ชุมชน.....70

- 4.18 ซ้ายวิถีชีวิตของชาวบ้านอำเภอท่าลี่ที่ผูกพันกับการเกษตรกรรม ส่วนขวา เป็นโบสถ์ที่ชาวบ้านน้ำแคว ร่วมกันก่อสร้างขึ้นมา โดยนำรูปแบบมาจากภาคกลาง หน้าค่างของโบสถ์มีการแกะสลักเรื่องราวพุทธประวัติบรรยากาศภายในวัดมีความร่มรื่น.....62
- 4.19 สภาพและลักษณะของที่พักแรมในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย และพื้นที่ศึกษาเรียนรู้ของชุมชนด้านการเกษตรที่สามารถเดินทางเข้ามาพักผ่อนและชื่นชมการจัดภูมิทัศน์ได้.....77
- 4.20 พื้นที่ พระพุทธรูป หอระฆังของวัดเฉลิมพระเกียรติที่ตั้งอยู่บนภูเขา สามารถมองเห็นทิวทัศน์ บริเวณตำบลน้ำแควได้ เนื่องจากการขาดงบประมาณในการก่อสร้างอาคารและปรับปรุงพื้นที่จึงทำให้พื้นที่ขาดความงดงามในบางมุมมองไป.....80
- 4.21 ซ้ายหน้าบันประคูโงงรูปทรงปราสาท หลายนทพพนมเดาคู่ประกอบด้วยธรรมจักรที่มีความงดงามในรูปแบบ ขวาพระธาตุสัจจะที่มีรูปแบบศิลปะกลาง มีรูปแบบและรูปทรงเรียบง่าย มีการตกแต่งองค์พระธาตุด้วยลวดลาย.....84
- 4.22 ซ้ายภาพ โบสถ์วัดป่านากระเซ้งที่มีความงดงามในรูปแบบของการตกแต่งซุ้มหน้าค่างทรงปราสาท สร้างขึ้นใหม่เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ส่วนขวามือ เป็นภาพประคูโงงของวัดป่านากระเซ้ง ที่บริเวณเสามีการตกแต่งด้วยลวดลายรักร้อย ส่วนหน้าบันเป็นลวดลายเขียนสีรูปธรรมจักรบนฐานชุกชี.....85
- 4.23 แสดงรูปด้านของโบสถ์ที่มีความงดงามในรูปแบบศิลปะสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ของวัดสหมิตรวนาราม โดยประคูหน้าค่างจะมีการสร้างซุ้มทรงปราสาทติดคั้งเพื่อความงาม มีการกันเขตพื้นที่ของเขตการทำสังฆกรรมอย่างชัดเจน.....86
- 4.24 ซ้ายมือแสดงลักษณะของน้ำที่ไหลผ่านแก่ง โคนที่มีความเขียวและไหลอย่างรุนแรง แต่บางช่วงก็มีความสงบนิ่งน้ำในแอ่งจะมีสีเขียว ฟังตรงข้ามคือประเทศลาว ส่วนภาพขวาเป็นภาพแพที่มีกลุ่มแม่บ้านเข้ามาประกอบธุรกิจร้านอาหารและล่องแพ.....88
4. 25 รายละเอียดบางมุมของน้ำตกห้วยไคร้ จากภาพปริมาณน้ำน้อย เนื่องจากฝนขาดช่วงสำหรับในฤดูฝนจะมีความสวยงามของบริเวณและพื้นที่.....88

ภาพประกอบที่

หน้า

- 4.11 แสดงบรรยากาศของชุมชนและเส้นทางของชุมชนบ้านเมืองเก่า เมืองแก่นท้าว
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในหน้าร้อน.....55
- 4.12 ลักษณะสถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่มีการออกแบบจั่ววางไม้ สำหรับเป็นผนัง
บ้านและการตกแต่งลวดลายปูนปั้นลายพันธุ์พฤกษา บริเวณเสาบ้าน ปัจจุบัน ชาวเมือง
แก่นท้าว อนุรักษ์ไว้เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว.....63
- 4.13 ลักษณะอาคารบ้านเรือนและสถาปัตยกรรมที่นันทันที่แสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่
ความศรัทธาคือศาสนาและการถ่ายทอดความงามผ่านรูปทรงของสิ่งก่อสร้างและ
การเขียนจิตรกรรมฝาผนังเพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา โดยรูปแบบการเขียน
เรียบง่ายสีแบนตัดขอบรูปทรง.....64
- 4.14 ลักษณะของพระธาตุที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นพระธาตุของแม่ของท้าวแก่น ผู้สร้างเมือง
แก่นท้าว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและ โบสถ์ที่ใช้ในการ
ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบลาว คือมีความเรียบ
ง่าย.....65
- 4.15 สภาพภูมิประเทศของอำเภอท่าลี่ที่มีความสูงต่ำ ลดเลี้ยวเป็นที่ราบระหว่างเขา
หุบเขาและเนินเขา ทำให้เส้นทางการท่องเที่ยวมีความงดงามตลอดเส้นทาง.....68
- 4.16 ช่างนุมนองในที่สูงของจุดชมทิวทัศน์ของอำเภอท่าลี่ ที่เห็นภาพความงามที่สลับซับซ้อน
ของทิวเขาและการรวมตัวกันของชาวบ้านบริเวณแอ่งพื้นที่ราบ ซึ่งมีการใช้พื้นที่
ราบทำการปลูกข้าว ส่วนบริเวณเชิงเขามีการปลูกกล้วย มันสำปะหลัง ชาวเป็นภาพ
น้ำตกสวยไคร้ที่เป็นทุนทางธรรมชาติที่มีทั้งความงาม ความร่วมเย็นและยังสร้างความ
หลากหลายทางชีวภาพให้เกิดขึ้นกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณน้ำตกนี้มีน้ำไหล
ตลอดปี.....69
- 4.17 การทำเกษตรกรรมบนพื้นที่ราบด้วยการปลูกข้าว ปลูกกล้วย มันสำปะหลัง ยางพารา
ส้ม ลำไย นับเป็นอาชีพที่สร้างรายได้และสร้างเศรษฐกิจให้กับ ชุมชน.....70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากว่า 30 ปี ประเทศต่างๆ ได้ให้ความสนใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จึงมีการใช้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ไปสู่ภาคและแหล่งต่าง ๆ มีการจ้างงานและมีการส่งเสริมสนับสนุนภาคธุรกิจให้เจริญเติบโต รวมทั้งการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานไปสู่ภูมิภาคที่ห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา มักใช้การท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนในชนบท ที่ค่อนข้างมีความมั่งคั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่นประเทศไทยที่รัฐบาลให้ความสำคัญในระดับสูง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชาติระยะยาว ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ว่า “ให้การท่องเที่ยวไทย มีเอกลักษณ์ไทยในมาตรฐานสากล (World Class) ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการ และการรักษาสิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2555”

จากการประชุมระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ (United nation Conference on Environment and Development) ที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี 1992 ได้นำรายงาน Brundtland Report มาจัดทำโปรแกรมและข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์และพัฒนาของประชาคมโลก ผลที่ได้จากการประชุม คือ แผนปฏิบัติการที่ 21 หรือ UN Agenda 21 เพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้นำไปเป็นกรอบการปฏิบัติสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable Development) อันรวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดสากลที่ได้รับการยอมรับจากทุกประเทศ รวมถึงองค์การสหประชาชาติ องค์การสากลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และองค์การด้านการท่องเที่ยวระดับโลก และระดับภูมิภาคต่างๆ

องค์การการท่องเที่ยวโลกหรือ World Tourism Organization ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นอันเป็นการเอื้อให้สามารถใช้ประโยชน์ของพื้นที่ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จังหวัดเลย เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนไปทางภาคเหนือ สถานที่ตั้งตัวเมืองอยู่ท่ามกลางภูเขาน้อยใหญ่ มีอากาศหนาวเย็น มีหมอกปกคลุมอยู่เสมอ เป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่อากาศเขหนาวจัดจนอุณหภูมิลดลงถึงศูนย์องศาเซลเซียส มีพื้นที่ 11,426.612 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองเลย อำเภอวังสะพุง อำเภอปากชม อำเภอเชียงคาน อำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูกระดึง อำเภอนาแห้ว อำเภอนาด้วง อำเภอภูหลวง อำเภอผาขาว และกิ่งอำเภอเอราวัณ มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงยาวประมาณ 71 กิโลเมตร และแม่น้ำเหืองยาว 123 กิโลเมตร เป็นเส้นกั้นเขตแดน ทิศใต้จรดจังหวัดขอนแก่น ทิศตะวันออก จรดจังหวัดหนองคาย และหนองบัวลำภู ทิศตะวันตก จรดจังหวัดพิษณุโลก ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยโดยทั่วไปร้อยละ 80 จะเป็นภูเขาสูงและภูเขาล้อมรอบและประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์เป็นที่ราบ โดยมีตัวเมืองอยู่ตรงกลางลักษณะคล้ายกันกระทะ สูงจากระดับน้ำทะเล โดยเฉลี่ยประมาณ 400 เมตร (สาร สารทัศนายนันท์, 2534 : 11-40)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดให้จังหวัดเลย เป็นจังหวัดหนึ่งใน 9 จังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง เพราะเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแหล่ง เช่น ภูกระดึง ภูเรือ เชียงคาน ฯลฯ และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจังหวัดเลย (SWOT Analysis) ภาครัฐ เอกชน และประชาชนเพื่อค้นหาศักยภาพในการพัฒนาจังหวัด โดยการวิเคราะห์จากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดเลยมีจุดแข็ง (strengths) คือ มีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามและมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลากหลายทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และประเพณี จังหวัดเลยในเขตอำเภอท่าลี่ มีพื้นที่ชายแดน ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2 แขวง มีผลทำให้สามารถทำการค้า ลงทุน และการจัดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ แต่จุดอ่อนที่มีการค้นพบคือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ก็ยังมีข้อค้นพบว่า จังหวัดเลยมีโอกาสในการพัฒนาให้เป็นแหล่งการท่องเที่ยวได้นั้นคือ การที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้จากนักท่องเที่ยวเข้าประเทศ

การที่จังหวัดเลยมีพื้นที่ติดประเทศลาว 2 แขวง เปิดโอกาสให้จังหวัดสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประตูแห่งการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน อันมีพื้นฐานเดิมที่จังหวัดเลยกับแขวงไชยะบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการติดต่อค้าขายและไปมาหาสู่กันมาตั้งแต่อดีต ดังนั้นเมื่อ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2535 อนุมัติให้เปิดจุดผ่านแดนถาวรที่บ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ตรง

ข้ามกับบ้านคอนคั้ง เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นแบ่งเขตแดน และได้มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเหืองที่บ้านนากระแข็ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2547 ผลจากการสร้างสะพานทำให้มีการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วยการเพิ่มเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ จากจังหวัดเลย-แขวงไชยบุรี-หลวงพระบางแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเลย, 2546) การขยายตัวดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่ต้องมีการดำเนินการคือ ให้มีการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ จัดตั้งร้านค้าปลอดภาษีฝั่งไทย พัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงร่วมกัน (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด, 2546) จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการก่อสร้างสะพานข้ามพรมแดนขึ้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้เกิดเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่เมืองต่างๆ ได้อย่างสะดวกขึ้น และเส้นทางดังกล่าวสามารถที่จะพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในเส้นทางดังกล่าวมีการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน จึงควรมีการศึกษาศึกษภาพด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนเส้นทาง การท่องเที่ยวสายสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว จังหวัดเลย เพื่อสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนต่อไป

อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดเลย ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเนื้อที่โดยประมาณ 683 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล คือ ตำบลท่าลี่ ตำบลหนองผือ ตำบลอาฮี ตำบลน้ำแคม ตำบลโคกใหญ่ ตำบลน้ำพูน มีหมู่บ้านทั้งหมด 41 หมู่บ้าน ภูมิประเทศมีลักษณะภูเขาสลับกับเนินเขา มีที่ราบลุ่มอยู่บริเวณแม่น้ำคานและบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเหือง มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ชาวบ้านนำมาใช้ในการบริโภคและทำเกษตรกรรม คือ แม่น้ำเหือง แม่น้ำคาน ห้วยสะกัน ห้วยแฟน ห้วยน้ำพูน ห้วยน้ำแคม ห้วยคำย สำหรับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการศึกษารเรียนรู้และการพักผ่อนสำคัญ คือ พระธาตุสี่จระ พระธาตุมะนาวเคี้ยว แก่งโคน แก่งเด่น น้ำตกห้วยไค้ น้ำตกห้วยชะนา ดันมะคำยักษ์ แก่งตาดข่า น้ำตกผาน้อย แก่งโสกา น้ำตกตาดใหญ่ ถ้ำผาบึง ม่านพิรุณ ผาภบ หาดทรายงาม ด้านการประกอบอาชีพของชาวบ้าน คือ การทำเกษตรกรรม หลายพื้นที่จึงมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น กลุ่มแม่บ้าน 13 กลุ่ม กลุ่มเกษตรกรทำสวน 1 กลุ่ม กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร 3 กลุ่ม กลุ่มผู้เกษตรกร 4 กลุ่ม

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับแนวคิดและความเป็นมาของการท่องเที่ยวและจังหวัดเลย คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเป็นเขตพื้นที่ที่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนได้ จึงควรทำการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 โจทย์คำถามการวิจัย

1.2.1 โจทย์วิจัย

การวิจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย - ลาว จังหวัดเลย” กรณีอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นอย่างไร

1.2.2 คำถามวิจัย

1.2.2.1 บริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเป็นอย่างไร

1.2.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเป็นอย่างไร

1.2.2.3 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเป็นอย่างไร

1.2.2.4 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเป็นอย่างไร

1.2.2.5 จะเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจากอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.3.3 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.3.4 เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.3.5 เพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวจากอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เชื่อมโยงกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.4 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน และบริบทด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.4.2 ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.4.3 ทราบศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.4.4 ได้เส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย และเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจากอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ไปยังแหล่งท่องเที่ยวของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย - ลาว จังหวัดเลย” กรณีอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ประกอบด้วย 6 ตำบล คือ ตำบลท่าลี่ ตำบลหนองผือ ตำบลอาฮี ตำบลน้ำแคม ตำบลโคกใหญ่ ตำบลน้ำพูน

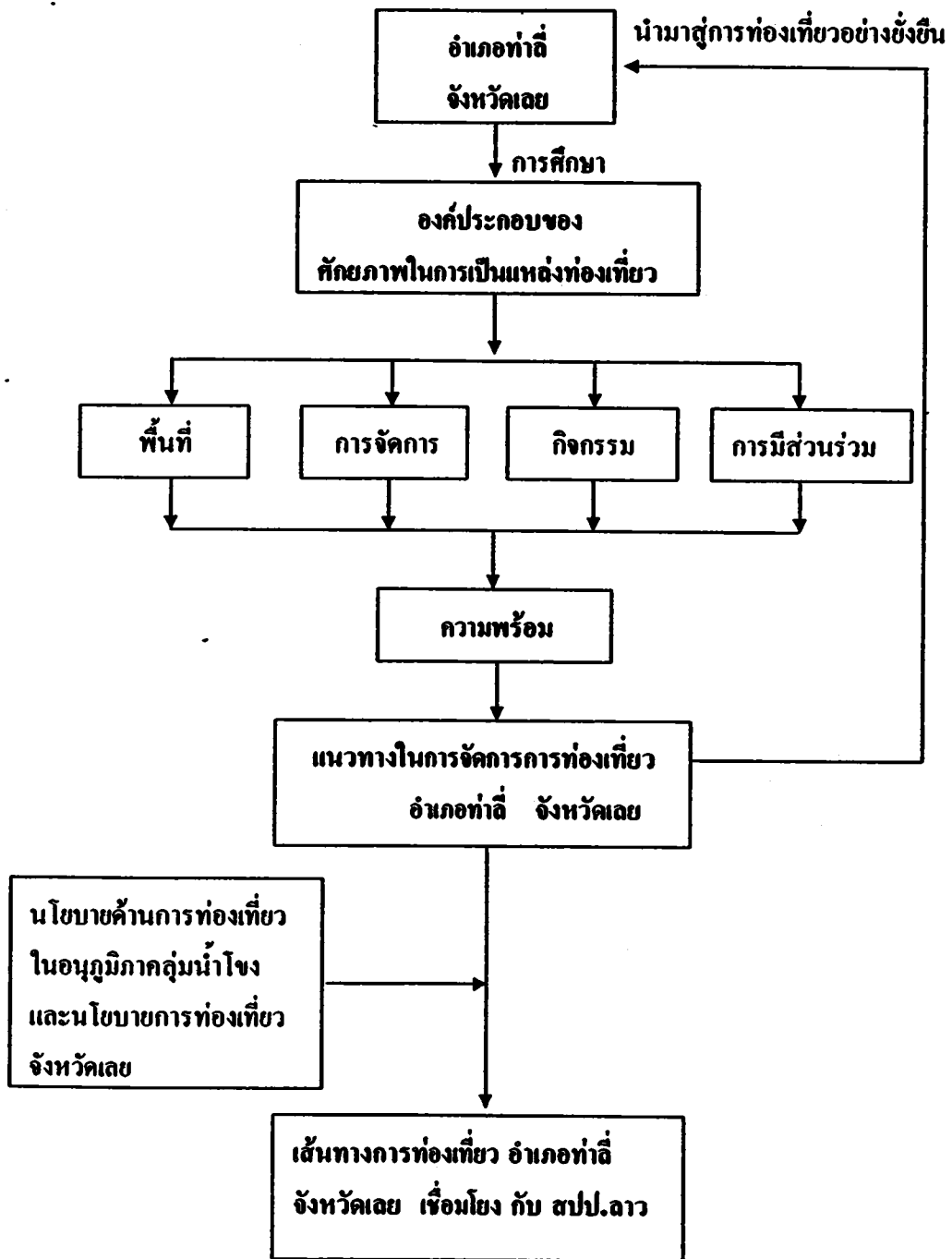
1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับ

15.2.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวศิลปะและวัฒนธรรม

15.2.2 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการหรือการจัดการจนมีผลการดำเนินงานออกมามีประสิทธิภาพ โดยผ่านเกณฑ์การพิจารณาและตัดสินจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ โดยมีพื้นฐานการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพ ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวกิจกรรม การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่ที่มีทุนทางทรัพยากร เช่น ป่า ภูเขา น้ำตก ทะเล อากาศ ความสูงต่ำของพื้นที่และทุนทางปัญญาที่เกิดจากการประดิษฐ์และสร้างสรรค์ เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ สิ่งประดิษฐ์และการสร้างสรรค์ เช่น วัด พระพุทธรูป ผ้าทอพื้นบ้าน หัตถกรรมเครื่องจักสานที่มีอิทธิพลดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชื่นชม สักการบูชา เคารพ บูชา ใช้จ่ายและพักผ่อนหย่อนใจ

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีระบบการจัดการ ความรับผิดชอบ ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม ปกป้องและกำจัดมลพิษ และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

เส้นทางการท่องเที่ยว สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว จังหวัดเลย หมายถึง เส้นทางการเดินทางตามเส้นทางหลวงจากอำเภอเมือง จังหวัดเลยผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีความงามในเขตตำบลโคกใหญ่ ตำบลหนองผือ ตำบลน้ำพูน ตำบลน้ำแคม ตำบลอาฮีและตำบลท่าลี่ และข้ามเส้นทางสะพานมิตรภาพไทยลาว เขตอำเภอท่าลี่ไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดตำแหน่งเส้นทางท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย ที่เชื่อมโยงเส้นทางต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยยึดถนนลาดยางเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดแหล่งท่องเที่ยว

อำเภอท่าลี่ หมายถึง อำเภอหนึ่งของจังหวัดเลย ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำเหืองกั้นพรมแดน แบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล มีพื้นที่แคว้นด้วยภูเขาสูง

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.8.1 เป็นแนวทางในการศึกษาบริบทชุมชน และบริบทการท่องเที่ยวในพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

1.8.2 ทรายปัจจัยที่จะนำไปเป็นแนวคิด หรือแนวปฏิบัติ เพื่อการพัฒนา
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.8.3 ทรายและมีแนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ให้มี
คุณภาพและได้มาตรฐาน

1.8.4 มีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.8.5 มีเส้นทางกรท่องเที่ยว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย สามารถนำไปใช้ในการ
ท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย

1.8.6 เป็นพื้นฐานการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นอื่นๆ ต่อไป

1.8.7 ผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัย เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการ
มีส่วนร่วมในการศึกษา และร่วมแก้ปัญหาาร่วมกันโดยชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยศึกษาภาพการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว จังหวัดเลย” กรณีศึกษาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังนี้

2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (tourism resource) บริการการท่องเที่ยว (tourism service) และ ตลาดการท่องเที่ยว (tourism market or tourist) ความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือเพื่อทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการที่เกี่ยวข้อง โดยปกติทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่ใช้ไม่มีวันหมด เพราะรูปแบบการใช้มักเป็นการสัมผัสแต่ภายนอกโดยไม่มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรใดๆ หรืออาจมีการชดเชยอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ในการท่องเที่ยว ที่เป็นจริงนั้น การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรมักมีการแปรรูปทรัพยากร และอาจไม่มีการคำนึงถึงการสูญเสียหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับระบบย่อยต่างๆ รวมทั้งผลต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในทางกลับกันสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลอื่น เช่น ระบบชุมชน ระบบอุตสาหกรรม ฯลฯ อาจมีผลกระทบมาสู่ระบบท่องเที่ยวด้วย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540 :30-50) ดังนั้นการจัดการที่ตีเข้ามาเกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้เลย นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้วการท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย ซึ่งจะแยกกล่าวแต่ละประเด็นคือ

2.1.1 แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว ปีเตอร์ (Peters, 1969) และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 68-90) ได้จัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยว ออกเป็น 5 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (cultural attraction) แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงประเพณี (traditional attraction) แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงถึงความงดงามในรูปแบบของภูมิประเทศ (scenic attraction) แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง

(entertainment attraction) และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเพราะตัว สำหรับประเทศไทย นั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยว ศิลปะและวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการ นักท่องเที่ยว

2.1.2 บริการการท่องเที่ยว

บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานชนิดหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบาย และความบันเทิง แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้ รวมถึง โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้วย

2.1.3 ตลาดการท่องเที่ยว

ตลาดการท่องเที่ยวเป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (tourism demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวอีกทีหนึ่งไปยังอีกทีหนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งในกระบวนการจัดการได้หมายรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขาย และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2.1.4 นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้(2543 : 68-90) ให้คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของ การท่องเที่ยวในบางประเด็นไว้ดังนี้

2.1.4.1 ผู้เยี่ยมชม (visitors) คือ ผู้ที่จากถิ่นพำนักของตัวเอง เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจพักค้างแรมหรือไม่ก็ได้

2.1.4.2 นักท่องเที่ยว (tourist) คือ ผู้เดินทางมายังพื้นที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่เป็นการไปทำงานประจำ การศึกษาและไม่ใช่คนที่ต้องถิ่นที่มีภูมิสำเนาหรือทำงานประจำหรือศึกษาอยู่ในพื้นที่นั้น ผู้เดินทางจะต้องค้างแรมอย่างน้อย 1 คืน มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอาจเพื่อใช้เวลาว่างเพื่อการนันทนาการ การพักผ่อนวันหยุด การรักษาสุขภาพ การศึกษา-เรียนรู้ การศาสนา และการกีฬา เป็นต้น

2.1.4.3 นักทัศนจร (excursionist) คือ ผู้ที่เดินทางไม่ได้พักค้างคืน

2.2 กรอบการจัดการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2545 : 2-40) แบ่งองค์ประกอบการจัดการจัดการการท่องเที่ยว ออกเป็น 4 องค์ประกอบที่สำคัญดังนี้คือ

2.2.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ คือแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ รวมถึงประเพณีวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ศิลปะในพื้นที่ของแหล่งนั้น

2.2.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

2.2.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษา เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ ประวัติศาสตร์ความเป็นมา คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

2.2.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น คือการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อส่งผลกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวในการพัฒนาชนบท

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาชนบท หมายถึง กระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบในลักษณะที่มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านบริการการท่องเที่ยวและด้านการตลาดการท่องเที่ยว แต่ในการวิจัยนี้จะกล่าวถึงการจัดการขององค์กรชาวบ้านในการรวมกลุ่มเพื่อการจัดการด้านการบริการในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการบ้านพัก สัมผัสกับวัฒนธรรมในชนบทปัจจุบัน จึงมีรูปแบบการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาชนบทซึ่งแตกต่างกันไปดังนี้

2.3.1 การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2542 : 12-23) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีการ ดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลายและธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามา

เขียนเขียนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย ที่สุดอย่างขึ้นยาว การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ คือ

2.3.1 เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง

2.3.2 เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

2.3.3 เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2.3.4 เป็นการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.3.5 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.3.6 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและถิ่น ผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง

การท่องเที่ยวนี้จึงมีความหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย โดยมีหลักการของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอคิ ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่นและการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่นและองค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกันรวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดคล้องกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวและนักลงทุน

2.3.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาประเทศให้ความสำคัญเพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและนานาชาติตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (environmentally sustainable development) โดยให้ความสำคัญแก่การศึกษาหรือการเรียนรู้หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์ มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวที่พึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มี การจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษาสิ่งแวดล้อม แก่นักท่องเที่ยวสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 : 15) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่ง ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อ มุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากนิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงครอบคลุมลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านพื้นที่ มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่ด้วย

2.2 ด้านการจัดการ มีการจัดการอย่างยั่งยืน ที่มีความรับผิดชอบไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมีการจัดการที่ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและความคุ้มครองการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์และความประทับใจ สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

2.4 ด้านการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation-based) โดยคำนึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นเกือบตลอดกระบวนการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการกระจายรายได้การยกระดับคุณภาพและการได้รับผลตอบแทนเพื่อย้อนกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่สุดของท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการควบคุม

ดังนั้นแนวทางจัดการด้านการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ในปัจจุบันนี้มีแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวชนบทหรือการพัฒนาพื้นที่ใด ๆ เพื่อการท่องเที่ยวจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดใจ นักท่องเที่ยว ได้แก่ ป่าไม้ น้ำตก เป็นต้น แยกออกได้ดังนี้

1. พื้นที่หลัก หมายถึง พื้นที่ชนบทที่ยังคงสภาพดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้านที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ สวนเกษตร สวนผลไม้ การประมงพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งที่พักแบบโฮมสเตย์จะตั้งอยู่ในพื้นที่หลัก

2. พื้นที่สนับสนุน หมายถึง พื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ร้านค้าทั่วไป เป็นต้น

ชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดการบริหารการท่องเที่ยว จะมีรูปแบบองค์การแบบไม่เป็นทางการที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบโดยผู้นำในชุมชนจะเชื่อมและประสานงานเกี่ยวกับการจัดสรรปัจจัยทางด้านบริการที่มีอยู่เพื่อตอบสนองต่อการท่องเที่ยวที่มาใช้บริการหรือการจัดชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยที่การท่องเที่ยวนั้นถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องอาศัยองค์กรท้องถิ่นเป็นเป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนา โดยจะต้องมีการประสานงานเข้ากับคนในพื้นที่และต้องมีการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับต่างๆ ของชุมชนรวมทั้งภาคเอกชน องค์กรใน

ระดับท้องถิ่นเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้นด้วย

2.4 แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจและเป็นเครื่องมือที่มีอำนาจสำหรับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก การท่องเที่ยวที่มีการจัดการบริหารที่ดีจะสามารถใช้พื้นที่ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติได้โดยไม่เสื่อมโทรมลง ดังนั้นการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการวางแผนนโยบายอย่างชัดเจน และต้องมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น เพื่อจะได้ให้การส่งเสริมในระดับชาติ นโยบายควรที่จะเจาะจงลงไปในแต่ละด้าน โดยพิจารณาปัจจัยของชุมชน ถ้าเป็นไปได้ควรมีการแข่งขันการเพิ่มจุดเด่นในตลาด การสร้างแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนตลอดไป การตอบสนองความต้องการนั้นจะต้องไม่มีการกีดกันกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ด้วยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวว่า ประกอบด้วย

2.4.1 ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่น เจริญนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องของในชุมชน โดยพิจารณาจากกิจกรรมความพร้อมและความต้องการของชุมชนรวมทั้งการมีส่วนร่วมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานสนับสนุนภาครัฐเป็นต้น

2.4.2 องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ อาทิเช่น สมาคมค้าปลีก องค์กรบริหารสภาตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น มีส่วนรวมในการสนับสนุนแผนงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการขององค์กร

2.4.3 ภาคธุรกิจท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและรัฐมีหน้าที่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโครงการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อคนในพื้นที่

นอกจากนี้ Adhikary.M. ได้เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อปรับใช้ในการท่องเที่ยวในรูปแบบการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1. Strategy หมายถึง กลยุทธ์ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานอย่างกลมกลืนระหว่างวัตถุประสงค์การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุมและขอบเขตกิจกรรมต่างๆ ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุดซึ่งประกอบไปด้วยการวางแผน การปฏิบัติและต้องเป็นไปตามการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย

2. Structure หมายถึง โครงสร้างในองค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับ การจัดลำดับชั้นการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม โดยมีโครงสร้างที่เป็นกฎเกณฑ์นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นผู้จัดการและคอยดูแลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งองค์การการท่องเที่ยวระดับชาติ เจ้าของธุรกิจนำเที่ยวตัวแทนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโรงแรมที่พัก ขานพาหนะมัคคุเทศก์ โดยแต่ละหน่วยงานทำหน้าที่เชื่อมโยงกันมีเครือข่ายที่เหมาะสม ดังนั้นการมีโครงการที่ดีสามารถทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวจะประสบผลสำเร็จได้ อย่างไรก็ตามโดยที่โครงสร้างขององค์กรขึ้นอยู่กับระบบของ RASI หมายถึง ความรับผิดชอบ (responsibility) อำนาจหน้าที่ (support) การสนับสนุน และข่าวสารข้อมูล (information) เพราะการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็เหมือนกับธุรกิจที่จะต้องให้ผู้มีอำนาจคอยควบคุมดูแลแบ่งหน้าที่ไปตามลำดับชั้น

3. System หมายถึง ระบบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการจัดการข้อมูลระบบดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน เป็นต้น โดยทุกระบบมีความประสานรวมมือกัน

4. Staff หมายถึง บุคลากรซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานต่างๆสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลรับผิดชอบการท่องเที่ยว จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความผูกพันกับพนักงาน มีความรับผิดชอบให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ

5. Skill ในการดำเนินงานจะต้องอาศัยความชำนาญจึงจะดีมีคุณภาพโดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ ความรู้ ทักษะทัศนคติต่องานต่างๆ ความรู้ในปัจจัยที่จำเป็นเป็นอันดับแรกในการที่จะทำให้การทำงานต่างๆ มีประสิทธิภาพ ความรู้ หมายถึงรู้ว่าทำอะไรแต่ต้องรู้ทุกอย่างคืออะไร ที่ไหน อย่างไรและทำไมซึ่งจะได้มาจากประสบการณ์การทำงาน ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้งานที่เกี่ยวข้องกับงานสาขาเฉพาะ ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวต้องมีความรู้เฉพาะทางเป็นพิเศษ

6. Style หมายถึง รูปแบบในการดำเนินการซึ่งแต่ละพื้นที่ควรมีรูปแบบที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการ

7. Share หมายถึง การแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการดำเนินงานอย่างมีเป้าหมายและสอดคล้องกับหลักการ ความคิดที่เหมาะสม รวมทั้งจะต้องคำนึงข้อเท็จจริงทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการการวางแผนการปฏิบัติการที่ดีจะต้องคำนึงถึง

กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ มิฉะนั้นการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จ
ล้มเหลวได้

2.5 การกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ธรรมณี เอ็มพันธ์
(2545 : 95-96) ได้กำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยวไว้ดังนี้คือ

2.5.1 ความสามารถขององค์กร ที่รับผิดชอบจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในการ
ดูแล รักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ปัจจัยที่ใช้ประเมินในระดับ
ท้องถิ่น ได้แก่ งบประมาณขององค์กรท้องถิ่น บุคลากรทั้งจำนวนและคุณภาพของบุคลากร
ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ และความสนใจขององค์กรท้องถิ่น
ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากพันธกิจขององค์กรที่มีระบุชัดเจน และรับรองด้วยกฎหมายหรือ
ความเห็นชอบของคนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

2.5.2 ผลการดำเนินการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวขององค์กรท้องถิ่น
เพื่อรักษาคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีปัจจัยที่ใช้ในการประเมินเช่น การดูแล
รักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว
ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยว

2.5.3 การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีปัจจัยชี้วัดคือ องค์กรท้องถิ่น
มีแผนการพัฒนามีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องตอบสนองต่อหลักการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีกิจกรรมการดำเนินงานที่มีความเป็นไปได้ มีความชัดเจนในการ
ตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของท้องถิ่นนั้นๆ

2.5.4 การออกแบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสอดคล้อง
กลมกลืนกับธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่นที่ไม่
ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่คุกคามต่อพืชและสัตว์

2.5.5 การแลกเปลี่ยนข้อมูล ทักษะ และความรู้ต่างๆในการจัดการการท่องเที่ยว
ระหว่างท้องถิ่นด้วยตนเอง และระหว่างท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุง
การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

2.5.6 การฝึกอบรมและเพิ่มพูนความรู้ สร้างจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นใน
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรการท่องเที่ยว มีตัวชี้วัดคือ การเข้าร่วมฝึกอบรม ศึกษา
ดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และระดับความรู้ความสามารถของชุมชนที่เพิ่มขึ้น

2.5.7 การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตัวชี้วัดคือ สัดส่วนของประชาชนที่เข้าร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ความดีของการมีส่วนร่วม ความคิดเห็นและความเต็มใจ ของประชาชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว

2.5.8 ผลความคืบหน้าในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดคือ มีการประเมินผลการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หัวข้อหรือประเด็นการประเมินสอดคล้องและครอบคลุมกับเป้าหมาย หรือประเด็นในการคุ้มครองรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืนไม่เสื่อมโทรม ความดีและความสม่ำเสมอของการประเมินผล

2.5.9 พันธมิตรในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตัวชี้วัดคือมีเครือข่ายสนับสนุน หรือความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนหรือไม่ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการที่สนับสนุนในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง และช่วยองค์กรท้องถิ่นประเมินและติดตามสถานการณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว

2.6 การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการดำเนินงานจำเป็นต้องมีการจัดการในประเด็นดังต่อไปนี้

2.6.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง และลักษณะที่เป็นนามธรรมไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง ซึ่งมนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าของประเทศ โดยจะอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือไม่อยู่ในลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ เช่น ภาษา วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหาร (วรรณคดีปอชา, 2545 : 5) สำหรับ นิคม จารุมณี (3536:58) ได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (natural attractions) และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (manufactured attractions) โดยแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ จะต้องได้รับการดูแลรักษาและทำนุบำรุงเป็นอย่างดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวอาจทำลายความสวยงามเหล่านั้น โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพภูมิอากาศ (climate) เนื่องจากสภาพภูมิอากาศเป็นองค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก เช่น การท่องเที่ยวชายทะเล การอาบแดด ซึ่งแสงแดดและฟองคลื่นสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เช่น แหล่งท่องเที่ยวชายหาด ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ต้องการชื่นชม

แสงแดด และชายหาด แหล่งท่องเที่ยวที่วิวทิวทัศน์ที่สวยงาม (scenery) เช่นบริเวณภูเขาสูง แหล่งน้ำ หรือน้ำตก รวมทั้งความสวยงามของใบไม้ในฤดูต่างๆ และแหล่งท่องเที่ยวสัตว์ป่า (wildlife) เช่น แหล่งอนุรักษ์สัตว์ป่าและวนอุทยานแห่งชาติ สถานที่คอกปลา หรือล่าสัตว์เป็นต้น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงข้ามกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่นสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ วัด ศาสนสถาน สถานที่ก่อสร้างของรัฐบาล อาคารต่างๆที่อนุรักษ์ไว้เพื่อการท่องเที่ยว อนุสาวรีย์ รวมทั้งพิพิธภัณฑ์และงานรื่นเริงต่างๆ คอนเสิร์ต ศิลปะ การเดินร่ำ การแสดง งานหัตถกรรมต่างๆ กีฬา และการแข่งขันต่างๆ กิจกรรมบันเทิง เช่น ไนต์คลับ ดิสโก้เธค ภัตตาคาร บ่อนการพนัน ที่ถูกต้องตามกฎหมาย สวนสาธารณะ สวนสนุก ศูนย์การค้า รวมถึงร้านค้าปลีก ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและสามารถดึงดูด นักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังแบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวตามลักษณะ คุณค่า และความสนใจของนักท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.6.1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ คือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ทิวทัศน์ สัตว์ป่าและพรรณไม้ สภาพภูมิอากาศ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

2.6.1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และศาสนา คือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับในฐานะที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนวัตถุหรือปูชนียวัตถุและแหล่งประวัติศาสตร์

2.6.1.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สะสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ประกอบด้วยงานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ขนเผ่าต่างๆ สวนสนุก สวนสัตว์ กิจกรรมต่างๆ

2.6.2 คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้เดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอันควรมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้คือ (วรรณงา ศิลปอาษา, 2545 : 5)

2.6.2.1 ดึงดูดใจ (attraction) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีสาเหตุมาจาก มีความงามตามธรรมชาติ เช่น หาดทรายขาว แนวปะการังที่มีสีสันสวยงาม ป่าไม้หรือพันธุ์ไม้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ รีสอร์ท หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มี

ลักษณะของเหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่นงานประเพณีในเทศกาลสำคัญของแต่ละท้องถิ่น การแสดงแสง สี เสียง ในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นต้น

2.6.2.2 ความสามารถในการเข้าถึงง่าย (accessibility) หากนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด นักท่องเที่ยวจะเกิดอรรถรสในการท่องเที่ยวได้มาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวต้องจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน ที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.6.2.3 ความประทับใจ (amenity) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน ที่แสดงถึงอารยธรรมในอดีต หรือทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น งานประเพณีต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชมได้

2.6.2.4 องค์ประกอบของการบริการ (ancillary service) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริการด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การบริการด้านการตลาด เช่น ให้บริการข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว วางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6.3 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยมีองค์ประกอบในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังนี้คือ (วรรณฯ ศิลปอาษา, 2545 :19-21)

2.6.3.1 การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขต ความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนค่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.6.3.2 การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

2.6.3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

2.6.3.4 การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และ การอนุรักษ์อย่างยั่งยืน โดยมีหลักการการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังนี้ คือ

2.6.3.5 มีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เดิมอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด คุ่มค่า โดยคำนึงถึงต้นทุนทาง ธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการอนุรักษ์ สงวนรักษา บำรุง ให้เกิดประโยชน์ ไว้ให้มามากเพียงพอต่อการใช้ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ประกอบกับ การฟื้นฟูให้คง ความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด

2.6.3.6 ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นและลดการก่อของ เสีย ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องวางแผนร่วมกันในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหา ทรัพยากรทดแทนเพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก หาวีรிகำจัดขยะสิ่งปฏิกูล มีระบบการ หมุนเวียนการใช้ หรือการแปรูปกลับมาใช้ใหม่

2.6.3.7 รักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคมและ วัฒนธรรม ควรมีการวางแผนเพิ่มคุณค่า และมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลา ในสถานที่ท่องเที่ยวให้นานที่สุด

2.6.3.8 ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องประสานแผนการ พัฒนาการท่องเที่ยวกับแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ และแผนการพัฒนาของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น แผนการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด

2.6.3.9 ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น โดยหาความ โดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่น เช่น ส่งเสริมหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ให้เป็น สินค้าที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว

2.6.3.10 การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำกิจกรรมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว ร่วมกันวิเคราะห์และร่วมกัน แก้ปัญหา และประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น

2.6.3.11 ประชุมปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยต้อง ประสานกับประชาคมในพื้นที่ เพื่อร่วมกันประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพให้กับ แหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหา โดยการจัดประชุมอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจและมีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งเป็นการลด ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกันด้วย

2.6.3.12 การพัฒนาบุคลากร โดยการให้ความรู้ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป็นการยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

2.6.3.13 การจัดเตรียมคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม ซึ่งอาจจะทำให้อยู่ในรูปแบบสื่อต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ หนังสือ วิดีโอ แผ่นซีดีรอม

2.6.3.14 ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย ผู้รับนิคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบผลการบริการและนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อสร้างความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

2.6.4 เป้าหมายการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

เป้าหมายการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น คือ กระบวนการทำงานและการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยแบ่งเป้าหมายในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นออกเป็น 3 ด้าน คือ (ครรรชนี เอมพันธุ์, 2545 : 84-85)

2.6.4.1 เป้าหมายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การก่อให้เกิดรายได้ เช่นรายได้จากการให้บริการนำเที่ยว รายได้จากค่าที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม การซื้อสินค้าของที่ระลึก ในท้องถิ่น เป็นต้น การก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการลดปัญหาการอพยพย้ายเพื่อเข้าไปทำงานในเมืองของคนในท้องถิ่น การก่อให้เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยมีการนำเอาทรัพยากรและวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มมูลค่า รวมทั้งเป็นการก่อให้เกิดการใช้จ่ายเงินในท้องถิ่น

2.6.4.2 เป้าหมายทางสังคม ได้แก่ การก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว การก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในท้องถิ่น โดยการได้รับรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ทำให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เช่น ถนน ไฟฟ้า ก่อให้เกิดความรู้และทักษะที่เพิ่มเติมขึ้นจากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมระหว่างชุมชน ชุมชนกับหน่วยงานภายนอก หรือชุมชนกับนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยผ่านการทำงานร่วมกัน การพูดคุยสื่อสารกันในชุมชน ก่อให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้เยาวชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม วิถีชีวิต และธรรมชาติในท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เพื่อลดการอพยพย้ายถิ่นของคนในท้องถิ่น เนื่องจากชุมชนมีรายได้พอเพียงจาก

การท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการสร้างอาชีพในท้องถิ่น จึงไม่จำเป็นต้องอพยพไปทำงานทำในท้องถิ่นอื่น ๆ ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่ากลับไป

2.6.4.3 เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและไม่เสื่อมโทรม การรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นและเป็นระเบียบ เพื่อให้เกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์หรือโบราณสถานต่างๆ ทำให้เกิดแนวร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ

2.7 หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นผู้วางแผน ดำเนินการ รวมถึงการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ครรชนี เอมพันธุ์ (2545 : 109) ได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นออกเป็น 2 ประเภทคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ/หรือ ดำเนินการในรูปของธุรกิจท้องถิ่นรายบุคคล และการมีส่วนร่วมในรูปขององค์กรท้องถิ่น เช่นองค์กรท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ตำบล

2.7.1 การมีส่วนร่วมระดับรายบุคคล รับผิดชอบต่อโดยตรง เช่นจัดให้บริการเช่าเรือ ให้บริการที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม หรือการขายสินค้าของชุมชน

2.7.2 การมีส่วนร่วมระดับชุมชนรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยว โดยรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งทางการและไม่ทางการ เพื่อกำหนดมาตรฐานการรองรับนักท่องเที่ยว จัดระบบการให้บริการในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ชุมชนอาจประสานกับบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้บริษัทนำเที่ยวนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน หรือชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวร่วมกับผู้ลงทุนอื่นๆ และนำผลประโยชน์ที่ได้มาจัดสรรในชุมชนตามที่ตกลงกันได้ สำหรับระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ครรชนี เอมพันธุ์ (2545 : 109) ได้กล่าวถึงปัจจัยของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

2.7.2.1 ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ความพร้อมด้านทักษะการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การจัดเตรียมที่พักและอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ เงินทุน เวลา แรงงาน รวมถึงทรัพยากร

การท่องเที่ยวของชุมชน ความต้องการของชุมชนในการเข้าร่วมจัดการ และ/หรือ ให้บริการ แก่นักท่องเที่ยว ความเข้มแข็งของชุมชนและผู้นำชุมชนมีความผูกพัน สามัคคีและยอมเสียสละ ในการทำงานเพื่อชุมชน

2.7.2.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้าร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว ความร่วมมือจากภาครัฐและ เอกชน เช่นการสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นสำหรับจัดการการท่องเที่ยว และใน การมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีปัจจัยส่งเสริมอื่นๆอีก ได้แก่ การที่ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่มี ศักยภาพด้านพื้นที่และสิ่งดึงดูดใจ (attraction) และสามารถเข้าถึง (access) หรือได้รับความ เห็นชอบให้เข้าไปดำเนินการจัดบริการท่องเที่ยวได้ ชุมชนมีตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือใน ชุมชนใกล้เคียง หรือมีโอกาสที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ชุมชนมีองค์กรรองรับ ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน และที่สำคัญ คือ ชุมชนต้องมีทักษะและความรู้ในการ จัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการ ระบบการเงิน การบัญชี การให้บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น มัคคุเทศก์ ที่พัก อาหาร การติดต่อ ประสานงาน

จากหลักการของการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งระบุให้ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและให้ได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม และสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพและความ พร้อมในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่ง จำเป็นที่ต้องดำเนินการคือ การสร้างความพร้อมและการกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของ ชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมในการวางแผน การ ดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลกระทบต่างๆ ก่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์จากชุมชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ ในชุมชนและตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรดังกล่าวด้วย ตนเองและสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2.8 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทรัพยากรหลายอย่าง ทั้ง กำลังคน กำลังเงิน และระยะเวลา ทิศทางการพัฒนาจะถูกตั้งหรือเหมาะสมเพียงใด ขึ้นอยู่กับ การวางแผนเป็นสำคัญ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2533 : 157) ได้แบ่งกระบวนการ วางแผนด้านการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้คือ

2.8.1 การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสำรวจภาคสนาม เป็นขั้นตอนแรกของการวางแผนการท่องเที่ยว จึงต้องใช้ข้อมูลด้านต่างๆประกอบด้วย เพื่อให้ได้ภาพระดับกว้างและพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทิศทางที่สอดคล้องและส่งเสริมการพัฒนาในด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งข้อมูลที่ต้องการแบ่งออกเป็น 4 หมวดใหญ่ๆคือ

2.8.1.1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่ ได้แก่

1) สภาพทางกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้งและเขตการปกครอง สภาพภูมิประเทศ เช่นความสูงของพื้นที่ แหล่งน้ำ สภาพภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิ ปริมาณฝนตก ทิศทางลม ฤดูกาล ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แหล่งแร่ ภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ลมมรสุม การใช้ที่ดิน

2) สภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ ได้แก่ ผลผลิตมวลรวมของพื้นที่ รายได้ต่อหัวประชากร อาชีพพื้นฐานประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ การจ้างงานทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว

3) ลักษณะประชากร ได้แก่ จำนวนและอัตราการเพิ่มประชากร สัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท อัตราการเกิด อัตราการตาย การอพยพเข้าออกของประชากร จำนวนแรงงานและสัดส่วนประชากรที่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

4) สภาพสังคม ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ การนับถือศาสนา สภาพการศึกษา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การละเล่น กีฬาท้องถิ่น สภาพทั่วไปด้านสาธารณสุข

2.8.1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรประกอบด้วย

- 1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำ ป่าเขา น้ำตก ชายหาด
- 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา
- 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม กิจกรรม
- 4) งานประเพณี กีฬา การละเล่นสำคัญ เอกลักษณ์ของท้องถิ่น
- 5) หัตถกรรม สินค้าที่ระลึก

2.8.1.3 ตลาดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 1) จำนวนและที่มาของนักท่องเที่ยว
- 2) แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ
- 3) การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือน และแต่ละสถานที่

4) โครงสร้างของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย หรือต่างประเทศ ช่วงอายุของนักท่องเที่ยว ลักษณะการมาเที่ยว เช่น เป็นกลุ่ม หรือส่วนตัว

5) การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

6) ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว

2.8.1.4 ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) เส้นทางและโครงข่ายการคมนาคม ทั้งภายในพื้นที่เองและพื้นที่ใกล้เคียง

2) โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์

3) ความพร้อมของเมือง เช่น จำนวนร้านค้า สถานบริการ ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอป

4) ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น จำนวนและสภาพโรงแรมและห้องพัก ราคาที่พัก การกระจายตัวของที่พัก

การรวบรวมข้อมูลทั้ง 4 หมวดดังกล่าวอาจใช้วิธีที่แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทั่วไป และความพร้อมด้านการท่องเที่ยว อาจรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูล ทุติยภูมิ เอกสาร หนังสือ หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลด้านทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ประเพณีและสินค้าที่ระลึก จังหวัดมักจะรวบรวมไว้แล้ว สิ่งที่อยู่วางแผนจำเป็นต้องเพิ่มเติมคือ การสำรวจภาคสนามเพื่อทำความรู้จักกับพื้นที่ สัมผัสความรู้สึกและปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง สำหรับข้อมูลตลาดการท่องเที่ยว ต้องใช้วิธีการสำรวจและการออกแบบสอบถามบริเวณที่นักท่องเที่ยวไปกันมาก รวมถึงการสังเกตการณ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว นอกเหนือจากการออกแบบสอบถาม

2.8.2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์ คือ การนำข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้ มาจัดทำแผนภูมิ แผนที่ ตารางและคำบรรยาย เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ในแง่มุมต่างๆ โดยมีเทคนิคหรือวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ

2.8.2.1 การเขียนคำบรรยาย ข้อมูลที่เหมาะสมกับการเขียนคำบรรยาย ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทางสังคม เช่น ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา การวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้มีข้อเสียคือ ผู้อ่านเห็นภาพไม่ชัด

2.8.2.2 การแปลข้อมูลดิบเป็นตาราง เหมาะกับข้อมูลที่มีลักษณะเป็นตัวเลข ทำให้ง่ายในการเปรียบเทียบ และผู้อ่านมองเห็นภาพได้ชัดเจนกว่าการบรรยาย

2.8.2.3 การใช้แผนภูมิ หรือกราฟ การใช้ตารางตัวเลขเพียงอย่างเดียว อาจทำให้ สับสน หากแปลงตัวเลขออกมาเป็นกราฟ จะทำให้ข้อมูลน่าสนใจยิ่งขึ้น

2.8.2.4 การใช้แผนที่ การถ่ายทอดข้อมูลลงในแผนที่ จะทำให้ผู้อ่านทราบถึงความสัมพันธ์ในแง่ของขนาดและจำนวน รวมถึงความสัมพันธ์ในแง่ของทิศทางและที่ตั้ง

เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ได้คำตอบหรือภาพรวมของพื้นที่ในแต่ละหมวดว่าเป็นอย่างไร เช่น หมวดสภาพพื้นฐานทั่วไป ควรจะได้คำตอบที่ตั้งและเขตการปกครอง สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว มีกิจกรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ หรือไม่ มีผลผลิตของพื้นที่อะไรบ้าง จำนวนเท่าไร การจ้างงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างไร หากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจหรือไม่ ในพื้นที่ศึกษามีประวัติที่น่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวหรือไม่ มีประเพณีการเล่นหรือกีฬาท้องถิ่นอะไรที่น่าสนใจ ในหมวดทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรจะได้คำตอบว่าในพื้นที่วางแผนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวใด ประเภทใดมากน้อย แหล่งท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่บริเวณใดบ้าง มีงานประเพณีหรือการเล่นใดที่สามารถส่งเสริมให้เป็นจุดสนใจในด้านการท่องเที่ยว มีทัศนกรรมหรือสินค้าที่ระลึกใดที่สำคัญ ในขั้นตอนนี้ต้องมีการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวว่าแหล่งใดมีศักยภาพสูงสุด ควรพัฒนาแหล่งใดก่อนหลัง

หมวดตลาดการท่องเที่ยว ควรจะได้คำตอบจากการวิเคราะห์ว่า แหล่งท่องเที่ยวใดได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงสุด ในช่วงเทศกาลหรือเดือนใดที่มีนักท่องเที่ยวสูงสุด ความแตกต่างของนักท่องเที่ยวสูงสุดและต่ำสุดต่างกันมากน้อยเพียงใด มีนักท่องเที่ยวมาจากจังหวัดใดมากที่สุด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุเท่าไร มีรูปแบบการเดินทางอย่างไร พักค้างคืนในพื้นที่หรือไม่ รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว สำหรับในหมวดความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ควรจะได้คำตอบเกี่ยวกับ เส้นทางและโครงข่ายการคมนาคมสะดวกมากน้อยเพียงใด มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการพร้อมเพียงหรือไม่ จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการมากน้อยเพียงใดหากมีการพัฒนาการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวใดที่มีความพร้อมหรือขาดแคลนบริการสาธารณูปการ สภาพ อัตราที่นักท่องเที่ยวพร้อมและเพียงพอหรือไม่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด และมีโครงการปรับปรุงหรือขยายบริการและความพร้อมในด้านต่างๆ ในอนาคตหรือไม่

2.8.3 การกำหนดปัญหา ข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของพื้นที่

ข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดปัญหา หรือรับทราบปัญหา ส่วนหนึ่งจะได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูล อีกส่วนหนึ่งได้มาจากการออกสำรวจแหล่งท่องเที่ยว และได้พูดคุยกับชาวบ้าน

รอบๆ บริเวณ เนื่องจากการท่องเที่ยว คือการที่คนต่างถิ่นเดินทางมาเที่ยวชมและติดต่อกับคนในท้องถิ่น ความรู้สึกหรือความต้องการของคนในท้องถิ่นที่มีค่อนักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ผู้วางแผนต้องรับทราบด้วยเช่นกัน

2.9 กลยุทธ์การพัฒนากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนากการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบนโยบายด้านการท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2546 ไว้ดังนี้คือ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2545:3-8 – 3-9)

2.9.1 ผลักดันให้มีการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวอย่างค่อนเนื่อง และเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนพิจารณาหาแนวทางร่วมกัน

2.9.2 รมรงค์และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของคนให้อยู่ในสภาพที่ดี ตลอดจนสามารถให้ข้อมูล ข่าวสาร และการบริการและความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนท้องถิ่นของคนได้

2.9.3 กำหนดคบทลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ หรือสร้างความเสื่อมโทรมให้แก่แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

2.9.4 เน้นการท่องเที่ยวงเชิงอนุรักษ์ให้มากขึ้น โดยให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ทุกคน

2.9.5 รมรงค์โครงการรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.9.6 ประสานงาน ประชุม ปรึกษาหารือ คังคณะทำงานร่วมกันทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ กับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อวางแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยว และแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

2.9.7 ศึกษาและพัฒนาาระบบข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและระบบติดตามสภาวะสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยว

2.9.8 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดตั้งสถาบันหรือจัดฝึกอบรม เพิ่มประสิทธิภาพแก่บุคลากรในด้านการบริการ

2.10 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

วรรณา ศิลปอาษา (2545 : 66) ได้แบ่งหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

2.10.1 ความประทับใจหรือศักยภาพในตัวเองด้านการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามน่าประทับใจ ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หรือมีความยิ่งใหญ่ เก้าแก่ และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ศาสนา มีความแปลกเด่นไม่เหมือนใคร ของแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชมแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นได้

2.10.2 ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆของแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก ห้องสุขา หรือชื่อเสียงการเป็นที่รู้จักทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นๆ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสูง ข้อมมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวต่ำ

การประเมินศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทำได้โดยการเปรียบเทียบทั้งความประทับใจหรือศักยภาพในตัวเองด้านการท่องเที่ยวและความพร้อม วิธีการเปรียบเทียบอาจใช้การให้คะแนน คือ เมื่อเปรียบเทียบแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดแล้ว แหล่งท่องเที่ยวใดที่มีความประทับใจสูงให้สามคะแนน แห่งใดมีความประทับใจปานกลางให้สองคะแนน แห่งใดมีความประทับใจต่ำให้หนึ่งคะแนน ในด้านความพร้อมก็ใช้วิธีเดียวกัน คือ แหล่งท่องเที่ยวใดที่มีความพร้อมมากที่สุดให้สามคะแนน รองลงมาให้สองคะแนน และต่ำสุดให้หนึ่งคะแนน หลังจากนั้นนำแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนมาจัดกลุ่ม สามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้ คือแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง คือ แหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนสาม ทั้งสองประเด็น แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนความประทับใจสูง แต่ได้คะแนนความพร้อมปานกลาง และกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ คือแหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนทั้งสองประเด็นต่ำ อีกแนวทางหนึ่งในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาของ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2545 : 10-22) ได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมิน และเกณฑ์ในการให้คะแนนศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวดังนี้คือ

1. ลักษณะทางการภาพ
 - 1.1 ภูมิประเทศเป็นอุปสรรคในการพัฒนามาก/ขยายพื้นที่ยาก
 - 1.2 ฤดูกาลและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.3 ขนาดของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว
 - 1.4 ภัยธรรมชาติ
 - 1.5 ความเด่นทางสุนทรียภาพ/ภูมิทัศน์ มาก/ปานกลาง/น้อย
2. ลักษณะทางชีวภาพ คุณค่าและความสำคัญ

- 2.1 ลักษณะเด่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 2.2 มีทรัพยากรหายากเฉพาะพื้นที่นี้
- 2.3 ความเปราะบางต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. การท่องเที่ยว
 - 3.1 มีความสำคัญระดับสากล ประเทศ ท้องถิ่น
 - 3.2 ความพร้อมและคุณภาพของการให้บริการนักท่องเที่ยว
 - 3.3 มีโอกาสทางการตลาด
 - 3.4 บริการสื่อสาร (ไปรษณีย์ โทรศัทพ์ในแหล่งพื้นที่ต่อเนื่อง)
 - 3.5 การรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การกำจัดของเสีย มูลฝอย
4. ปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนา
 - 4.1 มีบริการขนส่งสาธารณะผ่านแหล่ง
 - 4.2 บรรยากาศด้านความปลอดภัย
 - 4.3 มีมาตรการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว
 - 4.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
 - 4.5 มีตำนาน ประเพณี หัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ ให้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวได้

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวมีขึ้นเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษาต่อการพัฒนา ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทั้งในด้านการให้ความสำคัญของการวางแผนการพัฒนา รูปแบบและทิศทางการพัฒนาในกลุ่มหรือเฉพาะแหล่งสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2545 : 10-20)

1. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในระดับจังหวัด แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน
 - ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว โดยมีแหล่งที่มาจากข้อมูลจากรายงานการศึกษา หรือข้อมูลจากเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการสำรวจจากแหล่งท่องเที่ยวจากคณะนักวิจัย พร้อมทั้งการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง
 - ขั้นตอนที่ 2 จัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและกำหนดแหล่งท่องเที่ยวหลักของกลุ่ม โดยพิจารณาจากที่ตั้งและความต่อเนื่องของแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกับโครงข่ายเส้นทางคมนาคม และเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวสูง สามารถจัดตั้งอำนวยความสะดวก เพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวในกลุ่มและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งหลักของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเป็นรายประเภทของจังหวัด อันเป็นการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ประเภทศิลปะและวัฒนธรรม ประเภทประวัติศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยว เป็นการประเมินศักยภาพของกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในขั้นตอนที่ 3 เพื่อค้นหาค่าระดับคะแนนที่ได้และนำมาจัดลำดับความสำคัญ

2. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ การศึกษา เป็นการนำเอากลุ่มแหล่งท่องเที่ยวมาพิจารณาและมาจัดลำดับกลุ่ม โดยการ (1) ประเมินศักยภาพของกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่การศึกษาที่มีศักยภาพสูง กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลางและกลุ่มที่มีศักยภาพต่ำ (2) ประเมินเครือข่ายความเชื่อมโยงและความหลากหลายประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่การศึกษา โดยเน้นเส้นทางเชื่อมโยงกับกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งจะใช้เกณฑ์ความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเป็นเกณฑ์ ความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดและความหลากหลายของประเภทแหล่งท่องเที่ยว

หลังจากนั้นนำผลการให้คะแนนแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเด็น มาหาค่าคะแนนรวม เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ระดับศักยภาพสูง มีคะแนนรวมมากกว่า 50 คะแนน
2. ระดับศักยภาพปานกลาง มีคะแนนรวมอยู่ในระหว่าง 40 – 50 คะแนน
3. ระดับศักยภาพต่ำ มีคะแนนต่ำกว่า 40 คะแนน

2.11 นโยบายสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

สืบเนื่องจากโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregional Economic Cooperation : GMS-EC) ซึ่ง ประกอบด้วยประเทศ กัมพูชา ลาว พม่า ไทย เวียดนาม และจีนตอนใต้ (ยูนนาน) เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น โดยมีธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank-ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก โครงการความร่วมมือในกรอบ GMS แบ่งเป็น 9 สาขา ได้แก่ คมนาคมขนส่ง การลงทุน การสื่อสาร พลังงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อม การค้า การท่องเที่ยว การเกษตร ในสาขาการท่องเที่ยวนั้นมีกรอบนโยบายในการดำเนินการดังนี้คือ 1) สนับสนุนภาคเอกชนเปิดธุรกิจท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีระหว่างกันทั้งทางบก น้ำ อากาศ และพัฒนาอุตสาหกรรม

สินค้าที่ระลึกควบคู่กันไป 2) ปรับปรุงอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ กำหนดเส้นทางบินใหม่และอำนวยความสะดวกด้านการผ่านแดน 3) เสริมสร้างบทบาทและขีดความสามารถของศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ให้เป็นกลไกการประสานงานหลัก 4) ปรับรูปแบบการดำเนินงาน จากระดับโครงการเป็นระดับแผนงานรวม เพื่อให้เป็นแผนงานแบบผสมผสานครอบคลุม และเชื่อมโยงระหว่างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับสาขาความร่วมมืออื่นๆ ใน GMS 4) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย และเจ้าหน้าที่อาวุโสจะทำการสำรวจความเป็นไปได้ของแนวคิดที่จะให้มีสายการบิน GMS โดยให้ทุกประเทศสมาชิกมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งเสนอให้มีการใช้ GMS Visa เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจุบัน มีโครงการความร่วมมือที่ได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว เช่น การส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การวางแผนการท่องเที่ยวในบริเวณแม่น้ำโขง รวมทั้งมีการใช้ปรับปรุงเกี่ยวกับวิธีการเข้าเมืองของนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศสมาชิก และเพิ่มจำนวนด่านตรวจคนเข้าเมืองตามแนวชายแดน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะทำงานด้านการตลาดการท่องเที่ยว ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิก GMS เพื่อเปิดตลาดการท่องเที่ยวร่วมกัน (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549)

2.11.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเลย

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย และหนองบัวลำภู ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกันไว้ว่า “แหล่งทำนุแห่งที่สองของนักลงทุน และนักท่องเที่ยว” ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว กำหนดให้มีการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาศูนย์บริการทางการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาความพร้อมของบุคลากรในพื้นที่ ในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งประสานความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างเมืองพี่เมืองน้อง และประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (วงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์, 2549)

2.11.2 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา ดังนี้คือ “เมืองแห่งการค้าชายแดน เชื่อมโยงการท่องเที่ยว ไทย-ลาว นำชาวประชาอยู่ดีกินดี “โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งเสริมการศึกษาของประชาชน รวมทั้งพัฒนาความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการรวมกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนศาสนา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรในท้องถิ่น และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการ (องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย 2548 - 2552, 2549)

2.12 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2537) ศึกษาแนวทางส่งเสริม การท่องเที่ยวระหว่างไทย พม่า และจีนตอนใต้ พบว่า การเปิดเส้นทางท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จะต้องทำ อย่างยิ่งด้วยศักยภาพของเชียงรายที่เหนือกว่าในการเป็นศูนย์กลางเนื่องจากเหตุผลในด้านที่ตั้ง เชียงรายเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เชื่อมต่อกันถึง 3 ประเทศ คือ ไทย พม่า และ ลาว อีกทั้งยังสามารถ เชื่อมโยงต่อไปยังจีนตอนใต้และมณฑลยูนนาน มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวใน พื้นที่ที่เพียงพอต่อการส่งเสริมมีความหลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและ วัฒนธรรมมีความได้เปรียบเชิงบุคคลากรที่มีประสบการณ์ในการให้บริการและจัดการเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว มีที่พักรักษาสุขภาพเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวในราคาที่เหมาะสม และเป็น ศูนย์กลางในการจำหน่ายของที่ระลึก มีความได้เปรียบทางด้านคมนาคมทั้งทางบก ทางอากาศ ละทางน้ำ มีวิธีการทางศุลกากรที่ง่ายกว่า และมีความปลอดภัยในการพักค้างคืนของ นักท่องเที่ยวในพื้นที่สูง

พระมหาสุทนต์ อมรรัตน์ (2541) ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมให้มี การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีเส้นทางสาขาน้ำกก พบว่า ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้จากกิจกรรม การท่องเที่ยวอยู่ระหว่าง 4,000- 8,000 บาท ต่อเดือน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี และ ประกอบอาชีพทำธุรกิจนำเที่ยวเป็นอาชีพเสริม โดยเป็นลูกจ้างในธุรกิจท่องเที่ยวมากที่สุดรองลงมา เป็นผู้ประกอบการด้านสถานที่พัก และเป็นผู้ให้บริการด้านเรือ แพ และทัวร์ ชำ

อโนทัย เพ็ชรคงชล (2540) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัด ลำปาง พบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการเป็นมัคคุเทศก์ นำเที่ยวธรรมชาติร้อยละ 95.56 และมีความต้องการเข้ารับการศึกษาอบรม เกี่ยวกับ การเป็นมัคคุเทศก์ที่ถูกต้องจากหน่วยงานราชการถึง 89.54 เปอร์เซ็นต์ แสดงว่า ประชาชนยังขาดความรู้ด้านการเป็นมัคคุเทศก์ ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการจัดบริการ ด้านพาหนะรับส่งนักท่องเที่ยวร้อยละ 85.56 ส่วนที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ เนื่องจากไม่มีพาหนะเป็นของตัวเองและคิดว่าเป็นงานของผู้ชายเท่านั้น สำหรับประชาชน ท้องถิ่นที่มีความต้องการจัดบริการด้านที่พักให้แก่นักท่องเที่ยวมีร้อยละ 96.67 ส่วนที่ไม่

ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ เนื่องจากไม่มีความอดทนและไม่ชอบ เพราะเป็นลักษณะงานที่ยุ่งยากและเป็นภาระมาก ต้องมีความรับผิดชอบสูง ตลอดจนหากทำการลงทุนในการจัดซื้อจัดหาแล้วไม่คุ้มค่า ประชาชนที่มีความต้องการจัดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 75.56 ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวกห่างไกลจากตลาด กลัวลงทุนแล้ว ไม่คุ้มค่าและไม่มีความเงินมาลงทุนในระยะแรก ซึ่งเท่าที่ผ่านมานักท่องเที่ยวมักนิยมนำสัมภาระ ติดตัวมาด้วย หรือหากทำแล้วกลัวนักท่องเที่ยวจะรับประทานไม่ได้และงานดังกล่าวน่าจะเป็นงานของผู้หญิงมากกว่า

มนัส สุวรรณ (2542) กล่าวว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จมิใช่สิ่งที่จะทำได้ง่าย เพียงว่ามีสถานที่แล้วจะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสภาพให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวก็สามารถทำได้ทันที ดังนั้นจึงต้องมีการนำผลการประเมินมาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดบริการแหล่งท่องเที่ยว 4 ประการดังนี้

1. ความปรารถนาของการท่องเที่ยว เป้าหมายที่สำคัญที่สุด ของการพัฒนาการท่องเที่ยวคือ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการด้านการท่องเที่ยวต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า ศักยภาพของชุมชนเป็นส่วนสำคัญในความสามารถในการให้บริการ(ability) ของนักท่องเที่ยว

2. ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง (mobility and accessibility)

3. ความสามารถที่รับได้ของพื้นที่ แยกพิจารณาได้เป็น 3 ประเด็น คือ ความสามารถที่รับได้เชิงกายภาพ (physical carrying capacity) ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม (social carrying capacity) และความสามารถที่รับได้เชิงนิเวศวิทยา (ecological carrying capacity)

การท่องเที่ยวการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว จะเป็นการเพิ่มรายได้และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างของชุมชนกับหน่วยงานทุกฝ่าย โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างถูกต้อง เหมาะสม และ อนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมอันจะนำไปสู่ความเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต่อไป

จากที่กล่าวว่าเกี่ยวกับทฤษฎีการท่องเที่ยวนั้นจะเห็นว่าในการศึกษาสำรวจตรวจสอบและประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวต้องศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว รูปแบบของการท่องเที่ยวในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนการกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว และการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว รวมถึงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศและจังหวัด การศึกษาข้อมูลเหล่านี้จะสามารถหาข้อสรุปเกี่ยวกับการหาแนวทาง และการเชื่อมโยงหรือการเขียนแผนที่การท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยศึกษาสภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย-ลาวจังหวัดเลย” กรณีอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเพื่อพัฒนาหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยศึกษาสภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย-ลาวจังหวัดเลย” กรณีอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเพื่อพัฒนาหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะดังนี้

3.1.1 ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ

เป็นขั้นการศึกษาเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา กำหนดกรอบแนวทางในการศึกษาและเตรียมนักวิจัยสำหรับลงพื้นที่ในการศึกษา ตลอดจนสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1.1.2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยเอกสาร ทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลบริบทชุมชน และปัจจัยที่มีผลการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย คณะผู้วิจัยมีการประเมินข้อมูลจากเอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับบริบทชุมชนและการท่องเที่ยว สรุปข้อมูลในขั้นนี้โดยพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.1.1.2 การประชุมของคณะผู้วิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจ

ประชุมคณะนักวิจัย เพื่อกำหนดแนวทางการสร้างเครื่องมือในการวิจัย และการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และวางแผนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณและข้อมูลในเชิงคุณภาพ

3.1.2 ระยะที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชนและถอดบทเรียน

เป็นการศึกษาบริบทชุมชนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

3.1.2.1 การศึกษาบริบทชุมชนและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยคณะนักวิจัยการลงพื้นที่สนทนา และพูดคุยกับผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในอำเภอท่าลี่ ประกอบด้วยชุมชนตำบลท่าลี่ ตำบลหนองผือ ตำบลลาฮี ตำบลน้ำแคว ตำบลโคกใหญ่ และตำบลน้ำทูน
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยชุมชนตำบลท่าลี่ ตำบลหนองผือ ตำบลลาฮี ตำบลน้ำแคว ตำบลโคกใหญ่ และตำบลน้ำทูน
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติร้อยละ และความถี่ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.1.2.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิควิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและภัยคุกคาม (SWOT Analysis) ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน ท้องเที่ยวอำเภอท่าลี่ กลุ่มอาชีพ

3.1.2.3 ประชุมคณะนักวิจัย เพื่อถอดบทเรียนและสรุปผลเกี่ยวกับสภาพ ปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

3.1.3 ระยะที่ 3 ขั้นศึกษากันหาศักยภาพของชุมชน

เป็นขั้นการนำผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบทชุมชนและการวิเคราะห์หาจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม คืนสู่ชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยมีกิจกรรมดังนี้

3.1.3.1 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อมูลที่คณะนักวิจัยสรุป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและยอมรับร่วมกัน

3.1.3.2 การปฏิบัติการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน ท้องเที่ยวอำเภอท่าลี่ กลุ่มอาชีพ

3.1.3.3 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การเขียนแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยและ อำเภอท่าลี่ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน ท้องเที่ยวอำเภอท่าลี่ กลุ่มอาชีพ

3.1.3.4 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับผลของการสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน ท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ กลุ่มอาชีพ

3.1.4 ระยะเวลาที่ 4 สรุปการวิจัย

เป็นขั้นของการประเมินโครงการและสรุปผลการวิจัยประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

3.1.4.1 ประชุมคณะกรรมการวิจัยเพื่อสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย

3.1.4.2 นำเสนอผลการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/พื้นที่

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นตัวแทนองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน พัฒนาชุมชนอำเภอท่าลี่ ท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ กลุ่มอาชีพ ชาวบ้าน เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ที่อยู่ในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเจาะจง จำนวน 325 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ตัวแทนจากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชาชน พัฒนาชุมชนซึ่งคณะกรรมการวิจัยดำเนินการจัด 5 พื้นที่ 5 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง รวมผู้เข้าร่วม 31 คนดังนี้

3.2.2.1 ตำบลน้ำแคม มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน

3.2.2.2 ตำบลโคกใหญ่ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน

3.2.2.3 ตำบลหนองผือ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน

3.2.2.4 ตำบลท่าลี่ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน

3.2.2.5 ตำบลอาฮีและตำบลน้ำทุ่น มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน

3.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจัดเวทีประชาคม เป็นตัวแทนจากองค์กรบริหารส่วนตำบล ชาวบ้านในชุมชน นักธุรกิจ ผู้ประกอบการร้านค้า ครูอาจารย์นักเรียนปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งคณะกรรมการวิจัยดำเนินการจัด 5 พื้นที่ 5 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง รวมผู้เข้าร่วม 255 คน ดังนี้

3.2.3.1 ตำบลน้ำแคม มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม 51 คน

3.2.3.2 ตำบลโคกใหญ่ มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม 50 คน

3.2.3.3 ตำบลหนองคือ มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม 45 คน

3.2.3.4 ตำบลท่าลี่ มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม 46 คน

3.2.3.5 ตำบลอาฮีและตำบลน้ำพูน มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม 63 คน

3.2.4 กลุ่มตัวอย่างใช้ในสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชาชน พัฒนาชุมชนอำเภอท่าลี่ ซึ่งขณะนักวิจัยดำเนินการจัด 5 พื้นที่ 5 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง รวมผู้เข้าร่วม 41 คน ดังนี้

3.2.4.1 ตำบลน้ำแคม มีผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์เชิงลึก 8 คน

3.2.4.2 ตำบลโคกใหญ่ มีผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์เชิงลึก 7 คน

3.2.4.3 ตำบลหนองคือมีผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์เชิงลึก 9 คน

3.2.4.4 ตำบลท่าลี่ มีผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์เชิงลึก 7 คน

3.2.4.5 ตำบลอาฮีและตำบลน้ำพูน มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม 10 คน

3.2.5 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำการวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS ประกอบด้วย ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชาชน ซึ่งขณะนักวิจัยดำเนินการจัด 5 พื้นที่ 5 ครั้งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง รวมผู้เข้าร่วม 125 คน ดังนี้

3.2.5.1 ตำบลน้ำแคม มีผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 25 คน

3.2.5.2 ตำบลโคกใหญ่ มีผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 25 คน

3.2.5.3 ตำบลหนองคือมีผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 25 คน

3.2.5.4 ตำบลท่าลี่ มีผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 25 คน

3.2.5.5 ตำบลอาฮีและตำบลน้ำพูน มีผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 25 คน

3.2.6 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการประชุมเวทีประชาคม ซึ่งเป็นตัวแทนจากตำบลต่าง ๆ ในอำเภอท่าลี่ 5 เขตพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง มีจำนวน 120 คน

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ขณะผู้วิจัยใช้วิธีการที่หลากหลายในการเข้าพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ขณะนักวิจัยได้มีการคิดค้นอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการเพื่อขอเข้าพื้นที่ในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งมีหนังสือทางราชการส่งมอบให้ในวันทีลงพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการเก็บข้อมูลครั้งนี้

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร

คณะผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์จากสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอท่าลี่ และจังหวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการประเมินเอกสารเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับจำนวนแหล่งท่องเที่ยว

คณะนักวิจัยใช้แบบบันทึกสภาพและลักษณะทางกายภาพเพื่อนำมาคิดเป็นค่าความดี และค่าร้อยละ

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบริบทชุมชนตำบลอาฮี ตำบลน้ำแคม ตำบลน้ำทูน ตำบลโคกใหญ่ ตำบลท่าลี่ ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการท่องเที่ยว เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ชาวบ้าน เกษตรกร ผู้ประกอบการร้านค้า นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีการในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลมาตอบโจทย์การวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว สัทธิภาพด้านการท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยใช้วิธีการ การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) การสังเกต (observation) การทำแผนที่ความคิด (mind map) และการลงพื้นที่ภาคสนามแบบมีส่วนร่วม

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึก (indept-interview) โดยคณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสนทนาและประเด็นการสัมภาษณ์ก่อนลงพื้นที่ รวมทั้งมีการบันทึกกิจกรรมการวิจัย และบันทึกข้อมูลการลงภาคสนามทุกครั้ง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือคณะนักวิจัยที่เป็นผู้เฝ้าดูและร่วมในกระบวนการวิจัย นอกจากนี้ยังมีเครื่องมืออื่น ๆ ที่นำเข้ามาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและชุมชนมีส่วนร่วมดังนี้

3.4.1 แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยว เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง

3.4.2 แนวการศึกษาบริบทชุมชน เป็นประเด็นที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาบริบทชุมชนเพิ่มเติม

3.4.3 แบบบันทึกการสังเกต เพื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากการพบเห็นสภาพของหมู่บ้านชุมชนและพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

3.4.5 ประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังหาข้อสรุปไม่ได้ เช่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวหน่วยงานใดควรเป็นผู้รับผิดชอบ ฯลฯ

3.4.6 ประเด็นการจัดเวทีประชาคม เพื่อเป็นการคืนข้อมูลและเป็นการระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมในบางเรื่องราวที่ยังไม่ชัดเจนและหาข้อสรุปไม่ได้

3.4.7 แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มและการจัดเวทีประชาคม เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณานำเนื้อหาเชิงวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ควบคู่ไปกับการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (methodology triangulation approach) เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความตรงและมีความถูกต้องตามเนื้อหามากที่สุด

3.6 การดำเนินกิจกรรมการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยตลอด โครงการ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.1 การดำเนินกิจกรรมการวิจัย

กิจกรรมการวิจัย	สถานที่	ผู้เข้าร่วมโครงการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	เป้าหมาย
ระยะที่ 1เตรียมการ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลี่ น้ำแคม น้ำทูน โลกใหญ่และอาฮี	คณะนักวิจัย	แบบสรุปการประชุม	1.เกิดความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2. ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวของตำบลต่าง ๆ ในอำเภอท่าลี่
1.2 การเตรียมคณะนักวิจัย โดยการประชุมเพื่อการวางแผนการเก็บข้อมูลและการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะนักวิจัย	แบบสรุปการประชุม	1.ได้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตสภาพพื้นที่ชุมชนและหมู่บ้าน 2.ได้เส้นทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละพื้นที่

ตารางที่ 3.1 การดำเนินงานกิจกรรมการวิจัย (ต่อ)

กิจกรรมการวิจัย	สถานที่	ผู้เข้าร่วมโครงการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	เป้าหมาย
1.3 การตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ	แบบบันทึกผล การตรวจสอบ เครื่องมือ	ได้แบบสัมภาษณ์ที่สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างเหมาะสมกับการวิจัย
ระยะที่ 2 ระยะการศึกษาชุมชนและถอดบทเรียน 2.1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	คณะนักวิจัย	การใช้เทคนิคการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการและเทคนิค SNOW BALL	ได้ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนอย่างชัดเจนในแต่ละพื้นที่
2.2 การออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและประเด็นการท้องที่ของตำบลและอำเภอท่าลี่	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	องค์การบริหารส่วนตำบล, ประชาชนชาวบ้าน, พ่อค้า, เกษกรกร, ครูอาจารย์	1. แบบสัมภาษณ์บริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยว 2. แบบสังเกตพื้นที่ชุมชน	ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
2.3 วิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย		แบบสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	1. ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวระดับตำบลและอำเภอ 2. ข้อมูลสภาพทางกายภาพของหมู่บ้านและชุมชน
2.4 การสำรวจเพื่อสังเกตและบันทึกภาพลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวใน 3 รูปแบบคือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	คณะนักวิจัยและผู้ช่วยบันทึกภาพ	1. แบบสังเกตสภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2. กล้องถ่ายภาพบันทึกสภาพของแหล่งท่องเที่ยว	1. สภาพพื้นที่ทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทโดยครอบคลุมทุกพื้นที่ 2. ภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
2.5 จัดลำดับกลุ่มข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวตามประเภท	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย	แบบแยกประเภทของแหล่งท่องเที่ยว	สามารถแยกข้อมูลและแหล่งการท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่ม
2.6 ประชุมคณะนักวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลจากการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะนักวิจัยและผู้ช่วย	แบบบันทึกการประชุม	1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนของตำบลและบริบทด้านการท่องเที่ยวของตำบลและอำเภอท่าลี่

ตารางที่ 3.1 การดำเนินงานกิจกรรมการวิจัย (ต่อ)

กิจกรรมการวิจัย	สถานที่	ผู้เข้าร่วมโครงการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	เป้าหมาย
2.7 จัดประชุมเวทีประชาคมระดับตำบลเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยว	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	องค์การบริหารส่วนตำบล, ชาวบ้าน, ผู้ประกอบการ, เกษตรกร, ครูอาจารย์, นักเรียน	แบบบันทึกผลจากการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม	1. ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้นจากผู้เข้าร่วมประชุม 2. ได้ผู้ที่เข้าร่วมร่วมสนทนากลุ่มในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน 3. ได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
2.8 การสนทนากลุ่มประเด็นบริบทชุมชนและบริบทการบริหารจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	องค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พ่อค้าแม่ค้า, การท่องเที่ยวระดับอำเภอและเจ้าของธุรกิจที่ตก	1. แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม 2. เทปอัดเสียง 3. กล้องถ่ายภาพ	ได้ประเด็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของตำบลและอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
2.9 การวิเคราะห์ข้อมูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะนักวิจัย	แบบสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่างๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย	ได้บริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้น
2.10 การจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประชุมเพื่อปฏิบัติการโดยใช้เทคนิค SWOT ANALYSIS กับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละตำบลและระดับอำเภอ	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	องค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พ่อค้าแม่ค้า, การท่องเที่ยวระดับอำเภอและเจ้าของธุรกิจที่ตก	1. แบบบันทึกข้อมูลของผลการจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ SWOT	1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคและโอกาสของการท่องเที่ยวในแต่ละตำบลและอำเภอท่าลี่ 2. ผู้เข้าร่วมประชุมรู้ตนเองเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม
2.11 ประชุมคณะนักวิจัยเพื่อถอดบทเรียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะผู้วิจัย	1. แบบรายงานผลการเรียน 2. แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษา	มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2.12 จัดเวทีประชาคม	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	1. คณะนักวิจัย 2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการท่องเที่ยว	แบบสังเกต	ชุมชนที่เกี่ยวข้อได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขปัญหาและอุปสรรคด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 3.1 การดำเนินกิจกรรมการวิจัย (ต่อ)

กิจกรรมการวิจัย	สถานที่	ผู้เข้าร่วมโครงการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	เป้าหมาย
ระยะที่ 3 ระเบียบปฏิบัติการประเมินและสร้างแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว 1.1 การสร้างเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	องค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พ่อค้าย่าน, การท่องเที่ยวระดับอำเภอและเจ้าของธุรกิจที่พัก	1. แบบสังเกต 2. การสนทนากลุ่ม	1. ได้เกณฑ์การประเมินแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
1.2 การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	องค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พ่อค้าย่าน, การท่องเที่ยวระดับอำเภอและเจ้าของธุรกิจที่พัก	2. แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	1. ได้ข้อมูลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมคิด ร่วมระดมสมองและร่วมประเมิน 2. ผู้เข้าร่วมประเมินทราบศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้ได้มาตรฐานและสวยงาม
1.3 กิจกรรมระดมสมองคิดเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างตำบล อำเภอและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	องค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พ่อค้าย่าน, การท่องเที่ยวระดับอำเภอและเจ้าของธุรกิจที่พัก	1. แผนที่ของตำบลน้ำแคว ตำบลท่าลี่ ตำบลน้ำตุน ตำบลอาฮี ตำบลโคกใหญ่	1. ได้แนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างตำบล อำเภอ และ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2. ได้เส้นทางท่องเที่ยวภายในอำเภอท่าลี่ และเส้นทางท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
1.4 ประชุมคณะนักวิจัยเพื่อพิจารณาผลจากการระดมความคิดเห็นเชิงปฏิบัติการ และเพื่อสร้างแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย	แบบบันทึกการประชุม	1. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 2. เห็นเคม รวละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวและเขียนแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว

ตารางที่ 3.1 การดำเนินงานกิจกรรมการวิจัย (ต่อ)

กิจกรรมการวิจัย	สถานที่	ผู้เข้าร่วมโครงการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	เป้าหมาย
<p>ระยะที่ 4 สรุปผลการวิจัย</p> <p>1.1 ประชุมคณะนักวิจัย</p>	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะนักวิจัย	แบบบันทึกการประชุม	คณะนักวิจัยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, การสร้างเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ และเดินทางจากอำเภอท่าลี่ไปยังประเทศลาว
1.2 จัดเวทีประชาคมเพื่อคืนข้อมูล	อำเภอท่าลี่	องค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พ่อค้าแม่ค้า, การท่องเที่ยวระดับอำเภอและเจ้าของธุรกิจที่พิก	แบบบันทึกการประชุม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เกี่ยวข้องทราบข้อมูลและเห็นทางการท่องเที่ยวที่คณะนักวิจัยและชุมชนได้ร่วมดำเนินการออกแบบและจัดทำแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน 2. ทราบแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ที่มีศักยภาพเพื่อการจัดการท่องเที่ยว 3. มีแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่อย่างยั่งยืน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพ น้ำเหืองไทย - ลาว กรณีศึกษาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย” เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 7 ส่วน คือ บริบทพื้นที่ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย สภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การขยายเครือข่ายการท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดเลยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 บริบทพื้นที่ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยและบริบทของเมืองแก่นท้าว สปป.ลาว

4.1.1 บริบทพื้นที่อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

4.1.1.1 ความเป็นมาของอำเภอท่าลี่

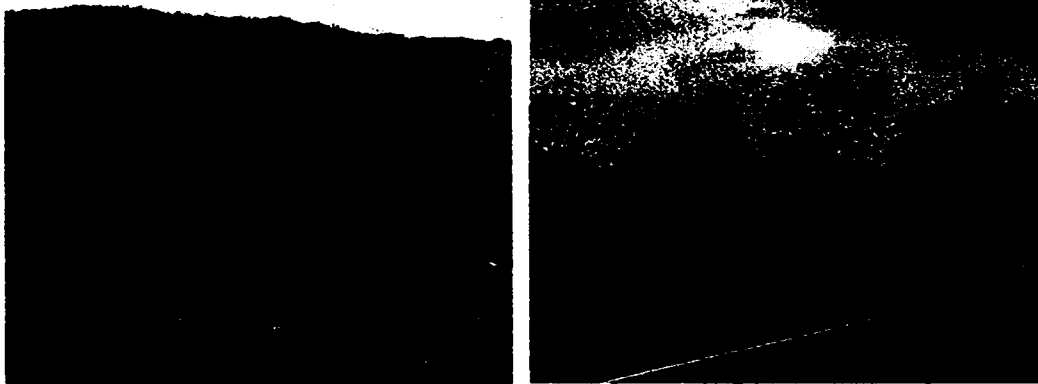
ชาวบ้านอำเภอท่าลี่อพยพมาจากเมืองปากลายประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้ามาค้างถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำกาน อันเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งที่มีปลาชุกชุม จึงมีการสานเครื่องมือเพื่อช่วยในการจับปลาจากวัสดุที่เป็น ไม้ที่เรียกว่า ลี่ (หลี่) ผลจากการสร้างมือดังกล่าวจึงมีการกล่าวขานนามว่า บ้านลี่ หรือบ้านท่าลี่ อำเภอตั้งก่อตั้งเมื่อปี พุทธศักราช 2432 มีราชบุตรเป็นผู้ปกครองอำเภอตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นนายอำเภอตั้งคนแรก ต่อมาปีพุทธศักราช 2440 มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ รศ. 116 ให้เป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล แบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล เมือง อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ตามลำดับ ดังนั้นอำเภอท่าลี่จึงเป็นอำเภอหนึ่งในการปกครองของเมืองเลย

ปีพุทธศักราช 2442 ถึง พุทธศักราช 2449 ได้มีการก่อสร้างศาลากลางจังหวัดเลย ณ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเลย จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อบริเวณเมืองเลย เป็นบริเวณน้ำเลย และปีพุทธศักราช 2449-2450 ได้มีการเปลี่ยนชื่ออีกครั้งคือจากบริเวณแม่น้ำเลย เป็นบริเวณน้ำเหือง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอภูผามาศ อำเภอท่าลี่ อำเภออาฮี หลังจากนั้นกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยกเลิกบริเวณน้ำเหือง ให้เป็นเมืองเลย และกำหนดให้อาณาเขตประเทศเพียงริมฝั่งแม่น้ำเหืองเท่านั้น เมื่อปีพุทธศักราช 2450 เมืองเลยได้ปรับปรุงและแบ่งเขตการปกครองใหม่ออกเป็น 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเลย อำเภอท่าลี่ อำเภอด่านซ้าย

อำเภอวังสะพุง และอำเภอเชียงคาน เมื่อถึงปี พุทธศักราช 2476 ได้ยกเลิกการปกครองตามแบบมณฑลเทศาภิบาลเป็นการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยแบ่งเขตการปกครองเป็นจังหวัดและอำเภอ ดังนั้น อำเภอท่าลี่ จึงมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเลย

4.1.1.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอท่าลี่ห่างจากตัวอำเภอเลยประมาณ 46 กิโลเมตร มีเนื้อที่โดยประมาณ 683 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำเหืองกั้นเขตแนวพรมแดน ทิศใต้ ติดกับอำเภอภูเรือ และอำเภอเมืองเลย ทิศตะวันออกติดกับอำเภอเชียงคานและอำเภอเมืองเลย ทิศตะวันตกติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำเหืองกั้นเขตแนวพรมแดน อำเภอท่าลี่มีตำบลที่มีอาณาเขตติดประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ ตำบลลาฮี ตำบลน้ำพูน ตำบลหนองผือ และตำบลน้ำแคม การมีอาณาเขตและที่ตั้งติดกับประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีการเชื่อมโยงเส้นทางการคมนาคม ส่วนการตัดถนนเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างตำบลต่าง ๆ นั้น จังหวัดเลยได้ก่อสร้างถนนเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางทั้งถนนคอนกรีตและถนนลูกรังเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายต่อการคมนาคมและการท่องเที่ยว

ภาพประกอบที่ 4.1 แสดงลักษณะภูมิประเทศของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย ที่สภาพแวดล้อมมีลักษณะเป็นแอ่งมีภูเขาและเนินเขาเล็ก ๆ ประกอบกัน บางส่วนของพื้นที่มีการทำเกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง

4.1.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอท่าลี่ เป็นอำเภอที่มีลักษณะเป็นภูเขาสลับเนินเขาและมีที่ราบลุ่มใช้ทำการเกษตรกรรมของชาวบ้าน ประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ราบลุ่มอยู่บริเวณแม่น้ำคานและบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเหือง วัดความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 350 เมตร หรือประมาณ 1,000 ฟุต ตำบลที่อยู่ในเขตอำเภอท่าลี่ จะมีลักษณะภูมิประเทศไม่แตกต่างกันมาก

นัก ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบสลับกับพื้นที่ภูเขาสูง จึงมีผลต่อการทำอาชีพของชาวบ้านในแต่ละตำบลผลจากการที่พื้นที่เป็นที่ราบ ชาวบ้านจึงมีการปลูกข้าว ส่วนพื้นที่ราบเชิงเขา มีการปลูกข้าวโพด ถั่วฝักยาว มันสำปะหลัง ลำไย ส่วนพื้นที่ภูเขาสูงบางพื้นที่มีการปลูกยางพารา

4.1.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของอำเภอท่าลี่มีลักษณะเหมือนกับพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดเลย คือฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด บางวันมีฝนตก ส่วนฤดูฝนจะมีฝนตกมากและชุก มีผลทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ชุ่มชื้น อากาศเย็นส่งผลให้มีความสวยงามจากพืชพันธุ์ที่เป็นไม้ยืนต้น และไม้เลื้อยที่มีการเจริญเติบโตเมื่อได้รับน้ำฝนจึงทำให้อากาศโดยรวมมีความเย็นสบาย ส่วนฤดูหนาวอากาศโดยทั่วไปจะหนาวถึงหนาวจัด มีหมอกหนาในตอนเช้า สภาพบรรยากาศเห็นสวยงามจากม่านหมอกบางของหมอกที่กระจายอยู่ตามหุบเขา ส่วนกลางวันอากาศอบอุ่นและบางเวลาร้อนจัด แต่ก็ให้ความสบายแก่ร่างกาย จากการที่อากาศหนาวจัดมีผลทำให้สภาพพื้นที่โดยรวมของอำเภอท่าลี่มีความงดงามจากการผสมผสานทั้งจากสภาพพื้นที่ที่มีสีสันหลากหลาย เช่น สีเขียวของพืชพันธุ์ที่มีหลายเฉดสี ปะปนกับแผ่นดินสีน้ำตาล หินสีอิฐ ดินไม้สีน้ำตาลเข้ม และสภาพภูมิอากาศที่หนาวเหน็บจึงทำให้ภาพความงามของธรรมชาติเจือปนกับวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชุมชน

ภาพประกอบที่ 4.2 ลักษณะสภาพบ้านเรือน ถนนหนทาง การปลูกต้นไม้ประดับหน้าบ้าน และวิถีการดำเนินชีวิตจากอาชีพเกษตรกรรมของชาวบ้านในเขตอำเภอท่าลี่ ส่งผลต่อความรู้สึกด้านความงามแห่งความเป็นชุมชนแห่งความร่วมมือและเอื้ออาทร

4.1.1.5 เขตการปกครองและประชากร

อำเภอท่าลี่แบ่งการปกครองส่วนจังหวัดออกเป็น 6 ตำบล 41 หมู่บ้าน มีหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง เทศบาล 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5

แห่ง สภาตำบล 1 แห่ง แยกหมู่บ้านออกเป็นตำบลได้ดังนี้ ตำบลท่าลี่ มี 9 หมู่บ้าน คือ บ้านโนนสว่าง บ้านท่าลี่ หมู่ 3 บ้านท่าลี่ หมู่ 4 บ้านสวัสดิ์พัฒนา บ้านยาง บ้านวังขาม บ้านชลประทาน บ้านน้ำกระโทม และบ้านกกก้านเหลือง ตำบลหนองผือ มี 10 หมู่บ้าน คือบ้านหนองผือ บ้านปากคาน บ้านหาดพระ บ้านขอนแก่น บ้านเมียง หมู่ 5 บ้านปากห้วย หมู่ 6 บ้านปากห้วย หมู่ 7 บ้านเมียงหมู่ 8 บ้านเมียง หมู่ 9 ตำบลอาฮีมี 6 หมู่บ้าน คือ บ้านอาฮี หมู่ 1 บ้านห้วยคัง บ้านน้ำพาน บ้านนากระเจิง บ้านหนองปลาคี บ้านอาฮีหมู่ 6 ตำบลน้ำแควมี 6 หมู่บ้านคือ บ้านน้ำแควหมู่ 1 บ้านน้ำแคว หมู่ 2 บ้านห้วยศุก บ้านหาดเจริญ บ้านห้วยคำย บ้านปากยาง ตำบล โลกใหญ่มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านโลกใหญ่ บ้านบวค่าง บ้านร่องไผ่ บ้านห้วยไค้ บ้านโลกใหญ่ ตำบลน้ำทูนมี 5 หมู่บ้าน คือบ้านวังเป้ง บ้านแก่งม่วง บ้านห้วยเคื้อ บ้านหนองบง และบ้านน้ำมี อำเภอท่าลี่ มีประชากรทั้งสิ้น 27,329 คน

ตารางที่ 4.1 แสดงเขตการปกครองของอำเภอท่าลี่ หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนและประชากร

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
ท่าลี่	9	1,751	3,128	3,055	6,183
หนองผือ	10	2,097	3,553	3,555	7,108
อาฮี	6	1,472	2,298	2,298	1,596
น้ำแคว	6	1,370	2,504	2,360	4,864
โลกใหญ่	5	748	1,479	1,435	2,914
น้ำทูน	5	416	888	776	1,664
รวม	41	7,854	13,850	13,479	27,329

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประชาชนในเขตการปกครองของอำเภอท่าลี่ มีจำนวนทั้งสิ้น 27,329 แยกเป็น ชาย 13,850 คน หญิง 13,850 คน โดยมีครัวเรือนทั้งสิ้น 7,854 ครัวเรือน

4.1.1.6 ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรทางธรรมชาติของอำเภอท่าลี่ยังคงสภาพความสมบูรณ์ของป่าไม้ประมาณร้อยละ 25 ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้านในชุมชน เช่น การเก็บหน่อไม้ หาชองป่า ฯลฯ มีต้นไม้ที่เป็นพืชเศรษฐกิจและพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติหลากหลายชนิด เช่น ไม้สัก มะค่า เต็ง รัง พะยอม ตะเคียน ตะแบก กล้วย ส่วนแร่ธาตุ ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติมีหลายชนิด เช่น แร่ทองคำ สังกะสี ตะกั่ว ทองแดง ซึ่งมี

ปรากฏอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยทั่วไป แต่ชาวบ้านในชุมชนยังไม่มีารขุดขึ้นมา เนื่องจากยังไม่ทราบวิธีการติดต่อกับผู้เกี่ยวข้องที่จะดำเนินการและไม่มีทุนดำเนินการและขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการขุด ถึงแม้ว่าสภาพของดินที่เป็นดินร่วนปนทรายจะเอื้อต่อการขุด

4.1.1.7 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แม่น้ำเหืองเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักทั้งของคนในจังหวัดเลยและชาวอำเภอท่าลี่ เป็นแม่น้ำกั้นแนวเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความยาว 36 กิโลเมตร ส่วนแม่น้ำที่สำคัญรองลงมาคือ แม่น้ำคาน ไหลมาจากยอดภูเรือ อำเภอภูเรือและไหลลงสู่แม่น้ำเหือง มีความยาว 25 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่อยู่ภายในหมู่บ้านและชาวบ้านนำมาใช้เพื่อทำการเกษตรกรรมและการบริโภคอุปโภค คือ ห้วยสะกันไหลลงมาจากภูผาบ จากนั้นไหลลงสู่แม่น้ำคาน มีความยาว 20 กิโลเมตร ห้วยเพนมีจุดเริ่มต้นที่ภูหัวศรีโครีและไหลลงสู่แม่น้ำคาน มีความยาว 6 กิโลเมตร ห้วยน้ำทูน มีจุดเริ่มต้นจากภูผาแง่ม ไหลลงสู่แม่น้ำคาน มีความยาว 8 กิโลเมตร ห้วยน้ำแคมมีจุดเริ่มต้นจากภูนกกก ไหลลงสู่แม่น้ำเหือง มีความยาว 10 กิโลเมตร ห้วยคำยมีจุดเริ่มต้นที่ภูซ่างและไหลมารวมกับห้วยน้ำแคม มีความยาว 8 กิโลเมตร

ภาพประกอบที่ 4.3 แสดงแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่ชาวบ้านนำมาใช้ในอาชีพเกษตรกรรม ภาพซ้ายมือเป็นแม่น้ำโขง ติดกับประเทศลาว ส่วนภาพขวามือเป็นภาพถ่ายเก็บน้ำห้วยสระแร บ้านโคกใหญ่

แหล่งน้ำเหล่านี้มีคุณค่าต่อชีวิตทุกชีวิตและคุณค่าความงามตามธรรมชาติ อย่างไรก็ตามแหล่งน้ำธรรมชาติของอำเภอท่าลี่ทุกแหล่งองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลชุมชนท้องถิ่นและชาวบ้าน ในชุมชนทุกคนต่างเห็นความสำคัญในฐานะที่แม่น้ำเป็นต้นสายแห่งชีวิต จึงช่วยกันรักษาความสะอาดและตกแต่งบางพื้นที่ให้มีความสวยงาม

สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่เป็นอยู่ โดยหวังผลด้านการอนุรักษ์ พื้นฟูพื้นที่ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อยู่ร่วมกับแหล่งน้ำให้คงอยู่ ต่อไปกับชุมชนในระยะเวลาที่ยาวนาน

4.1.1.8 ศาสนา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ชาวบ้านในชุมชนทำลึ้นับถือและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านมักเดินทางไปร่วมทำบุญ ฟังเทศฟังธรรมที่วัดในวันพระเป็นจำนวนมาก ส่วนวันปกติโดยทั่วไปมีจำนวนประปราย วัดมักตั้งขึ้นใจกลางหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านในชุมชนสามารถเดินทางไปทำบุญที่วัด ได้อย่างสะดวก

อย่างไรก็ดีชาวบ้านบางส่วนก็ยังคงรักษาความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง เช่น การนับถือผีหรือความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษอยู่บ้าง วัดที่อยู่ในอำเภอท่าลี่มีหลายลักษณะและรูปแบบทั้งที่เป็นป่าที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมสวยงาม เหมาะแก่การนั่งสมาธิ และวัดที่มีการสร้างถาวรวัตถุอย่างสวยงาม เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมของพระสงฆ์และชาวบ้าน โดยชาวบ้านจะร่วมมือกันพัฒนาและร่วมทำบุญ มีการบริจาคเงินเพื่อการสร้างรั้ว และวิหารอย่างสวยงาม จากการสำรวจวัดในอำเภอท่าลี่ พบว่า มีจำนวนวัดทั้งสิ้น 43 วัด

ภาพประกอบที่ 4.4 สถาปัตยกรรมทางศาสนาสร้างขึ้นจากความเชื่อความศรัทธาต่อพุทธศาสนา รูปแบบการก่อสร้างรับอิทธิพลมาจากภาคกลาง มีการตกแต่งด้วยซุ้มบริเวณหน้าค่างของโบสถ์ให้เป็นทรงปราสาทยอด

4.1.1.9 การศึกษา

อำเภอท่าลี่มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเยาวชนในชุมชนทุกระดับ จำนวนทั้งสิ้น 28 โรงเรียน แยกออกเป็นการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียน จัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 7 โรงเรียน ระดับประถมศึกษาจำนวน 27 โรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาสจำนวน 5 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 1 โรงเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 1 โรงเรียน และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 1 แห่ง โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีระยะเวลาในการก่อตั้งแตกต่างกันไป

จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนจะตั้งอยู่ครอบคลุมเขตพื้นที่ของตำบล และอำเภอท่าลี่ทั้งนี้เป็นการบริการการศึกษาและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามที่ตั้งของโรงเรียนระดับก่อนวัยเรียน ประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมักจะอยู่ในเขตพื้นที่ที่นักเรียนอาศัยอยู่บางแห่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งเป็น โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น โรงเรียนจะตั้งอยู่ในตัวอำเภอท่าลี่ ซึ่งผู้เรียนที่เรียนในระดับที่สูงขึ้นจะต้องเดินทางออกจากหมู่บ้านไปโรงเรียนด้วยรถสองแถวรับจ้างที่มารับส่งถึงหมู่บ้าน ทำให้นักเรียนสามารถเดินทางได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

4.1.1.10 สาธารณสุข

อำเภอท่าลี่ มีโรงพยาบาลประจำอำเภอขนาด 35 เตียง 1 แห่ง เป็นโรงพยาบาลที่รักษาโรคภัยไข้เจ็บให้กับชาวบ้านในอำเภอท่าลี่ เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง ผู้ป่วย ที่มีอาการไข้หรือเจ็บป่วยฉุกเฉินสามารถเดินทางมารักษาได้ทันที ในกรณีถ้าโรงพยาบาลไม่มีเครื่องหรือไม่สามารถรักษาได้จะมีรถพยาบาลนำส่งโรงพยาบาลเลย ซึ่งอยู่ในตัวอำเภอเมืองเลข ห่างประมาณ 45 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีสถานอนามัยประจำตำบลต่างๆ จำนวน 9 แห่ง ดูแลรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยของชาวบ้านในชุมชน มีพยาบาลประจำสำหรับการจ่ายยา ปิ๊ดเปิดตามเวลาราชการ แต่ถ้ามีการเจ็บป่วยกะทันหันสามารถติดต่อที่สถานอนามัยได้

4.1.1.11 เส้นทางคมนาคม

เส้นทางคมนาคมของอำเภอท่าลี่สามารถเชื่อมต่อไปยังตำบลและอำเภอใกล้เคียงรวมถึงจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เส้นทางหลักเป็นถนนลาดยางเส้นทางหลวงแผ่นดินระหว่างจังหวัดเลขกับอำเภอท่าลี่มีระยะห่าง 46 กิโลเมตร ส่วนเส้นทางสายยุทธศาสตร์ริมแม่น้ำเหืองสามารถเชื่อมต่อไปยังอำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือและยังเป็นเส้นทางที่สามารถเดินทางไปยังอำเภอเชียงคานในระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตรได้

สำหรับเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างอำเภอท่าลี่และหมู่บ้านต่างๆ นั้น สามารถแยกเป็นจากอำเภอท่าลี่ถึงบ้านหนองผือ มีระยะทาง 14 กิโลเมตรจากบ้านปากคาน อำเภอท่าลี่ถึงบ้านนาจาน อำเภอเชียงคาน มีระยะทาง 25 กิโลเมตร

ส่วนเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างตำบลนั้นสามารถใช้เส้นทางถนนลาดยางท่าลี่ ถึงตำบลอาฮี มีระยะทาง 12 กิโลเมตร ถนนลูกรังสายตำบลท่าลี่ถึงตำบลน้ำแคม มีระยะทาง 14 กิโลเมตร ถนนลาดยางตำบลท่าลี่ถึงตำบลโคกใหญ่ มีระยะทาง 10 กิโลเมตร ถนนลาดยางตำบลท่าลี่ถึงตำบลหนองผือ มีระยะทาง 3 กิโลเมตร ถนนลาดยางสายตำบลน้ำแคม ถึงตำบลโคกใหญ่ มีระยะทาง 13 กิโลเมตร ถนนลาดยางสายตำบลน้ำแคม ถึงอำเภอเมือง จังหวัดเลย มีระยะทาง 38 กิโลเมตร ถนนลาดยางสายตำบลน้ำแคมถึงตำบลนาจาน มีระยะทาง 12 กิโลเมตร ถนนลาดยางตำบลหนองผือ ถึงตำบลน้ำแคม มีระยะทาง 23 กิโลเมตร ถนนลาดยางตำบลหนองผือถึงตำบลอาฮี มีระยะทาง 12 กิโลเมตร

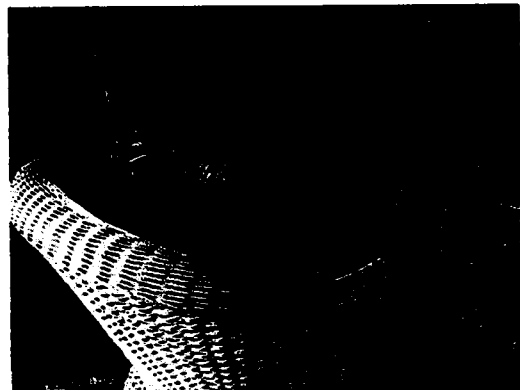
ภาพประกอบที่ 4.5 แสดงเส้นทางการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย
เส้นทางการเดินทางจากอำเภอเมืองสู่อำเภอท่าลี่และเชื่อมต่อไปยังสะพาน
มิตรภาพไทยลาว

4.1.1.12 สาธารณูปโภค

อำเภอท่าลี่มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค โดยองค์การบริหารส่วนตำบลและอำเภอต่างก็พยายามที่จะจัดสรรความสะดวกสบายให้เกิดขึ้นกับชาวบ้าน ดังนั้นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอย่าง ถนนหนทาง ไฟฟ้า จึงมีการติดตั้งและเดินสายจนครบทั้ง 41 หมู่บ้าน ส่วนระบบน้ำประปาส่วนภูมิภาคยังบริการได้ไม่ทั่วถึง จากการศึกษาพบว่า มีการบริการน้ำประปาส่วนภูมิภาค 4 แห่งเฉพาะตัวอำเภอ ส่วนหมู่บ้านที่ห่างไกลจากตัวอำเภอ ซึ่งมักจะเป็นหมู่บ้านจะใช้น้ำในลักษณะแตกต่างกันออกไปแต่เป้าหมายเหมือนกันคือใช้เพื่อการบริโภค เช่น ประป้าน้ำจุ่มมี 5 แห่ง ประปาประจำหมู่บ้าน 23 แห่ง ส่วนระบบโทรศัพท์

บริการและกลุ่มการผลิตขึ้นมาสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชน การรวมกลุ่มดังกล่าวมีประโยชน์ต่อชุมชนในแง่ของการสร้างความเข้มแข็ง การสร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำงานและการแบ่งผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกัน จากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มแม่บ้าน 13 กลุ่มมีสมาชิก 402 คน กลุ่มเกษตรกรทำสวน 1 กลุ่ม อยู่ในเขตตำบลหนองผือ มีสมาชิก 191 คน กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร 3 กลุ่ม มีสมาชิก 115 คน และกลุ่มยุวเกษตรกร 4 กลุ่ม มีสมาชิก 50 คน

นอกจากนี้อำเภอท่าลี่ยังได้ดำเนินกิจกรรมตามนโยบายโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของรัฐบาลโดยมีกลุ่มอาชีพที่ได้รับการพิจารณาและจัดทำทะเบียนระดับอำเภอ จำนวน 16 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มทำน้ำอ้อยสดบ้านโนนสว่าง หมู่ที่ 1 ตำบลท่าลี่ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านกกก้านเหลือง หมู่ที่ 9 ตำบลท่าลี่ กลุ่มหนามป่า บ้านท่าลี่ หมู่ที่ 3 ตำบลท่าลี่ กลุ่มตัดเย็บรองเท้าว บ้านชลประทาน หมู่ที่ 7 ตำบลท่าลี่ กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีอำเภอท่าลี่ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าลี่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร(ทำน้ำพริกแห้ง) หมู่ที่ 6 ตำบลหนองผือ กลุ่มตัดเย็บที่นอนบ้านปากห้วย หมู่ที่ 6 ตำบลหนองผือ กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านปากห้วย หมู่ที่ 7 ตำบลหนองผือ กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านน้ำแถม หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำแถม กลุ่มหัตถกรรมหวายและผ้าทอพื้นเมืองบ้านนากระเจิง หมู่ที่ 4 ตำบลอาฮี กลุ่มเกษตรกรพัฒนาอาฮี บ้านอาฮี หมู่ที่ 1 ตำบลอาฮี กลุ่มสตรีแม่บ้านอาฮี หมู่ที่ 1 ตำบลอาฮี กลุ่มทำไม้กวาดก้านมะพร้าว บ้านหาดเจริญ หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำแถม กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมือง บ้านวังเป้ง หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำพูน กลุ่มสตรีถักผ้าห่มไหมพรมบ้านบวกอ่าง หมู่ที่ 2 ตำบลโคกใหญ่ กลุ่มสตรีบ้าน ร่องไผ่ หมู่ที่ 3 ตำบลโคกใหญ่

ภาพประกอบที่ 4.7 กลุ่มหัตถกรรมเครื่องเรือนจากหวายบ้านนากระเจิง อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ที่ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเพื่อถักและสานเก้าอี้จากหวาย โดยหวายส่วนหนึ่งสั่งซื้อมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการประเมินจากคณะกรรมการระดับอำเภอให้อยู่ในระดับ 4 ดาว ประกอบด้วย ผ้าฝ้ายทอมือสอดคั่นลายสายเปรม กล่องข้าวเก็บความร้อน

ผลิตภัณฑ์เชิงหาว และผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในระดับ 3 ดาว ประกอบด้วย น้ำพริกหนั ง ชาเคย
หอม ผ้าฝ้ายทอมือสอดคั่นพื้นเมือง ผ้าฝ้ายทอมือลายน้ำไหลพื้นเมือง

4.1.1.14 ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวชาวบ้าน มีการสืบทอดต่อกัน
มาจากบรรพบุรุษ บางส่วนของภูมิปัญญากำลังจะเลือนหายไปจากชุมชนเนื่องจากการพัฒนา
ประเทศไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ในช่วงหลายสิบปีก่อน ทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของสินค้า
ที่ผลิตจากโรงงานเพราะมีความทนทานมากกว่า อย่างไรก็ตามก็ผลจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวมีพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงทำให้จังหวัด ผู้เกี่ยวข้องและชาวบ้านบางส่วน
ที่เห็นความสำคัญมีการฟื้นฟูนำกลับมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิต โดยให้ความเห็น
ว่าภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นสิ่งที่เกิดจากความคิด ในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและ
มีประโยชน์ต่อสุขภาพของร่างกายและสภาพแวดล้อม เช่น ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเกษตรกรรม มีการ
ผลิตปุ๋ยชีวภาพที่ปราศจากสารพิษ หรือการจักสานและถักทอที่มีคุณค่าความงามในลวดลายและ
ผู้ที่อาจจะต้องมีการคิดประดิษฐ์ด้วยวัสดุและเครื่องทอต่าง ๆ ออกมาเป็นผลงานที่สนองตอบต่อ
การดำเนินชีวิตประจำวัน ได้ ดังนั้นความเด่นของการคิดสร้างสรรค์ที่มีมาแต่อดีตและนำกลับมา
พัฒนาจนเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไป คือ ผลงานด้านเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น
กระจับ หวดนึ่งข้าวเหนียว กระด้ง ไช ตะกร้า ช้องใส่ปลาแห้งที่ตำบลหนองผือ และตำบลท่าลี่

สำหรับภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วย
นั้นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความชำนาญด้านการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการบำรุง บำบัดและ
รักษา โดยผู้มีความรู้ดังกล่าวจะกระจายตัวกันอยู่ทั่วไปในแต่ละหมู่บ้านและตำบล เช่น ที่ตำบล
น้ำแคมมีหมอยาที่มีความชำนาญในการนำรากไม้มาเป็นสมุนไพร ในการดื่มเพื่อรักษาอาการป่วย
ส่วนอำเภอท่าลี่มีหมอยาสมุนไพร ที่นำสมุนไพรในชุมชน เช่น ขมิ้น ใหล ช้างกระทิบโรง ฯลฯ
และสมุนไพรที่นำมาจากท้องถิ่นอื่น เพื่อนำมาเป็นส่วนผสมสำหรับการดื่มคั้นน้ำอันเป็นการ
รักษาโรคให้กับชาวบ้านบางส่วนที่ต้องการรักษาแบบโบราณ อย่างไรก็ตามผลจากความเจริญ
และการพัฒนาประเทศ ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่หันไปพึ่งพาแพทย์แผนปัจจุบันจึงละเลย
ภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ โดยเห็นว่าแพทย์แผนปัจจุบันมีความ
สะดวกและสามารถรักษาอาการป่วยได้รวดเร็วกว่า

ส่วนภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับอาหารนั้นชาวบ้านมีการคิดและพัฒนา
มาอย่างต่อเนื่อง สูตรอาหารพื้นบ้าน เช่น ส้มตำน้ำผักสะทอน จึงเป็นอาหารที่ขึ้นชื่อของอำเภอท่า
ลี่ การทำน้ำผักสะทอนและปลาร้า ที่ใช้เป็นเครื่องปรุงรสอาหารทั้งอาหารพื้นบ้านและส้มตำเพื่อ
ให้ถูกปากผู้บริโภคที่อยู่ในชุมชน และมีการผลิตเพื่อจำหน่ายในเขตตำบลหนองผือ

4.1.1.16 การค้าชายแดน

การมีจุดผ่านแดนและจุดผ่อนปรนระหว่างประเทศที่จุดผ่อนปรน บ้านนากระเจิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ และด่านพรมแดนถาวรบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จึงเป็นโอกาสให้เกิดเส้นทางการค้าชายระหว่างไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สินค้าของไทยที่มีการส่งออก ประกอบด้วย วัสดุก่อสร้าง เช่น สังกะสี เหล็กเส้น ปูนซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ผงชูรส น้ำตาลทราย ระเบิดกึ่งสำเร็จรูป เครื่องยนต์เกษตร รถยนต์ และเครื่องอุปโภคบริโภค จากการสำรวจพบว่า สินค้าส่งออกจากไทยเหล่านี้เป็นที่นิยมของประชาชนลาวอย่างมาก เพราะมีคุณภาพดี มีความสวยงามด้วยการบรรจุภัณฑ์และหีบห่อ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีการส่งกระแสไฟฟ้าออกไปขายที่เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 จุดคือ จุดบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ ด้านการนำเข้าสินค้าของ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเข้ามานั้นส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น หน่อไม้

4.1.1.17 ประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณีและวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในอำเภอท่าลี่ มีลักษณะเฉพาะแหล่งคือ การทำบุญตักบาตรข้าวเหนียว การทำพิธีกรรมด้านการเกษตรกรรม ฯลฯ ซึ่งมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ และไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อ จากการสำรวจพื้นที่ พบว่า ชาวบ้านมีการยึดมั่นเกี่ยวกับประเพณีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด เช่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวข้าว การไหว้ผีปู่ตาประจำหมู่บ้าน ส่วนประเพณีและวัฒนธรรมที่มีการปฏิบัติตามความเชื่อฮิดสิบสองกองสิบสี่คัมแบบอย่างของอีสานหรือประเพณี สิบสองเดือน ประกอบด้วย เดือนอ้ายมีการทำบุญเข้ากรรม โดยเชิญพระสงฆ์ มาปฏิบัติธรรมร่วมกัน เดือนขี้มีการทำบุญคูณลาน ซึ่งเป็นการทำบุญขวัญข้าวหลังจากที่ชาวบ้านนวดข้าวเสร็จแล้ว โดยหวังผลด้านความสุขทางใจและความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตก่อนที่จะขนข้าวขึ้นยุ้งฉาง ผู้ที่เป็นเจ้าของข้าวจะบอกให้ญาติพี่น้องมาร่วมทำบุญร่วมกันและนิมนต์พระมาเจริญน้ำพระพุทธมนต์ เดือนสามมีการทำบุญข้าวจี่ โดยการปั้นข้าวเหนียวเป็นก้อนๆ ขนาดเท่าไข่ไก่ ทาด้วยไข่แล้วเสียบไม้ย่างไฟแล้วนำไปถวายพระที่วัด เดือนสี่ มีการทำบุญเผาต พิศิกรรมจะมี 2 วัน คือ วันโสม จะนิมนต์พระอุปคุตมาในคอนเข้า โดยหวังผลด้านความสวัสดีมีชัย และให้การจัดงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขบวนแห่เผาต เพื่ออัญเชิญพระเวสสันดรและนางมัทรีเข้าเมืองจะทำในคอน

กลางวัน ส่วนการเทศน์มหาชาติจะมีการทำในวันถัดไป เดือนห้ามีการทำบุญสงกรานต์ หรือวัน
ปีใหม่ไทย ชาวบ้านจะไปรวมตัวกันที่วัดเพื่อสงฆ์พระ และฟังธรรมเดือนหก บุญบั้งไฟ

สำหรับเดือนเจ็ดมีการทำบุญจำเริญ มีเป้าหมายเพื่อชำระล้างสิ่งที่เป็น
เสนียดจัญไร สิ่งที่เป็นอัปมงคลให้หมดไปจากหมู่บ้านและชาวบ้านจะปราศจากความเดือดร้อน
การทำบุญจำเริญนั้นบางหมู่บ้านจะมีพิธีเลี้ยงสีปูดหรือสีดาแฮก เพื่อให้ความคุ้มครองหมู่บ้านที่
อยู่อาศัยให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป เดือนแปด เป็นบุญเข้าพรรษา ซึ่งมีการจัดขึ้นโดยทั่วไป ส่วน
เดือนเก้ามีการทำบุญข้าวประดับดิน หวังผลด้านการอุทิศส่วนกุศลให้แก่เปรตที่หิวโหย หรือ
ญาติมิตรที่ตายไปแล้ว ชาวบ้านจะนำข้าว อาหารคาวหวานมาห่อด้วยใบตองกล้วย แล้วนำไป
วางไว้ตามคันไม้ หรือตามพื้นดิน ในบริเวณวัด จากนั้นเชิญวิญญาณที่ล่วงลับมารับอาหารที่
ทำบุญอุทิศไปให้

เดือนสิบจะมีการทำบุญข้าวสากบางครั้งเรียกว่า ข้าวสลาก เพื่ออุทิศ
ส่วนบุญให้แก่ผู้ตายหรือเปรต โดยการเตรียมข้าวเม่า ข้าวพอง ขนมน และอาหารคาวหวาน
แจกจ่ายแก่ญาติพี่น้อง และนำไปถวายพระที่วัด บางหมู่บ้านมีการจับสลากภัต คือการจับชื่อ
พระภิกษุ สามเณร ถ้าจับได้รูปใด ก็นำของไปถวายภิกษุสามเณรรูปนั้น เดือนสิบเอ็ด มีบุญออก
พรรษา จะมีพิธีตักบาตรเทโว จัดอาหารคาวหวานไปถวายพระภิกษุสามเณร มีกิจกรรมการแข่งขัน
เรือยาวเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ที่สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว
ส่วนกลางคืนจะมีประเพณีการไหลเรือไฟ นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่เกิดขึ้นแต่ละช่วงเวลาของ
เดือนที่ชาวบ้านในชุมชนดำเนินการจัดขึ้นมาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและเป็นการอุทิศแก่สิ่งที่
เคารพบูชาและนับถือ เช่นประเพณีขึ้นบ้านใหม่ บุญข้าวจี่ บุญแห่ดอกไม้จะแห่กันหลังวัน
สงกรานต์ชาวบ้านจะมาร่วมกันแห่คันดอกไม้ มีการประกวดคันดอกไม้ด้วย

4.1.1.18 สภาพของสังคม

การอพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ของชาวบ้านอำเภอท่าลี่ ทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างสงบและมีความสุข แต่ละครัวเรือนจะมี
ความผูกพันและสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในฐานะญาติสนิทมิตร
สหาย ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชนดังเช่น การทำพิธีกรรมบูชาผี
ปู่ย่า เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชีวิตตนเองและครอบครัว บางครอบครัวจะมีการ
มาช่วยบุญกัน สำหรับสถานที่ที่ชาวบ้านจะพบกันและคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชนคือ วัด
ซึ่งชาวบ้านจะมาฟังเทศน์ฟังธรรมในวันพระ เรื่องที่สนทนามักเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน
การถามสารทุกข์สุขดิบ การทำการเกษตรกรรม กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
หรือการตั้งกลุ่มอาชีพ และกลุ่มเลี้ยงสัตว์

4.1.2 บริบทของเมืองแก่นท้าว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน

ลาว

เมืองแก่นท้าว แขวงไชยะบุรี ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ประมาณ 7 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,376 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น เจ้าแขวง เจ้าเมือง นายบ้าน ตามลำดับ เมืองแก่นท้าวมี 58 หมู่บ้าน และมีประชากรทั้งหมด 36,610 คน ซึ่งชุมชนเมืองแก่นท้าวมีส่วนร่วมในการปกครองหมู่บ้าน โดยนายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้านจะมาจาก การเลือกตั้ง และต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าเมืองก่อน หลังจากนั้นจึงได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าแขวง

อำเภอท่าลี่กับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำโขงเป็น เส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศ ลักษณะเฉพาะของแม่น้ำคือฤดูฝนน้ำจะไหลหลากเต็มแม่น้ำ โขง แต่ในฤดูแล้งน้ำจะแห้ง ชาวบ้านของทั้งสองประเทศสามารถข้ามแม่น้ำโขงไปมาหาสู่กัน

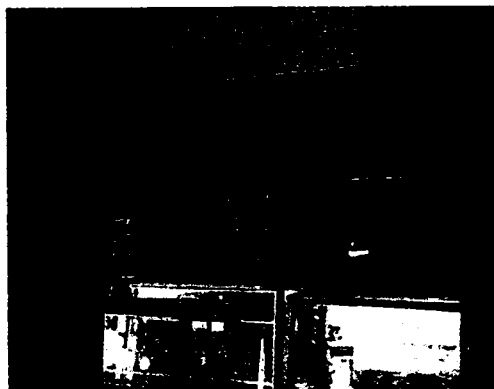
ประชาชนของเมืองแก่นท้าวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จากการสำรวจพบว่า มีการสร้างวัดเพื่อประจำหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านจำนวน 50 วัด ความเชื่อในคำสอนของพุทธ ศาสนาประชาชนลาวส่วนใหญ่จึงมักไปทำบุญกันที่วัดในวันพระ เมื่อฟังพระเทศน์เสร็จจะมีการ พุศุคยและสนทนาเกี่ยวกับเรื่องราวโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน

ชาวเมืองแก่นท้าวมีวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาและมีวัฒนธรรม เฉพาะ จึงมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาในแต่ละเดือนขึ้นหรือเรียกว่า บุญ 12 เดือน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ จะจัดกันอย่างเรียบง่ายและเป็นกันเอง นอกจากนี้ยังมีประเพณี แข่งเรือในวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 11

ชาวเมืองแก่นท้าวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายเกษตรกรรม เช่น การทำไร่ ทำนา ระบบการวัดพื้นที่ใช้หน่วยการวัดเป็นเอกตาร ตัวอย่างพื้นที่จำนวน 6 ไร่ 1 งาน เท่ากับ 1 เฮกตาร จากการสำรวจเกี่ยวกับรายได้ของประชาชนพบว่า มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อคนต่อปี ประมาณ 420 US ส่วนสินค้าที่มีการส่งออกนอกประเทศ พบว่า มีมูลค่าสินค้าส่งออก 6 ล้านดอลลาร์/9 เดือน สำหรับการนำสินค้าเข้า พบว่า รัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว มีนโยบายห้ามนำสินค้าเข้าประเภทที่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศ เมื่อพิจารณาจากรายได้ของพนักงานของรัฐบาลนั้นพบว่า จะขึ้นอยู่กับรายได้แห่งชาติเป็นสำคัญ แต่รัฐบาล มีสวัสดิการ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ให้กับพนักงาน นอกจากนี้พนักงานยังได้รับจัดสรร ไร่ นาเพื่อการเพาะปลูกและการทำเกษตรกรรมอีกด้วย

สภาพการคมนาคมจากสะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย-ลาว ไปยังเมืองแก่นท้าว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นั้นมีสภาพเป็นทางลาดขางมีความยาว

ประมาณ 3 กิโลเมตร ระยะต่อไปจากนั้นเป็นถนนดินที่ขรุขระ เพื่อรองรับการเชื่อมโยงการติดต่อระหว่างประเทศในอนาคค ผลจากการเพิ่งมีการเปิดสะพานอย่างเป็นทางการทำให้ยังไม่มีรถประจำทางเข้ามาวิ่งให้บริการชาวบ้านของลาวและไทยระหว่างสะพานมิตรภาพไทยลาวกับเมืองแก่นท้าว อย่างไรก็ตามบริเวณฝั่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีรถรับจ้างที่สามารถจ้างเหมารถสามล้อเครื่องจากบริเวณร้านค้าปลอดภาษีไปต่อดังเมืองแก่นท้าวสำหรับค่าจ้างขึ้นอยู่กับการต่อรองราคา หรืออาจเก็บเป็นรายบุคคล ประมาณ 20 บาท นอกจากนี้ภายในเมืองแก่นท้าวยังมีรถโดยสารสองแถวบริการรับส่งผู้โดยสารระหว่างหมู่บ้าน และมีรถโดยสารประจำทางระหว่างเมืองปากลายถึงแขวงไซยะบุรี รับส่งวันละ 2 เที่ยว ด้านยานพาหนะที่มีการนำมาใช้ในเมืองแก่นท้าวพบว่ามีรถกระบะจำนวน 147 คัน รถสามล้อเครื่องจำนวน 18 คัน รถจักรยานยนต์จำนวน 1,867 คัน และรถเก๋งจำนวน 3 คัน

ภาพประกอบที่ 4.8 ซ้ายโบสถ์วัดจอมแจ้ง สปป.ลาวที่แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ มีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงลักษณะของลาวพระพุทธศาสนาประดิษฐ์อยู่บริเวณด้านหน้าของอาคาร ขวา ภาพร้านค้าขายเครื่องเงิน

4.4.2.1 แหล่งท่องเที่ยวของเมืองแก่นท้าว

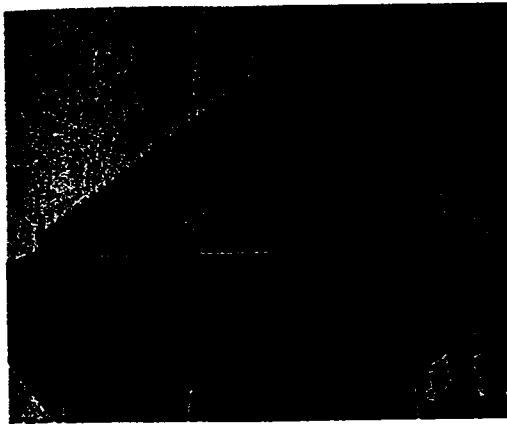
1) ร้านค้าปลอดภาษี

ร้านค้าปลอดภาษีอยู่ห่างจากจุดผ่านแดน บ้านนากระแข็ง ข้ามฝั่งไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร สภาพที่ปรากฏเป็นถนนลาดยาง 2 เลน การเดินทางขาเข้า นักท่องเที่ยวต้องใช้บริการรถรับจ้างของคนไทย ราคาประมาณ 20 บาท ส่วนขากลับต้องใช้บริการรถรับจ้างของคนลาว ในราคาประมาณ 20 บาท ผลิตภัณฑ์และสินค้าส่วนใหญ่ที่นำมาจำหน่ายยังร้านค้าปลอดภาษีจะมาจากประเทศจีน เช่น ไวน์ ขนมห ฯลฯ ร้านค้าส่วนใหญ่มีคนลาวเป็นเจ้าของร้านค้า เปิดบริการทุกวัน

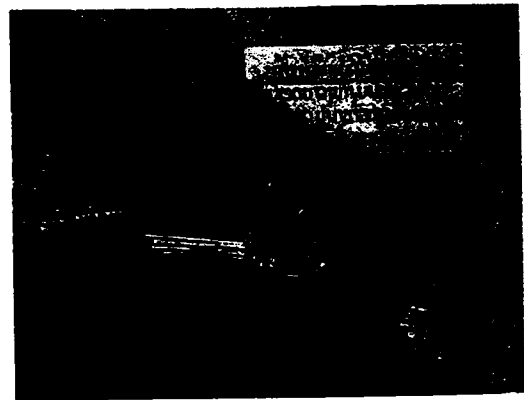
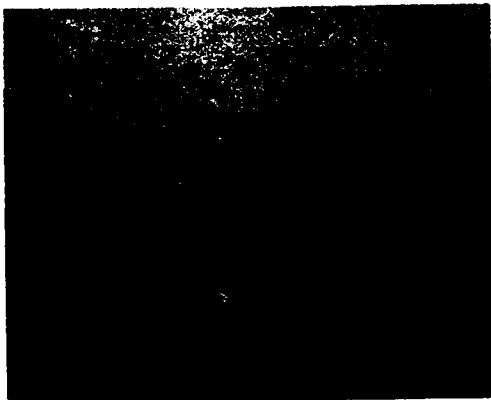
นอกจากนี้บริเวณร้านค้าปลอดภาษียังมีร้านอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยวด้วย เช่นร้านขายก๋วยเตี๋ยวและร้านขายส้มตำ

2) วัดจอมแจ้ง

วัดจอมแจ้งเป็นวัดเก่าแก่ประจำแขวง ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเมืองหมอด้านข้างวัดมีเจดีย์เก่า จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน พบว่า เป็นเจดีย์ใต้อัฐิของท้าวบุญคุ้มซึ่งเป็นทหารคนสนิทของท้าวแก่น ผู้ซึ่งเป็นคนสร้างเมืองแก่นท้าว วัดจอมแจ้งมีโบสถ์และเจดีย์ขนาดใหญ่สีขาว ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นเจดีย์ใต้อัฐิแม่ของท้าวแก่น นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดยังมีเจดีย์ขนาดเล็กๆ อีกหลายองค์ สำหรับพื้นที่บริเวณวัดนี้มีความกว้างขวางมาก จึงมีการนำเรือที่ไถลงแข่งขัน ในประเพณีแข่งเรือของแขวงหลวงพระบางมาเก็บไว้ที่วัดนี้ด้วย

ภาพประกอบที่ 4.9 ลักษณะลวดลายเทพพนมบนหน้าบันอาคารสถาปัตยกรรมของลาว และทางขึ้นโบสถ์มีราวบันไดพญานาคประดับตกแต่งด้วยการเขียนสี

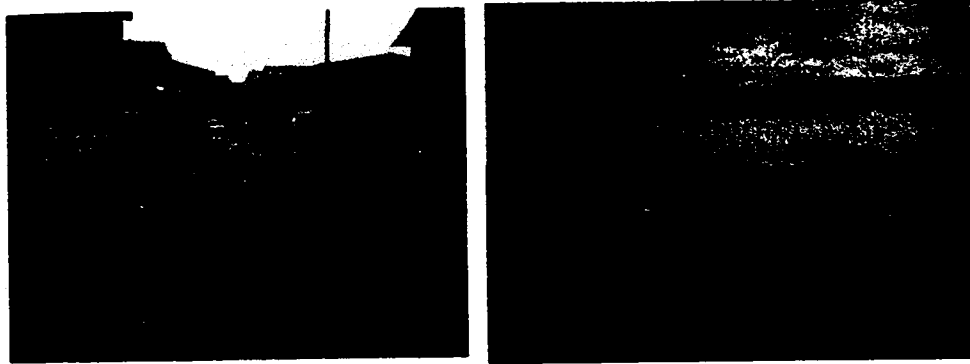
ภาพประกอบที่ 4.10 บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำคำของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สภาพพื้นที่แวดล้อมด้วยป่าและเนินเขาขนาดเล็กที่จับจ้องมีความสมบูรณ์หน้าฝน

3) ห้วยน้ำคำ

ห้วยน้ำคำเป็นอ่างเก็บน้ำของชุมชน สภาพพื้นที่โดยรอบของห้วยเป็นป่าไม้ที่ไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจขึ้นกระจายอยู่โดยทั่วไป บริเวณห้วยมีร้านอาหารพื้นบ้านจำหน่ายและยังมีแพสำหรับให้บริการให้กับนักท่องเที่ยว ที่ต้องการนั่งรับประทานอาหารแบบส่วนตัว โดยเราสามารถที่จะเคลื่อนที่ไปบริเวณต่าง ๆ ของห้วยได้

4) ชุมชนเมืองแก่นท้าว

ภายในหมู่บ้านมีบ้านเก่าแก่ มีป่าชื้อบ้านจันไดจันเพ็ง เป็นบ้านที่ชุมชนเมืองแก่นท้าวร่วมกันอนุรักษ์และรักษาไว้เพื่อเป็นสมบัติของชาติและชุมชน พื้นที่ในหมู่บ้านมีโรงเรียนสำหรับการฝึกอบรมวิชาชีพช่างตัดเย็บให้กับสาวหนุ่มเมืองแก่นท้าว

ภาพประกอบที่ 4.11 บรรยากาศของชุมชน การเดินทาง อาคารบ้านเรือนและเส้นทางในชุมชน บ้านเมืองเก่า เมืองแก่นท้าว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในหน้าร้อน

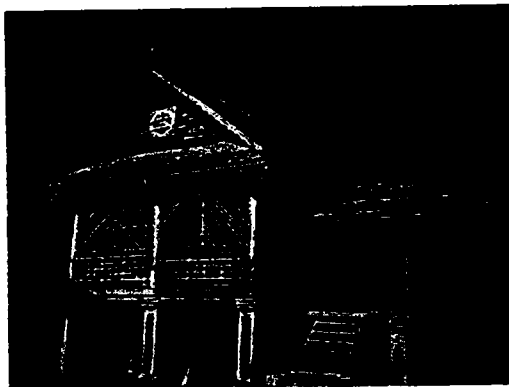
5) จุดชมทิวทัศน์

จุดชมทิวทัศน์ตั้งอยู่บนยอดเขา เป็นจุดที่สามารถมองเห็นทิวทัศน์เมืองแก่นท้าวที่อยู่ด้านล่างได้อย่างชัดเจนและรอบทิศทาง ชาวบ้านเรียกว่า แคนสวรรค์ บริเวณด้านล่างของเมืองจะเห็นอาคารบ้านเรือนหลังใหญ่และทันสมัยหลายหลัง สร้างขึ้นมาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปเล่นกาสิโนและยังมีบ้านในลักษณะอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปตามฐานะความเป็นอยู่ ภาพที่มองเห็นสามารถเล่าถึงวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของชาวลาวได้เป็นอย่างดี สำหรับในเมืองแก่นท้าวจะมีที่พัก โรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยว อยู่หลายแห่ง ถนนของเมืองแก่นท้าวมีสภาพเป็นถนนดินลักษณะลาดเอียงสูงเป็นบางจุด เหมาะสำหรับการเดินทางด้วยรถปิกอัพ

4.1.2.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

ชุมชนเมืองแก่นท้าวเป็นชุมชนที่รับอิทธิพลของความเจริญและความก้าวหน้าของเมืองเข้าไปไม่มาก ผสมผสานกับฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านยังมีอาชีพเกษตรกรรมทำให้ยังคงสภาพแห่งวิถีการดำเนินชีวิตแบบชาวบ้าน สำหรับสภาพสังคมนั้นชาวเมืองแก่นท้าวมีการช่วยเหลือและเอื้ออาทรกันดีและมีความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและชุมชน อย่างไรก็ตาม มีนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้าไปยังเมืองแก่นท้าวเพื่อการท่องเที่ยวและชื่นชมวัฒนธรรมดั้งเดิมดังนี้คือ

- 1) การท่องเที่ยววิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิต สังคม เศรษฐกิจ
- 2) ล่องแพตกปลาและรับประทานอาหารที่บ้านที่ห้วยน้ำคำ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
- 3) กิจกรรมแข่งเรือในลำน้ำโขง เพื่อความสนุกสนานและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน
- 4) กิจกรรมท่องเที่ยวในงานประเพณีต่างๆ เพื่อสืบสาน อนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน

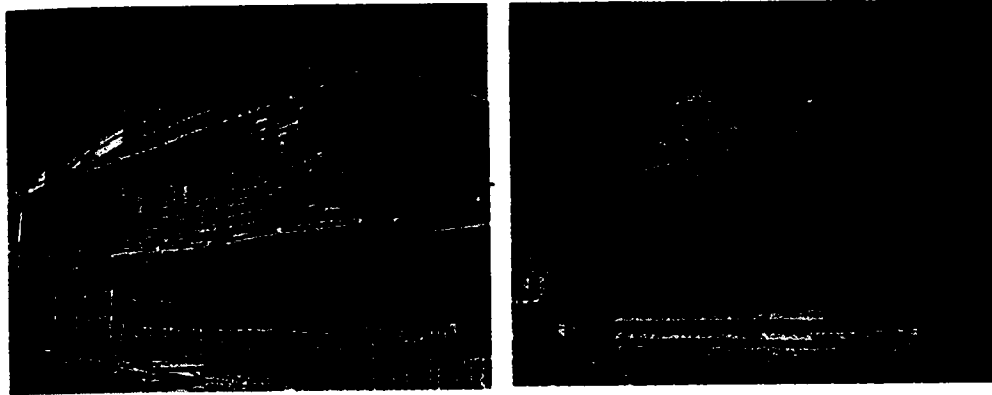

ภาพประกอบที่ 4.12 ลักษณะสถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่มีการออกแบบจั่ววางไม้สำหรับเป็นค้ำบ้านและการตกแต่งลวดลายปูนปั้นลายพันธุ์พฤกษาบริเวณเสาบ้าน ปัจจุบัน ชาวเมืองแก่นท้าวอนุรักษ์ไว้เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

4.1.2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนเมืองแก่นท้าวเป็นชุมชนที่ชาวบ้านยังมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรม และยึดมั่นในความเชื่อทางพุทธศาสนา ทำให้มีสังคมและชุมชนเอกลักษณ์

เฉพาะ คือการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาชุมชนร่วมกัน สำหรับด้านการปกครองนายบ้านได้มาจากการเลือกตั้งของชุมชน และจากการสอบถามคนเฒ่าคนแก่ที่นำอาหารมาถวายพระที่วัด ทราบว่า ชุมชนมีการสลับเปลี่ยนกันนำอาหารมาถวายพระที่วัด เป็นการร่วมมือร่วมใจกัน อนุรักษ์พุทธศาสนา และเห็นความสามัคคีของคนในชุมชน

ภาพประกอบที่ 4.13 ลักษณะอาคารบ้านเรือนและสถาปัตยกรรมพื้นบ้านที่แสดงถึงวิถีความเป็นอยู่ ความศรัทธาคือศาสนาและการถ่ายทอดความงามผ่านรูปทรงของสิ่งก่อสร้างและการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังเพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา โดยรูปแบบการเขียนแบบง่าย สีแบนตัดขอบรูปทรง

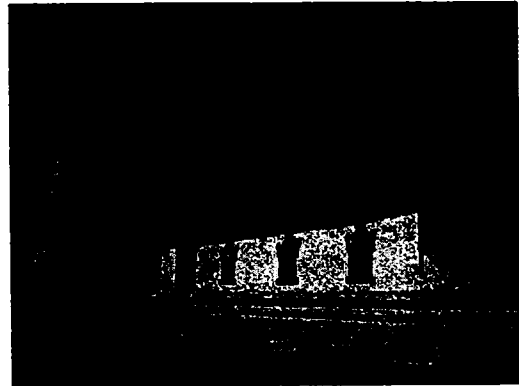
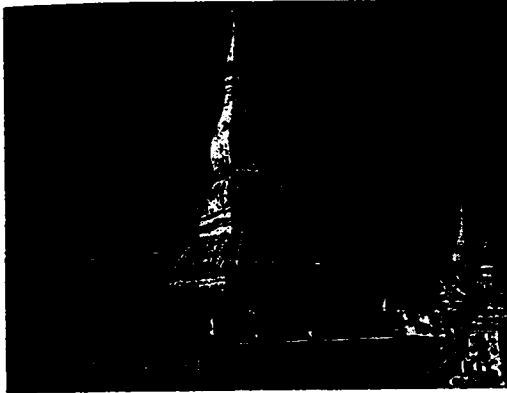
4.1.2.4 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวของเมืองแก่นท้าว พบว่ามีปัจจัยสนับสนุนด้านไฟฟ้า ประปา ร้านอาหาร โรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว สภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในเมืองแก่นท้าวสามารถเชื่อมโยงและต่อเนื่องไปยังบริเวณอื่น ๆ ได้ด้วยการเดินทางวิถีด่านเนินชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านในหมู่บ้าน เพราะเป็นพื้นที่ที่ไม่กว้างขวางมากนัก ส่วนนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ไกลออกไปสามารถหาเช่ารถสามล้อรับจ้างหรือรถสองแถวเล็กได้ในราคาที่ไม่สูงนัก สำหรับระบบการติดต่อสื่อสารระบบมอดิอนั้น นักท่องเที่ยวจะต้องเปลี่ยนการ์ดโทรศัพท์ใหม่เนื่องจากไม่สามารถรับคลื่นโทรศัพท์ของไทยได้ การ์ดโทรศัพท์สามารถหาซื้อได้ในประเทศลาวเท่านั้น

4.1.2.5 ศักยภาพของการจัดการการท่องเที่ยว

ชุมชนชาวเมืองแก่นท้าวเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว และมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวกันเองภายในชุมชน เช่น แหล่งท่องเที่ยวห้วยน้ำคำ มีการดูแล

รักษาสภาพแวดล้อมภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด มีป้ายห้ามจับสัตว์น้ำและให้ช่วยกันรักษาแหล่งน้ำให้เกิดความสวยงามและสะอาด เพราะมีปลาจากธรรมชาติอาศัยอยู่ นอกจากนี้จะเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแล้วยังมองเห็นว่าชุมชนต้องมีกฎระเบียบในการใช้ทรัพยากรสาธารณะร่วมกัน หรือที่จุดชมทิวทัศน์ มีการสร้างอาคารที่พักสำหรับรองรับ นักท่องเที่ยว และอาคารสถาปัตยกรรมเพื่อการอยู่อาศัยและเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่มีการจัดการให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความงดงาม

ภาพประกอบที่ 4.14 ลักษณะของพระธาตุที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นพระธาตุของแม่ของท้าวแก่น ผู้สร้างเมืองแก่นท้าว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และโบสถ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบลาว ก็มีความเรียบง่าย

4.3 การท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

4.3.1 สภาพของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สามารถสร้างรายได้และสร้างธุรกิจที่เกี่ยวข้องได้ เช่น ธุรกิจร้านอาหาร โรงแรม ที่พัก ธุรกิจผลิตและจำหน่ายของที่ระลึก บริการ และการคมนาคมขนส่ง ดังนั้นจังหวัดเลยจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2523 โดยเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดเลย เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (สุทิน สุขคง , 2540 : 1-2) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีลักษณะทางกายภาพและสภาพของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีที่สามารถนำมาจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมได้ดี

อย่างไรก็ดีผลจากการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลและนโยบายด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการกระตุ้นให้มีการแสวงหาและพัฒนา รวมถึงการจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นทั้งจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและบริษัทห้างร้านที่เป็นเอกชน เนื่องจากเล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อการสร้างฐานเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเป็นไปอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับพื้นที่การท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ เช่น บริเวณสะพานมิตรภาพไทยลาว จุดชมทิวทัศน์บ้านห้วยไค้ แก่งโดนและเส้นทางรถเข็นเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตอำเภอท่าลี่ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตที่จะเดินทางเข้ามาสัมผัสกับพื้นที่การท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์และเชิงวัฒนธรรมและเชิงธรรมชาติ จากผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่พบว่ามีสภาพดังนี้

4.3.2 ด้านผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยว จะเข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะเห็นว่ากรท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับชุมชน จึงมีการพัฒนา ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพให้มีความงดงามและมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดของชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนเตรียมตัวที่จะต้อนรับหรือจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีการระบุถึงการพัฒนาไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของตำบลและอำเภอ มีรายละเอียดที่เกิดจากการศึกษาดังนี้

4.3.2.1 หน่วยงานภาครัฐบาลเข้ามาพัฒนาพื้นที่ เช่น มีการสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำเหือง เพื่อเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อค้าขายระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นจุดที่จะกระตุ้นให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนได้ในอนาคต และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยจังหวัดเลยจะให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวในเส้นทางสายสะพานมิตรภาพนั้นเหืองไทยลาวนี้ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเส้นทางสายยุทธศาสตร์อื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางต่อเนื่องไปยังจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกันได้ เช่น เส้นทางรถเข็นไปจังหวัดเชียงราช อุบลราชธานี และหนองคาย

4.3.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงาน ซึ่งชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ จึงมีการส่งเสริม พัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ให้ดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว และพัฒนาถนนหนทางให้สะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น แก่งโดน ซึ่งมีการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนเข้ามาพัฒนา เช่น มีการสร้างถนนคอนกรีตเพื่อเชื่อมต่อทางเข้าไปยังพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยว

ท่องเที่ยว การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่บริเวณแก่งคุดคู้ ตำบลลอฮี การพัฒนาปรับปรุงชุมชนให้มีความสะอาด เป็นระเบียบเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การสร้างศาลาชมทิวทัศน์ของตำบลท่าลี่ นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีแผนการดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ เช่น บริเวณต้นมะค่ายักษ์ ภูผาแง่ม น้ำตกห้วยขนา จุดชมทิวทัศน์บริเวณเส้นทางเชื่อมระหว่างอำเภอท่าลี่กับอำเภอภูเรือ น้ำตกคาคใหญ่ ให้มีความสวยงามและเป็นการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ใหม่ ๆ ของนักท่องเที่ยวด้วย

4.3.2.3 การเข้ามาส่งเสริมอาชีพและการตั้งกลุ่มผลิตสินค้าและงานหัตถกรรมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อันเกิดจากนโยบายของหน่วยงานเองและภาครัฐบาลที่ต้องการจะยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน จึงเข้ามาอบรมและให้ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำขนม การแกะสลักหิน การทำแชมพู น้ำยาล้างจาน การทำหน่อไม้คอง การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผ้าทอสอดคั้นพื้นบ้าน รวมถึงการทำบัญชีหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อร่วมกันคิด วางแผน ดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในอำเภอท่าลี่ใช้เวลาว่างจากการทำเกษตรกรรมมารวมกลุ่มกันผลิตน้ำผลไม้ ขนมหอกจอก ทอผ้า ทำไม้กวาด หน่อไม้คอง มีทั้งที่จำหน่ายเอง หรือฝากร้านค้าในชุมชนจำหน่าย เช่น การทอผ้าสอดคั้นแล้วนำไปฝากขายที่ร้านสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลที่บ้านนากระแข็งและมีพ่อค้าจากภายนอกเข้ามารับถึงกลุ่ม เช่น กลุ่มหน่อไม้คองที่ตำบลลอฮี

การพัฒนาอาชีพดังกล่าวทำให้อำเภอท่าลี่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปจึงเดินทางเข้าไปท่องเที่ยว เมื่อเห็นว่ามีพื้นที่ที่สวยงามก็ขับรถชมพื้นที่ต่าง ๆ เช่น น้ำตก สะพานวัด จึงเป็นโอกาสที่กลุ่มทำผลิตภัณฑ์จะนำสินค้ามาจำหน่ายตามแหล่งท่องเที่ยวนี้ ชาวบ้านในชุมชนจึงมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรม

4.3.3 ด้านพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเป็นปัจจัยให้มนุษย์สร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม เพื่อส่งผลการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (วรรณ วลัยวานิช, 2539 : 29) จากการศึกษาสภาพด้านพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่า

4.3.3.1 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอท่าลี่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงต่ำ สลับกับพื้นที่ราบระหว่าง หุบเขา ส่วนใหญ่เป็นที่ราบขนาดเล็ก ลักษณะเด่นคือ มีกลุ่มภูเขาขนาดใหญ่และเล็กสลับกัน มองระยะไกลเหมือนคลื่นในทะเล เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวอำเภอท่าลี่

จึงมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ น้ำตก ห้วย หนอง คลอง และแหล่งน้ำที่ชาวบ้านขุดขึ้น ทำให้มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรตลอดปี (อาภรณ์รัตน์ สารทัศนานันท์ และคณะ, 2548 : 55) แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำเหือง แม่น้ำคาน ห้วยสะกัน ห้วยแฟน ห้วยน้ำแถม น้ำตกห้วยไค้ น้ำตกห้วยชะนา

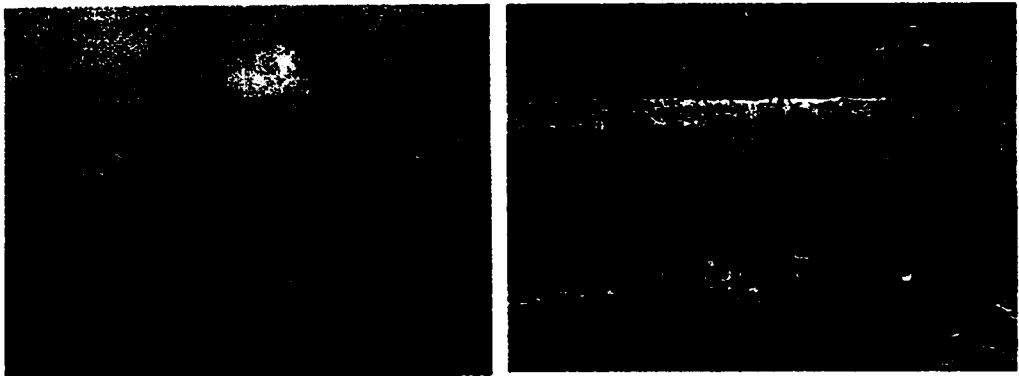
ภาพประกอบที่ 4.15 สภาพภูมิประเทศและถนนหนทางของอำเภอท่าลี่ที่มีความสูงต่ำ ลดเลี้ยว เป็นที่ราบระหว่างเขา หุบเขาและเนินเขาทำให้เส้นทางรถท่องเที่ยวมีความงดงามตลอดเส้นทางการเดินทาง

สำหรับน้ำเหืองเมื่อถึงคราวหน้าแล้งสามารถที่จะเดินข้ามไปยังฝั่งตรงข้ามได้ ภูมิประเทศเหล่านี้ผู้เกี่ยวข้องยังไม่ได้เข้ามาพัฒนาให้เกิดความสวยงาม ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดงบประมาณในการพัฒนา จึงมีแต่การวางแผนเพื่อที่จะดำเนินการในโอกาสต่อไป อย่างไรก็ตามธรรมชาติของภูมิประเทศ ที่เกิดจากอาชีพของชาวบ้านก็ส่งผลต่อความงามที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาชื่นชมได้ ดังเช่น ภูมิประเทศของตำบลโคกใหญ่ที่เป็นแอ่งกระทะ การไปขึ้นยังจุดชมวิวจะเห็นภาพมุมกว้างของหมู่บ้านโคกใหญ่ทุกหมู่บ้าน รวมถึงการมองเห็นไปในระยะทางที่กว้างไกล ส่วนบริเวณ ตำบลน้ำแถมมีพื้นที่สูงต่ำเป็นระลอกคลื่นและมีความเขียวคดนับว่าเป็นสภาพที่มีความงามแปลกตาที่บริเวณอื่นๆ จะไม่ปรากฏ นักท่องเที่ยวก็สามารถขับรถยนต์หรือจักรยานขึ้นชมวัฒนธรรมและวิถีแห่งการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

4.3.3.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอท่าลี่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเลย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 46 กิโลเมตร มีเนื้อที่โดยประมาณ 683 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก โดยมีแม่น้ำเหืองกั้นแนวพรมแดน ส่วนทิศใต้ ติดกับอำเภอภูเรือ และอำเภอเมืองเลย

ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอเมืองเลย และอำเภอเชียงคาน จากสภาพพื้นที่ดังกล่าวทำให้อำเภอ
ท่าลี่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นจุดเริ่มต้นหรือการเป็นจุดศูนย์กลางของการเดินทางท่องเที่ยวจริง
อนุรักษ์หรือวัฒนธรรมได้ เพราะรัฐบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีการสร้างถนนทาง
สายต่าง ๆ ให้สามารถเชื่อมโยงเข้าหากันได้เพื่อการเดินทางได้สะดวกขึ้น รวมถึงสามารถเดิน
ทางเพื่อเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออื่นๆ ในจังหวัดเลย และแหล่งท่องเที่ยวใน
จังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น หนองบัวลำภู เพชรบูรณ์ได้อย่างสะดวกและ
รวดเร็ว อำเภอท่าลี่จึงเป็นยุทธภูมิที่ดีแห่งหนึ่งที่สามารถที่จะก้าวสู่การพัฒนาเพื่อนำไปสู่การ
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้

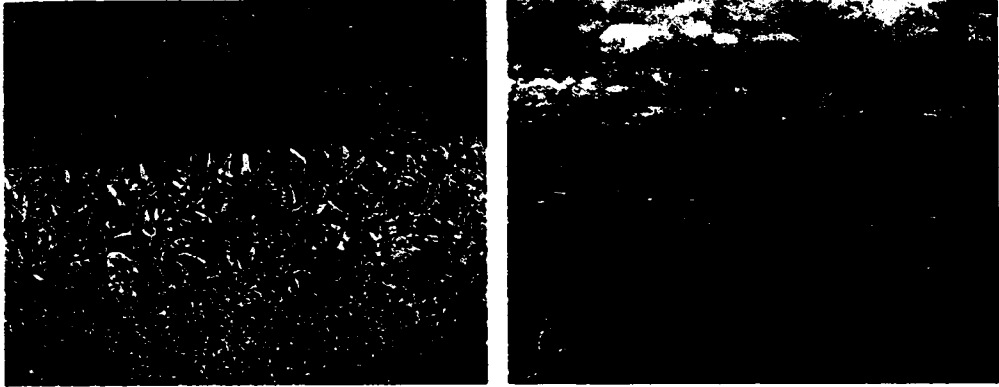

ภาพประกอบที่ 4.16 ช่างมุมมองในที่สูงของจุดชมทิวทัศน์ของอำเภอท่าลี่ ที่เห็นภาพความงาม
ที่สลับซับซ้อนของทิวเขาและการรวมตัวของชาวบ้านบริเวณแอ่งพื้นที่ราบ
ซึ่งมีการใช้พื้นที่ราบทำการปลูกข้าว ส่วนบริเวณเชิงเขามีการปลูกกล้วย
มันสำปะหลัง ชาวบ้านเป็นภาพน้ำตกสวยใสที่เป็นทุนทางธรรมชาติที่มีทั้ง
ความงาม ความร่มเย็นและยังสร้างความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดขึ้น
กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณน้ำตกนี้จะมีน้ำไหลตลอดทั้งปี

4.3.3.3 ลักษณะภูมิอากาศ

การมีอากาศร้อนจัดในฤดูร้อน ทำให้เอื้อค่อนักท่องเที่ยวบางส่วนที่
สนใจจะเข้ามาสัมผัสกับความร้อนและสภาพบรรยากาศที่มีความแห้งแล้งตลอดเส้นทาง ซึ่ง
นับว่านักท่องเที่ยวจะได้รับรู้ถึงความงามทางธรรมชาติที่แปลกตาไปอีกรูปแบบหนึ่ง ส่วน
ฤดูหนาว จะมีอากาศหนาวจัดมาก นักท่องเที่ยวบางส่วนที่นิยมความหนาวเย็น บรรยากาศที่มี
ความเงียบสงบและความบริสุทธิ์ของอากาศ มีภาพของไอหมอกที่อยู่กระจุกกระจายโดยทั่วไป
ในช่วงตอนเช้า จะส่งผลต่อการกระทบรู้เกี่ยวกับความงามที่สัมผัสได้ รวมถึงการได้เห็นถึง
สภาพวิถีแห่งชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความเรียบง่าย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าอากาศในแต่ละฤดูจะสร้าง

ทัศนะแห่งการรับรู้ที่แตกต่างกันออกไป การเข้าไปท่องเที่ยวจะนำไปสู่ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมและจิตวิญญาณแห่งความเป็นมนุษย์ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และกิจกรรมประจำวันอันยังผลให้เกิดประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันด้วย สำหรับฤดูฝนจะมีฝนตกหนักถึงหนักมาก ทำให้การเดินทางจะลำบากเพราะถนนลื่น และมีความเคียวคดคลี้ยว สำหรับสภาพของอากาศจะมีความเย็นสบายและสภาพแวดล้อมให้ความรู้สึกร่มรื่นจิตใจไปด้วย สีสันเขียวของต้นไม้ใบหญ้าที่เจริญเติบโตหลังจากที่ฝนตกลงมา

ภาพประกอบที่ 4.17 การทำเกษตรกรรมบนพื้นที่ราบด้วยการปลูกข้าวและพื้นที่ราบเชิงเขามีการปลูกกล้วย มันสำปะหลัง ข่างพารา ส้ม ลำไย นับเป็นอาชีพที่สร้างรายได้และสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้

4.3.3.4 เส้นทางคมนาคม

อำเภอท่าลี่ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงและจังหวัดใกล้เคียงได้รอบด้านตามสภาพภูมิศาสตร์ จากการสำรวจพบว่า มีถนนลาดยางภายในอำเภอ สะดวกต่อการขับรถและการเดินทาง จึงมีผลทำให้การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวเป็นไปได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว ส่วนการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างตำบลนั้นก็มีความสะดวกตามสภาพของพื้นที่ที่จะต้องมีการพัฒนาต่อไปถ้าจะให้มีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่วนใหญ่มักมีสภาพเป็นถนนลูกรังหรือถนนดิน แต่ก็ยังมีบางช่วงของชุมชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการสร้างเป็นถนนลาดยางเพื่อสะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและการเป็นประโยชน์ต่อการสัญจรในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน

สำหรับเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปชื่นชมความงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเส้นทางระหว่างอำเภอท่าลี่ และอำเภออื่นๆ มีดังนี้ ทางหลวงหมายเลข 2115 สายท่าลี่-เลย ทางหลวงหมายเลข 2339 สายน้ำแควม - โลกใหญ่ ทางหลวงหมายเลข 2339 สายโลกใหญ่ - สานคม ถนนลูกรังสายน้ำแควม - ท่าลี่ ถนนลาดยางสายน้ำแควม -

โคกใหญ่ ถนนลูกรังสาย น้ำแถม - หนองผือ ถนนลาดยางสายน้ำแถม - เลย ถนนลาดยางสาย
น้ำแถม - นาจาน

ภาพประกอบที่ 4.18 ซ้ายวิถีชีวิตของชาวบ้านอำเภอท่าลี่ที่ผูกพันกับการเกษตรกรรม ส่วนขวา
เป็นโบสถ์ที่ชาวบ้านน้ำแถม ร่วมกันก่อสร้างขึ้นมา โดยนำรูปแบบมาจาก
ภาคกลาง หน้าต่างของโบสถ์มีการแกะสลักเรื่องราวพุทธประวัติ
บรรยากาศภายในวัดมีความร่มรื่น

4.3.3.5 แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติที่แสดงลักษณะ รูปแบบและอัตลักษณ์แห่งวิถีของชุมชนอำเภอท่าลี่ที่อยู่ร่วมกับ
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวหลายแหล่งแสดง
ภาพลักษณ์ในการบ่งบอกถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ เศรษฐกิจชุมชนและสภาพของสังคมของ
ชุมชนตนเองอย่างชัดเจน เช่น วัดป่าจิตมั่นคงธรรมที่มีการสร้างขนาดเล็ก มีรูปแบบเรียบง่าย
ส่วนตกแต่งน้อย แต่เต็มไปด้วยความเชื่อความศรัทธาค่อพุทธศาสนาอย่างท่วมท้น มีการจัด
บรรยากาศของวัดให้ร่มรื่นและสงบ ความเป็นวัดขนาดเล็กทำให้มีพระสงฆ์มาจำพรรษาน้อย
บางวัดจะกำหนดระยะเวลาจำพรรษา สำหรับวัตถุประสงค์ของการสร้างวัดนั้นก็เพื่อเป็น
ศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านในชุมชนและเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการเข้า
มาทำบุญร่วมกัน

ส่วนบริเวณพื้นที่ที่เป็นน้ำตกห้วยไค้ชาวบ้านได้พยายามร่วมมือ
ร่วมใจรักษาความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด โดยไม่มีการตัดต้นไม้หรือปรับปรุงพื้นที่ที่จะมี
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ธรรมชาติบริเวณแหล่งน้ำตกมีความสมบูรณ์แบบ สามารถ
สร้างเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางชีววิทยา สิ่งแวดล้อมให้นักเรียนและผู้คนที่สนใจได้ศึกษา เรียนรู้
หรือเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้อย่างสงบ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากสภาพดังกล่าวจึงพบว่า

การที่แต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีวัฒนธรรมและรูปแบบที่เป็นของตนเองอย่างชัดเจนถือว่าเป็นความสามารถด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้อย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาชุมชนเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางพื้นที่มีการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น พระธาตุสี่จระ กรมทางหลวงมีการจัดทำป้ายบอกเส้นทาง พื้นที่ตลอดเส้นทางเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น มีการสร้างพื้นที่จอดรถ จุ่มพักผ่อน แผงรับประทานอาหารบริเวณแก่ง โคนของตำบลท่าลี่ มีการสร้างศาลาชมชม ทิวทัศน์และมีการตกแต่งพื้นที่บริเวณทางเข้าน้ำตกห้วยไค้ของตำบลโคกใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อเชื่อมโยงจากถนนสายหลักไปยังแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละตำบลด้วย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ที่น่าสนใจมี 3 ประเภทคือ ประเภทธรรมชาติ ประเภทประวัติศาสตร์และประเภทศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถรวบรวมพื้นที่การท่องเที่ยวในทุกตำบลของอำเภอท่าลี่ได้จำนวนทั้งสิ้น 76 แห่ง (ดังตารางที่ 4.2) ส่วนประเภทและลักษณะนั้นได้จำแนกออกเป็นกลุ่มอย่างชัดเจน (ดังตารางที่ 4.3.)

ตารางที่ 4.2 แสดงตำบลและประเภทของแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ตำบล / ประเภท	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	ศิลปะและวัฒนธรรม	รวม
ท่าลี่	5	-	11	16
หนองผือ	1	-	18	19
อาฮีและน้ำพูน	4	-	14	18
น้ำแคม	2	1	9	12
โคกใหญ่	3	-	8	11
รวม	15	1	60	76

จากตารางที่ 4.2 พบว่า แหล่งท่องเที่ยวปัจจุบันของอำเภอท่าลี่มีจำนวน 76 แห่ง ตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดคือตำบลหนองผือ จำนวน 19 แห่ง รองลงมาคือตำบลอาฮี และตำบลน้ำพูน จำนวน 18 แห่ง สำหรับประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ประเภทศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 60 แห่ง รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและชื่อของแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะ	จำนวน	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว
ธรรมชาติ	น้ำตก	4	น้ำตกห้วยขนาน น้ำตกห่าน้อย น้ำตกศาลใหญ่ น้ำตกห้วยไค้
	แก่ง	4	แก่งเค็ม แก่งคุดคู้ แก่งโสภา แก่งโตน
	ถ้ำ	1	ถ้ำผาบึง
	หาด	1	หาดทรายงาม
	จุดชมวิว	2	จุดชมวิวทิวทัศน์ภูเรือ จุดชมวิวภูซำ
	ต้นไม้ขนาดใหญ่	1	ต้นมะค่ายักษ์
	พื้นที่และป่าชุมชน	2	โลกหมาโนและเขาภูก ป่าชุมชนห้วยสามขา
ประวัติศาสตร์	พื้นที่ทางประวัติศาสตร์	1	บริเวณเมืองเก่าคำบลน้ำแคว
ศิลปะและวัฒนธรรม	วัด	46	วัดจิวาม วัดป่าอนแก่น วัดสหมิตรวนาราม วัดอินทราราม วัดโพธิ์ชัย วัดชัยมงคล วัดศรีชมภู วัดศรีโสภา วัดศรีสงคราม วัดสว่างสารีวนาราม วัดศรีมณี วัดศรีสว่างสามัคคี วัดป่าเลไลย วัดเฉลิมพระเกียรติ วัดศิริมงคลธรรม

ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและชื่อของแหล่งท่องเที่ยว (ต่อ)

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะ	จำนวน	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว
ศิลปะและวัฒนธรรม	วัด		วัดเวฬุวัน วัดโพธิ์ทอง วัดจอมแจ้ง วัดคลองทูล วัดโพนทอง วัดสุวรรณาราม วัดแสนสุข วัดใหญ่เจริญธรรม วัดโพนสัก วัดศรีพัฒนาราม วัดพระธาตุมิ่งกลาราม วัดคณิไพศณห์ วัดศรีภูซ้าง วัดพุทธาราม วัดโพธิ์ศรี วัดศรีสว่าง วัดชลประทาน วัดสว่างอารมณ์ วัดโพนศรี วัดป่าโลกใหญ่ วัดป่าจิมั่นกงธรรม วัดอัมพวัน วัดอัญญาสี วัดน้ำกระโทม วัดเมืองคุณธรรมาราม วัดคอนชัย วัดศรีสะอาด วัดป่านากระแข็ง
	สะพาน	1	สะพานมิตรภาพไทยลาว
	พระธาตุ	2	พระธาตุนานาเวศิ๋ว พระธาตุคู้จ๊ะ

ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและชื่อของแหล่งท่องเที่ยว (ต่อ)

	ประเพณี	3	บุญเขาสงกรานต์ ออกพรรษา
	กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน	6	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองปากห้วย กลุ่มพัฒนาอาชีพหัตถกรรมทอผ้าบ้าน นากระเซิง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปากห้วย กลุ่มทอผ้าบ้านนากระเซิง กลุ่มพันธุ์ไม้บ้านขอนแก่น ตลาดบ้านเมือง

จากตาราง 4.3 พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบศิลปะและวัฒนธรรม ประเภทวัดมากที่สุด จำนวน 46 แห่ง รองลงมาคือกลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน จำนวน 6 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตก 4 แห่ง และแก่ง 4 แห่ง

4.3.3.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

สภาพของการดำเนินการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่นั้นยังไม่มีมีการดำเนินการอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในชุมชนต้องการให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการจัดกิจกรรมและการท่องเที่ยวระดับจังหวัดและประเทศเข้ามาสนับสนุนและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ให้กับคนภายในจังหวัดและนอกจังหวัด ได้รู้จักเทียบเท่ากับประเพณีผีตาโชนที่อำเภอด่านซ้าย ภูเรือที่อำเภอภูเรือ ภูกระดึงของอำเภอภูกระดึง อย่างไรก็ตามก็ดีจากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังพบว่า ชาวบ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดกิจกรรมและการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดและภายนอกจังหวัดเข้ามาท่องเที่ยวและพักผ่อนในช่วงวันหยุด เช่น วันสงกรานต์ วันปีใหม่ หรือวันหยุดที่มีระยะเวลายาวนาน โดยการพัฒนาพื้นที่ และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเข้ามาท่องเที่ยวและพักผ่อน พร้อมทั้งมีการทำป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เช่น ที่แก่งโดน สะพานมิตรภาพไทยลาว พระธาตุสังฆะ รวมถึงเส้นทางกรท่องเที่ยวจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่งให้มีความสวยงามตลอดเส้นทาง

4.3.3.7 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

ชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนมีความสนใจและมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาพื้นที่ของอำเภอท่าลี่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอท่าลี่ มีการระบุเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ที่มีความสวยงามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกันพัฒนา เช่น บริเวณจุดชมทิวทัศน์ของตำบลโคกใหญ่ มีการทำแผนการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณจุดชมวิวให้เกิดความงดงาม โดยประชาชน ผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงมีแนวคิดที่จะสร้างเครือข่ายกระชับความสัมพันธ์กับชุมชนอื่นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ตำบลโคกใหญ่มีแผนการตั้งชมรมเพื่อการพัฒนาไม้คอกห้วยไค้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกครั้งหลังจากที่มีการปล่อยให้รกร้างมาแล้ว และมีการพัฒนาพื้นที่ในหมู่บ้านให้เกิดความงดงามเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อหวังดึงคนจากภายนอกเข้ามาเรียนรู้และศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน สิ่งแวดล้อมและสภาพวิถีแห่งการดำเนินชีวิต

อย่างไรก็ดีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน ถ้ามีการจัดกระทำขึ้นอย่างโปร่งใสและชัดเจนจะสามารถพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งจะมีผลทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถที่จะเปิดเผยตัวเอกออกมาให้สาธารณชนได้รู้จักและเดินทางเข้ามาสัมผัส รวมทั้งอาจมีการร่วมกันกำหนดรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการและการดำเนินการที่ชัดเจนร่วมกันด้วย (คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545, : 7-2)

4.3.3.8 การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่นั้นขึ้นอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าลี่ที่จะดำเนินการเอง แต่ถ้ามีปัญหาที่สามารถที่จะปรึกษาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดเลย เพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพได้ในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า มีเพียงบางองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีการรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่การท่องเที่ยวให้เกิดความสวยงาม เช่น ตำบลท่าลี่ มีการพัฒนาถนน เส้นทางคมนาคมให้เกิดความสะอาดสบาย สำหรับผู้ที่เดินทางไปยังพระธาตุสังฆะ แก่งโคน มีการทำป้ายสัญลักษณ์บอกชื่อสถานที่อย่างชัดเจน สภาพของกิจกรรมที่แต่ละตำบลมีโครงการบางแห่งเอื้อต่อแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสวยงามและน่าอยู่ เช่น ตำบลโคกใหญ่มีโครงการธนาคารขยะประจำหมู่บ้าน และมีศูนย์สาธิตทางการตลาดที่น่าเอาผลิตภัณฑ์ในชุมชนและนอกชุมชนเข้ามาจำหน่ายโดยอยู่ในรูปของ

กลุ่ม ส่วนบ้านนากระเซิง ตำบลท่าลี่ มีการตกแต่งสถานที่และสภาพแวดล้อมบริเวณศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อปให้เกิดความสวยงามด้วยการตกแต่งและจากสภาพแวดล้อมที่เป็นท้องทุ่งนาภูเขาที่มีระดับความสูงค่าและขนาดที่แตกต่างกัน

ภาพประกอบที่ 4.19 สภาพและลักษณะของที่พักรวมในเขตอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย และพื้นที่ศึกษาเรียนรู้ของชุมชนด้านการเกษตร ที่สามารถเดินทางเข้ามาพักผ่อนและชื่นชมการจักภูมิทัศน์ได้

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ชนพื้นเมืองผู้เกี่ยวข้องสามารถที่จะพัฒนา โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาเพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและดำรงไว้ซึ่งธรรมชาติแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดังที่ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2545 : 7-2) ได้สรุปเป็นเอกสารรายงานการวิจัยการท่องเที่ยวว่า การที่ชุมชนมีจุดแข็งของทรัพยากรการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว อันเกิดจากการที่สภาพพื้นที่ที่มีความหลากหลาย มีการกระจายตัวของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่ อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะแหล่งที่มีพื้นที่ดั้งเดิมไกลจากชุมชนและมีความโดดเด่น จะสามารถสร้างภาพลักษณ์ให้กับบรรยากาศของการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพสูงได้และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง

4.3.3.9 สิ่งอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยว หมายถึง ปัจจัยเสริมให้การท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบาย มีความปลอดภัย อันเป็นบริบทต่างๆที่รัฐและเอกชนจัดขึ้น (วรรณ วลัยวานิช, 2539 : 33) สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จากการศึกษาพบว่ามีหลายลักษณะและรูปแบบ เช่น สถานีบริการน้ำมันที่มี การสำรวจ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสถานีให้บริการน้ำมันสำหรับรถที่ใช้ในการเกษตร มีให้บริการทุกหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามก็มีสถานีบริการน้ำมันที่ได้มาตรฐานอยู่บางตำบล เช่น ตำบลหนองผือ มีสถานีบริการน้ำมันใหญ่ๆ 3 แห่ง

ด้านสถานีอนามัยนั้นพบว่า มีอยู่ทุกตำบลและสะดวกต่อการเข้าถึง สำหรับร้านค้าปลีกส่วนใหญ่เป็นร้านขายของชำ คนในชุมชนเป็นผู้ประกอบการขายให้กับคนในชุมชน แต่ก็ยังมีบางตำบลที่มีสหกรณ์และร้านค้าของชุมชนที่นำสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายให้กับสมาชิกในชุมชนนั้นในราคาตัวเอง

ด้านการสื่อสารพบว่ามิได้ไปรษณีย์เอกชนให้บริการรับส่งจดหมาย มีสถานีตำรวจและชุมชนมีเวรยามประจำหมู่บ้าน เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยของคนในหมู่บ้าน หลายตำบลยังไม่มีที่พักรับบริการนักท่องเที่ยว เพราะเป็นพื้นที่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังมีบางพื้นที่ เช่น ตำบลท่าลี่ มีเอกชนเข้าไปเปิดกิจการรีสอร์ทขึ้น 3 แห่ง เพราะเห็นว่าจะสร้างความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่จะท่องเที่ยวและชื่นชมธรรมชาติใกล้เคียง เช่น สะพานมิตรภาพไทยลาว แก่งโดน หรือพื้นที่เกษตรกรรม หมู่บ้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชน และป่าชุมชนที่มีสภาพพื้นที่และภูมิทัศน์ที่มีความสวยงาม กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำได้คือการจับจิ้งจกจิ้งจกชามทิวทัศน์ ด้านร้านอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนใหญ่เป็นร้านขายอาหารที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการเป็นชาวบ้าน หรือกลุ่มแม่บ้านในชุมชน ที่มีความชำนาญในการทำอาหารพื้นบ้าน อาหารป่าสภาพของบริเวณการปรุงอาหารมีสภาพพอใช้ จากการศึกษา พบว่า ยังไม่มีสาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่อนามัยเข้าไปตรวจสอบความสะอาด หรือสุขลักษณะในการปรุงอาหาร เพื่อยืนยันความปลอดภัยให้กับผู้บริโภค

4.3.2 ปัญหาด้านการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

เนื่องจากพื้นที่ของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลยเคยเป็นพื้นที่ป่ามาก่อน ทำให้ยังไม่รู้จักกันอย่างแพร่หลายนัก พื้นที่การท่องเที่ยวที่มีการค้นพบใหม่ ๆ จึงยังไม่มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตามมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่มีการพัฒนานำไปก่อนด้วยความคิดของผู้นำชุมชนที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้แหล่งธรรมชาติเป็นจุดขายและเป็นสถานที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชน สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ การระดมสมองและการสนทนากลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่มียุทธศาสตร์เข้ามาพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม มีเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบในพื้นที่เป็นผู้พัฒนานำไปก่อน สำหรับปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่มีการค้นพบมีดังนี้

4.3.2.1 ปัญหาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติส่วนใหญ่ตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชน ไม่มีถนนเข้าถึง หรือแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีสภาพถนนเป็นถนนเพื่อการเกษตรกรรม เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกห้วยไค้ น้ำตกผาน้อย ดันมะค่าชัย หรือเป็นเส้นทางเดินเท้าที่เป็นทาง

บุกเบิกใหม่ยังไม่มียงบประมาณในการสร้างถนนคอนกรีต ยังเป็นเพียงถนนดิน เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภท ป่าชุมชนห้วยสามขา โศกหมาโนและเขาภูก จุชมทิวทัศน์ภูซำง วัดเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งจะมีปัญหาในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากในช่วงฤดูฝน ซึ่งจะเป็นการนำเสียค่าใช้จ่ายแหล่งพื้นที่ที่มีความสวยงามยังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

4.3.2.2 ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภค

สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมและการเข้ามาพักผ่อนชื่นชมความงามสำหรับนักท่องเที่ยวที่ยังไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพและหลายแห่งยังไม่มีการพัฒนาขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ที่จอดรถมีน้อยและยังจัดไม่เป็นระเบียบ ห้องน้ำไม่เพียงพอ บางแห่งชำรุดทรุดโทรม เช่น แก่งคาคโคน บางพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวไฟฟ้ายังไม่ถึง ขาดการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะเพราะบางพื้นที่ไม่มีสัญญาณ โทรศัพท์มือถือและไม่มีบริการส่งเสริมให้เอกชนหรือคนในชุมชนสร้างโรงแรมหรือที่พักค้างคืนสำหรับนักท่องเที่ยว

4.3.2.3 ปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณพื้นที่การท่องเที่ยว

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาและการเข้ามาอย่างไม่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยว จึงสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ในชุมชนหมู่บ้านทั้งการทิ้งขยะ การเก็บพืชพันธุ์ หินออกจากแหล่งท่องเที่ยว อนุสาวรีย์ ก็มีผลที่ตามมาคือ ชุมชนมีปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาสุขภาพและปัญหาการขาดการดูแลพื้นที่ที่มีการตกแต่งแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปในบางฤดูกาลเท่านั้น เช่น แก่งคาคโคน ที่มีนักท่องเที่ยวเฉพาะช่วงสงกรานต์และปีใหม่ ดังนั้นในฤดูที่ไม่มีนักท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวจะไม่สวยงาม หญ้าและต้นไม้ที่ปลูกเพื่อการตกแต่งขึ้นอย่างไม่เป็นระเบียบ

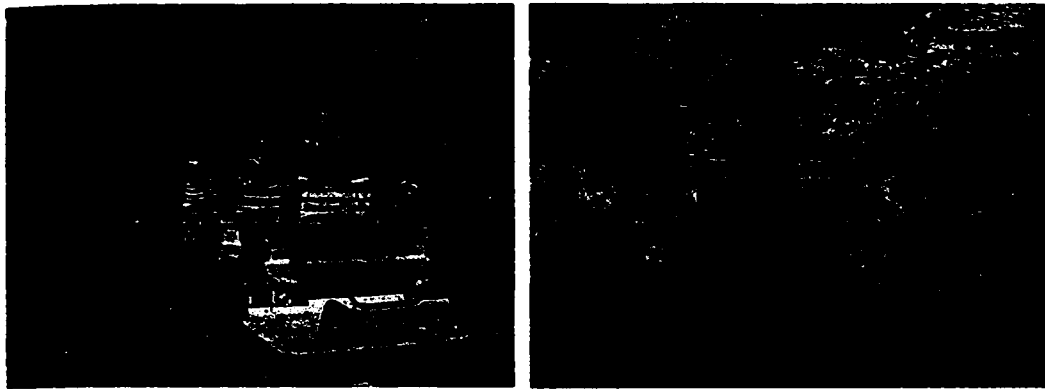
4.3.2.3 ปัญหาด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

บางพื้นที่ยังมีความไม่ปลอดภัย รกร้าง ถ้ามีการจัดการที่ดีมีงบประมาณที่เหมาะสมจะสามารถเข้าไปท่องเที่ยวได้อย่างปลอดภัย เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เช่น แหล่งท่องเที่ยวหน้าคอกห้วยไค้ แหล่งท่องเที่ยวป่าชุมชนห้วยสามขา แหล่งท่องเที่ยวต้นมะค่ายักษ์ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้อยู่ห่างไกลจากชุมชนมาก ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยจึงควรติดคอกคนในพื้นที่ในเป็นผู้นำทางการท่องเที่ยวเพื่อไปชื่นชมธรรมชาติและความงามที่สมบูรณ์

4.3.2.5 ปัญหาด้านการขาดงบประมาณในการจัดการและดูแลแหล่งท่องเที่ยว

เนื่องจากบางพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างไกลจากชุมชนมาก หลายพื้นที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแล นักท่องเที่ยวจึงไม่สามารถเข้าไปท่องเที่ยวและติดต่อประสานงานเพื่อการเข้าถึงพื้นที่ได้ ถ้าภาครัฐเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวควรให้การหนุนเสริมด้านปัจจัยที่จะ

พัฒนา จัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสวยงาม มีความดึงดูดความสนใจ เพื่อเป็นการสร้างฐานแห่งการเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวอันจะเป็นการเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวแหล่งอื่น ๆ ด้วย

ภาพประกอบที่ 4.20 พื้นที่ พระพุทธรูป หอระฆังของวัดเฉลิมพระเกียรติที่ตั้งอยู่บนภูเขา สามารถมองเห็นทิวทัศน์ บริเวณตำบลน้ำเค็มได้ เนื่องจากการขาดงบประมาณในการก่อสร้างอาคารและปรับปรุงพื้นที่จึงทำให้พื้นที่ขาดความงดงามไปในบางมุมมอง

4.3.2.6 แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตกมักมีปริมาณน้ำน้อยในหน้าแล้ง ทำให้บางแหล่งไม่เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว เช่น น้ำตกห้วยไค้ แม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีการประชาสัมพันธ์อย่างค่อเนื่องและชัดเจน นักท่องเที่ยวจึงไม่นิยมเดินทางเข้าไปชื่นชม

4.3.2.7 ชาวบ้านขาดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบรายละเอียดทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ รวมถึงพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่อยู่ในแหล่งชุมชน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เช่น วัด น้ำตก จุดชมทิวทัศน์ ซึ่งในบางที่มีการค้นพบใหม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้ความสำคัญจึงยังไม่มีการพัฒนาและเก็บข้อมูลไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนทราบ

4.3.2.8 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางแห่งอยู่ในสภาพที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ ทำให้เสื่อมโทรม ถนนหนทางเข้าถึงยาก นักท่องเที่ยวจึงมีน้อย เช่น น้ำตกห้วยไค้

4.3.2.9 ชาวบ้านในชุมชนขาดความรู้ความใจเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ บางพื้นที่ชาวบ้านเข้าไปทำลาย คัดไม้หรือพืชพันธุ์ธรรมชาติที่เกาะเกี่ยวกันอยู่โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ชุมชนโบราณ ตำบลน้ำเค็ม

4.3.2.10 ไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายบอกทางที่ไม่ชัดเจน สถานที่บางแห่งอยู่ห่างไกลจากถนนสายหลัก แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอทำลี้ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่

กันพบโดยชุมชน ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป จึงยังไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์ หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว

4.3.2.11 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ผู้เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการเรียบเรียงเนื้อหาและการจัดทำป้ายเพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่นพระธาตุนาวเดี้ยว คำบลอาฮี ไม่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือป้ายเพื่อให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์แก่นักท่องเที่ยว

4.3.2.12 ชาดผู้นำมาเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมที่จะดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นให้เข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากต้องใช้งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมแห่ดอกไม้ของคำบลท่าลี่ ซึ่งมีความแปลกใหม่ในรูปแบบและความเชื่อของชาวบ้านในชุมชน แต่ผู้เกี่ยวข้องก็ยังไม่สามารถจัดให้ยิ่งใหญ่เหมือนกับประเพณีงานบุญหลวงของอำเภอคำม่วนได้ เนื่องจากสำนักงานการท่องเที่ยวยังไม่ให้ความสำคัญที่จะบรรจุไว้ในเอกสารการท่องเที่ยวและคํวงานยังไม่สามารถแสดงพลังแห่งความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้

4.3.2.13 การจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปอาหาร เครื่องจักสาน ของที่ระลึก ยังรวมตัวกันไม่ชัดเจน คํวกลุ่มคํวทำของตัวเอง จึงไม่สามารถกำหนดราคาสินค้า หรือควบคุมสินค้าให้เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ ทำให้ไม่สามารถขยายตลาดให้ใหญ่ขึ้นได้

4.3.2.14 ชาดศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อการติดต่อสอบถาม บริการนำชมแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกลจากชุมชน เช่น น้ำตกห้วยไค้ คันมะค่ายักษ์ หากนักท่องเที่ยวต้องการจะไปชมต้องเข้าไปสอบถามคนในหมู่บ้าน หรือสอบถามองค์การบริหารส่วนคำบลเพื่อติดต่อให้หาชาวบ้านที่อินดีจะเป็นผู้นำทางไปชมแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องกับชุมชนในอำเภอท่าลี่สามารถแก้ไขได้เอง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกต่อการเข้าชมหรือท่องเที่ยว เพราะชาวบ้านมีความร่วมมือรวมใจกัน มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ชีวิต และผลจากการพัฒนาดังกล่าวจะนำมาสู่การมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการจะแก้ปัญหาได้ก็จำเป็นต้องมีปัจจัยคํวงบประมาณที่รัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีการหนุนเสริมและให้การสนับสนุนเกี่ยวกับปัจจัยอื่นคํว เช่น ความรู้ หลักการพัฒนาและหลักการคํวรับและการบริการด้านการท่องเที่ยว ชุมชนคํว ๆ ก็จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวคํวไปได้คํวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การแก้ปัญหาคํวหนึ่งที่ชุมชนจะดำเนินการก็คือการให้ความรู้กับเขาชนในชุมชน

เกี่ยวกับคุณค่าของทุนทางธรรมชาติและทุนทางปัญญาที่ควรจะมีการเรียนรู้ จดจำและให้ความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้ชุมชนมีการพัฒนาและมีใช้ต่อไปได้อีกยาวนาน

4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว หมายถึง สภาพหรือสิ่งที่จะเอื้อต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่การท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวมีดังนี้

4.4.1 ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ คือปัจจัยของพื้นที่ที่มีความแตกต่าง หรือความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นหรือรูปแบบของพื้นที่ที่บริเวณอื่น ๆ ไม่มี จึงถือว่าเป็นวัตถุประสงค์และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา ในพื้นที่ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่เกื้อหนุนต่อการท่องเที่ยวดังนี้

4.4.1.1 การเป็นพื้นที่ราบระหว่างภูเขา อำเภอท่าลี่เป็นพื้นที่ที่มีภูเขาสูงสลับกับที่ราบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ราบขนาดเล็ก สลับกับภูเขาที่มีลักษณะปิด ภาพแห่งความงามเมื่อมีการเดินทางด้วยรถยนต์เกิดขึ้นจากการรับรู้จึงสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนได้ รวมทั้งการมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เป็นพื้นที่ทำทนายการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว จึงทำให้อำเภอท่าลี่เป็นพื้นที่ที่มีน่าสนใจขึ้น เพราะมีแหล่งดึงดูดความสนใจมาก เช่น ภูมิทัศน์ที่สวยงามหลากหลายรูปแบบทั้งน้ำตก แม่น้ำ ธรรมชาติและวัฒนธรรม ลักษณะที่กล่าวมาจึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเดินทางเข้ามาเพื่อชื่นชมความสวยงามในช่วงหน้าหนาว นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งเดินทางต่อไปยังเมืองแก่นท้าว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4.4.1.2 การมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเป็นโอกาสในเชิงเศรษฐกิจและการค้าขายตามแนวชายแดน รวมทั้งรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญในการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมเพื่อการติดต่อระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ในภูมิภาคสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้า การติดต่อกับชาย รวมทั้งการท่องเที่ยว จึงมีการก่อสร้างสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาวขึ้น เป็นการเพิ่มความสะดวกในการขนส่งสินค้าทางการเกษตร และเป็นเส้นทางที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวไปยังแขวงไซยะบุรี หลวงพระบาง และเวียงจันทน์ และคาดว่าในอนาคตจะมีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและสะดวกต่อการเดินทางมากยิ่งขึ้น

4.2 ปัจจัยด้านเส้นทางคมนาคม

เส้นทางคมนาคมของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย สามารถเชื่อมต่อไปยังจังหวัดต่างๆ ได้สะดวกตามเส้นทางต่างๆ ดังนี้คือ เส้นทางจากอำเภอท่าลี่ถึงอำเภอภูเรือ มีสภาพเป็น

ถนนลาดยาง มีระยะทางประมาณ 23 กิโลเมตร ถนนเส้นนี้สามารถเดินทางต่อไปยังอำเภอคำน้อชัย จังหวัดเลย และต่อไปยังภาคเหนือผ่านจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ ส่วนเส้นทางจากอำเภอท่าลี่ ถึงอำเภอเมืองเลย ระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร เพื่อเดินทางต่อไปยังอำเภออื่นๆ เช่น อำเภอหนองหิน อำเภอภูหลวง อำเภอภูกระดึง และเดินทางต่อไปยังจังหวัดอุดรธานี หรือจังหวัดขอนแก่นได้

นอกจากนี้ยังมีเส้นทางยุทธศาสตร์เลียบฝั่งชายแม่น้ำเหือง เพื่อเดินทางต่อไปยังอำเภอเชียงคาน มีระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง บางช่วงมีสภาพชำรุด เนื่องจากการขนส่งทรายที่มีการรับสำประทานของเอกชน พื้นที่ตลอดเส้นทางความคมนาคมมีความสวยงามจากความสมบูรณ์ทางธรรมชาติทั้งฝั่งไทยและลาว เมื่อถึงอำเภอเชียงคานแล้วสามารถเดินทางต่อไปยังอำเภอปากชม และจังหวัดหนองคายได้สะดวกเพราะเป็นเส้นทางเลียบแม่น้ำโขงเช่นเดียวกันและสภาพถนนดีมีความปลอดภัย สำหรับเส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลในอำเภอท่าลี่ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง แต่บางหมู่บ้านก็เป็นถนนลูกรัง แต่ก็สามารถสร้างความสะดวกได้อีกในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็คินักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวระหว่างตำบลได้สะดวก นอกจากนี้เส้นทางในหมู่บ้านเกือบทุกหมู่บ้านจะมีสภาพเป็นถนนคอนกรีตขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยรถยนต์เข้าถึงหมู่บ้านได้สะดวก

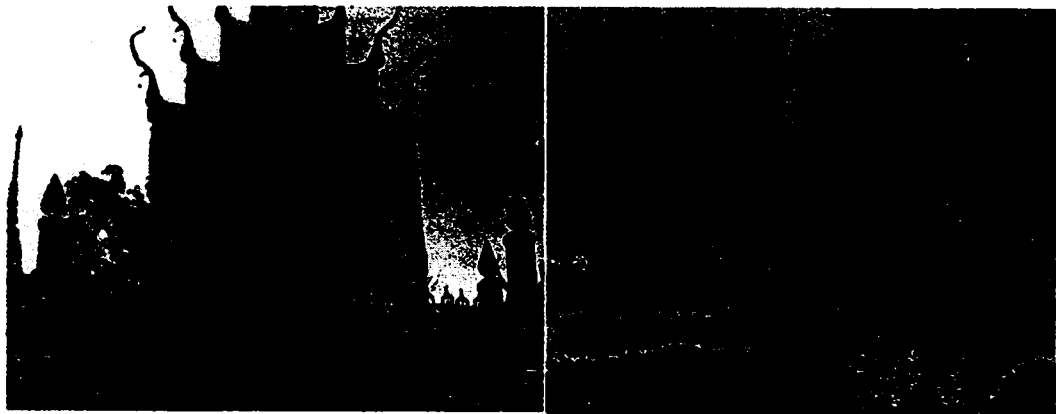
4.4.3 ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว

อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อกับวัฒนธรรมของมนุษย์หลากหลาย ทั้งที่เพิ่งมีการสร้างสรรค์และเป็นมาตั้งแต่อดีตกาลของชุมชน จากการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของชุมชนแยกออกได้ ดังนี้คือ

4.4.3.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปะและวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบของพิธีกรรม งานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศูนย์วัฒนธรรม สีนก้าพื้นเมือง (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541: 125) อาจมีรูปแบบของการดำเนินชีวิตของคนในสังคม การประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดกันมา และกิจกรรมต่างๆที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกาย สวมสนุก หรือ โบราณประเพณี ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา (สร้อยยา วรากุลวิทย์, 2537: 131) สำหรับชุมชนอำเภอท่าลี่ เป็นชุมชนที่มีการสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีต ส่วนใหญ่เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และความเชื่อในสิ่งศักดิ์ที่นับถือต่อเนื่องมาจากบรรพบุรุษ จึงสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ คือ

1) พระธาตุสังฆะ ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอท่าลี่ ประมาณ 2 กิโลเมตร องค์พระธาตุสูง 33 เมตร มีฐานสี่เหลี่ยม องค์เจดีย์สี่เหลี่ยมยอดเรียวยแหลม ซึ่งมีลักษณะคล้าย พระธาตุพนม อันเป็นรูปแบบที่รับอิทธิพลและแนวคิดมาจากลาว ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูปจำลองพระพุทธรชินราช 1 องค์ ภายนอกมีพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ 1 องค์ การสร้างพระธาตุสังฆะมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ ประการแรก เพื่อสืบต่อดวงชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลง ประการที่สอง เพื่อให้เป็นปูชนียสถานอันเป็นที่เคารพสักการะของลูกหลานสืบไป และประการสุดท้ายเพื่อเป็นการตั้งสังฆะบารมีตามคำอธิษฐานของผู้สร้างเอง (เอกสารบรรยายสรุป อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, 2547)

ภาพประกอบที่ 4.21 ซ้ายหน้าบันประตูโขงรูปทรงปราสาท ลายเทพพนมเดาคู่ประกอบกับ
ธรรมจักรที่มีความงดงามในรูปแบบ ขวาพระธาตุสังฆะ ที่มีรูปแบบศิลปะ
ลาว มีรูปแบบและรูปทรงเรียบง่าย มีการตกแต่งองค์พระธาตุด้วยลวดลาย

2) พระธาตุมะนาวเคี้ยว เป็นเจดีย์ก่อสร้างด้วยอิฐดินปูน มีข้อสันนิษฐานในการก่อสร้าง 2 แนวทางคือ แนวทางที่หนึ่ง สร้างก่อนสมัยสุโขทัย เพราะมีพระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรกที่หลงเหลือจากไฟไหม้ เป็นรุ่นที่สร้างขึ้นในสมัยขอม ปัจจุบันประดิษฐานไว้บนศาลาการเปรียญวัดศรีมงคล บ้านอาฮี

แนวทางที่ 2 เป็นพระธาตุร่วมสมัยกับพระธาตุศรีสองรัก อำเภอคำชะอี เมื่อราว พ.ศ. 2103 พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์กรุงศรีสัตนาคณหุด ได้คุมไพร่พลมาสร้างพระธาตุศรีสองรัก ได้เดินทางผ่านมาทางนี้ ซึ่งขบวนที่ตามมาทีหลังทราบว่า พระธาตุศรีสองรักสร้างเสร็จแล้ว จึงได้สร้างพระธาตุรูปดอกบัวควมขึ้นที่วัดสมเงิน (วัดศรีมงคล)

3) วัดพระธาตุโหมงค์ พบเงินสมัยรัชการที่ 5 บรรจุอยู่ในพระธาตุองค์เก่าซึ่งผุพังตามกาลเวลา ปัจจุบันได้ทำการบูรณะขึ้นมาใหม่ แต่ชาวบ้านได้นำทุกส่วนประกอบของพระธาตุ ไม่ว่าจะเป็นเศียรหรือสิ่งของต่างๆมาบรรจุไว้ในองค์พระธาตุ

4) วัดลาดปู่ทรงธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านท่าลี่ มีสถาปัตยกรรมที่สำคัญคือ โบสถ์สมัยรัตนโกสินทร์ หอระฆังยอดมณฑป 2 ชั้น มีลวดลายปูนปั้นประดับซุ้มประตูยอดปราสาทมีลวดลายปูนปั้นประดับคกแต่ง มีวิหารยอดปราสาทจตุรมุข 1 หลัง ประดับคกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้น มีเจดีย์เรียกกันว่าพระธาตุสังฆะ 1 องค์ ลักษณะฐานสี่เหลี่ยม องค์เจดีย์สี่เหลี่ยม ยอดเรียวยแหลมคล้ายพระธาตุพนม ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูปจำลองพระพุทธรชินราช 1 องค์ ภายนอกมีพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ 1 องค์

5) วัดสิริมงคล ตั้งอยู่ที่ บ้านอาฮี หมู่ 1 ตำบลอาฮี ประกอบด้วยศาลาการเปรียญ อาคารไม้ทรงไทย สร้างเมื่อ พ.ศ. 2523 ภูมิสงฆ์ 4 หลัง ศาลาบำเพ็ญกุศล 1 หลัง ภายในวัดมีการก่อสร้างพระธาตุมะนาวเคี้ยว และมีพระพุทธรูปปางนาคปรก สิริมงคลรัตนนาคพิทักษ์โคดมประดิษฐานอยู่ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปแกะสลักด้วยหินทราย ศิลปะสมัยลพบุรี

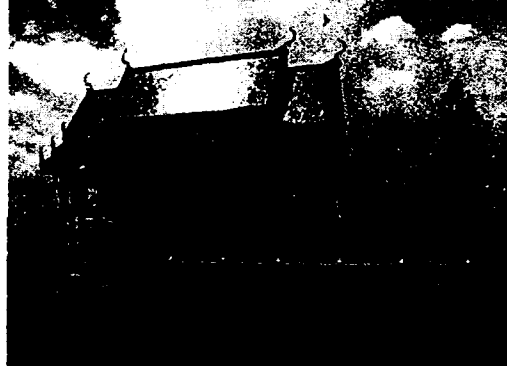

ภาพประกอบที่ 4. 22 ซ้ายภาพโบสถ์วัดป่านากระเจ็งที่มีความงดงามในรูปแบบของการตกแต่งซุ้มหน้าต่างทรงปราสาท สร้างขึ้นใหม่เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ส่วนขวาเป็นภาพประตูโขงของวัดป่านากระเจ็ง ที่บริเวณเสามีการคกแต่งด้วยลวดลายรักร้อย ส่วนหน้าบันเป็นลวดลายเขียนสีรูปธรรมจักรบนฐานชุกชี

6) วัดป่านากระเจ็ง ตั้งอยู่ที่บ้านนากระเจ็ง หมู่ที่ 4 ตำบลอาฮี สร้างเมื่อ พ.ศ. 2521 มีสถาปัตยกรรมที่สำคัญคือ โบสถ์สมัยรัตนโกสินทร์ หอระฆังยอดมณฑป 2 ชั้น สร้างด้วยอิฐถือปูน มีซุ้มประตูเข้าวัดเป็นรูปหน้าจั่ว 2 ชั้น มีลวดลายปูนปั้นประดับคกขอบจั่ว

ภายในวัดมีศาลาการเปรียญหลังคาจั่ว ยกพื้น 1 หลัง ภายในศาลามีพระพุทธรูปปางสะดุ้งมาร 2 องค์ ได้รับอิทธิพลของศิลปะสมัยสุโขทัย ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูปจำลอง พระเจ้าเชียงใหม่ ปางสมาธิ ภายนอกมีพระพุทธรูปปูนปั้น ปางสะดุ้งมารหน้าคักกว้าง เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์

7) วัดสหมิตรวนาราม ตั้งอยู่ที่ 151 บ้านปากห้วย หมู่ที่ 6 ตำบลหนองผือ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2480 มีสถาปัตยกรรมที่สำคัญคือโบสถ์สมัยรัตนโกสินทร์ จุ่มประตูดวงจั่วประดับลวดลายปูนปั้น หอระฆังหลังคาจั่ว 3 ชั้น มีศาลาการเปรียญหลังคาทรงจั่ว ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูปหล่อทองเหลืองปางสะดุ้งมาร มีพระประธาน เป็นพระพุทธรูปจีนราชจำลอง หน้าคักกว้าง 1.20 เมตร ในศาลาการเปรียญมีพระพุทธรูปปางนาคปรก ศิลปะสมัยลพบุรี และสุโขทัย ส่วนภายนอกมีพระพุทธรูปหลวงพ่อกัณฑ์ ศิลปะเชียงแสน ปางสะดุ้งมาร และสตูปสี่เหลี่ยมยอดกลมฉาบ 1 องค์ เป็นศิลปะรูปแบบรัตนโกสินทร์

ภาพประกอบที่ 4.23 แสดงรูปด้านของโบสถ์ที่มีความงดงามในรูปแบบของศิลปะสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ของวัดสหมิตรวนาราม โดยประตูหน้าต่างจะมีการสร้างจุ่มทรงปราสาทคักคั้งเพื่อความงาม มีการกันเขตพื้นที่ของเขตการทำสังฆกรรมอย่างชัดเจน

8) บุญเผาธูป เป็นประเพณีที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง สำหรับชุมชนทำลึ่งจะทำปีเว้นปี หรือเว้นไปสองหรือสามปี ถ้าปีไหนไม่มีบุญเผาธูป ชาวบ้านจะมีบุญบังไฟแทน ซึ่งขึ้นอยู่กับอาการตกลงกันในชุมชน ลักษณะของบุญเผาธูป คือ วัดจะแบ่งหนังสือออกเป็นกัณฑ์ เพื่อมอบให้พระภิกษุ สามเณรในวัดเตรียมเทศน์ และมีการนิมนต์พระจากวัดอื่นมาเทศน์ร่วมด้วย พร้อมทั้งมอบให้ชาวบ้านรับเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีการคัดคนมาเป็นพระเวสสันดร นางมัทรี กัณฑ์หาและชาติ โดยจะคัดเลือกจากคนที่มีความดีมีคุณธรรม ละจริยธรรมที่ดีมาร่วมในขบวนแห่ มีการตกแต่งรถจำลองให้เป็นรูปช้างและประดับ

ตกแต่งด้วยดอกไม้ ลูกเคี้ยว มะพร้าว กล้าย อ้อย และในวันแห่ชาวบ้านจะนำคั้นดอกไม้มาปลูกไว้ที่หน้าบ้าน พร้อมทั้งบริการน้ำดื่มสำหรับขบวนแห่ด้วย ซึ่งเป็นการแสดงความรับผิดชอบ และมีน้ำใจของชาวบ้าน ส่วนในตอนกลางคืนจะมีมหรสพ การแสดงลูกทุ่ง หมอลำ

9) ประเพณีสงกรานต์ มีการจัดกิจกรรมทุกหมู่บ้าน ในเทศกาลสงกรานต์นอกจากจะมีการเล่นสาดน้ำแล้ว ในชุมชนอำเภอท่าลี่จะมีการดักบาตรถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์ มีการสรงน้ำพระพุทธรูปที่วัด ในบางหมู่บ้านหนุ่มสาว จะชวนกันไปหาดอกไม้ในป่า เพื่อมาบูชาพระพุทธรูป นอกจากนี้ยังมีการสรงน้ำพระสงฆ์ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ และขอพรจากพระสงฆ์เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข รวมทั้งมีการรดน้ำคำหัวหน้าคนแก่ ผู้หลักผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ อีกด้วย หลังวันสงกรานต์จะมีประเพณีแห่คั้นดอกไม้ ชาวบ้านจะประดิษฐ์เป็นพุ่มไม้ขนาดใหญ่ เรียกว่า คั้นดอกไม้ โดยนำดอกไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตามฤดูกาล เช่น ดอกคูณ ดอกจำปา (ลั่นทม) มาประดับตกแต่ง แล้วตั้งขบวนแห่สังเสียดกรีกกรีน สนุกสนานเพื่อไปบูชาพระที่วัด ปัจจุบันอำเภอท่าลี่ จัดให้มีการประกวดแข่งขันคั้นดอกไม้ และมีการละเล่นพื้นเมืองเพื่อสร้างความสนุกสนานประกอบงานด้วย

10) ประเพณีออกพรรษา ชาวบ้านจะไปทำบุญดักบาตรที่วัด เรียกว่า ดักบาตรเทโว มีการจัดอาหารคาวหวานไปถวายพระ มีการรับศีล สวดมนต์ ฟังเทศน์ ชาวบ้านบางคนนำผ้าจ่านำพรรษาไปถวายพระ นอกจากนี้มีพิธีทางศาสนาแล้วยังมีประเพณีแข่งเรือเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนลาวที่อยู่ริมน้ำเหืองอีกด้วย โดยใช้ลำน้ำเหืองบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเป็น สถานที่แข่งขัน หลังจากนั้นเวลากลางคืนจะมีประเพณีไหลเรือไฟ เพื่อเป็นการบูชาการระแม่แม่น้ำ และเป็นการไหลเอาสิ่งไม่ดีไปตามแม่น้ำ โดยชาวบ้านจะเอาไม้ไผ่มาทำเป็นเรือไฟ จุดรูปเทียนแล้วปล่อยให้ไหลไปตามแม่น้ำ

4.4.3.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

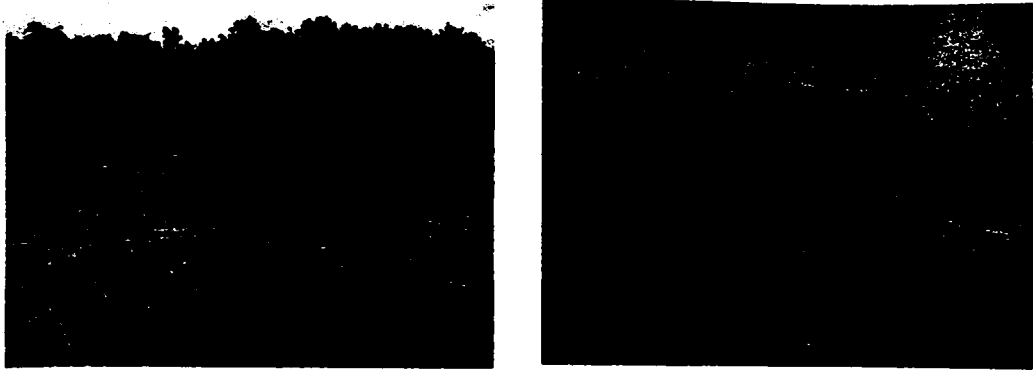
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก น้ำพุร้อน (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541 : 125) อำเภอท่าลี่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวรู้จักเดินทางเข้ามาเที่ยวชม มีดังนี้คือ

1) แก่งโค่น ตั้งอยู่ที่บ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ มีลักษณะเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติมีบางมุมเป็นโขดหิน ที่มีลักษณะตั้งวางเรียงขวางทางไหลของแม่น้ำเหือง จึงมีลักษณะคล้ายน้ำตกขนาดเล็ก มีทิวทัศน์สวยงาม เหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

2) แก่งคาดข่า ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเค็ด หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำตุน มีความแตกต่างจากแก่งอื่นๆ เนื่องจากมีก้อนหินขนาดใหญ่และมีการขุดตัวของท้องน้ำ จึงมีลักษณะคล้ายน้ำตก

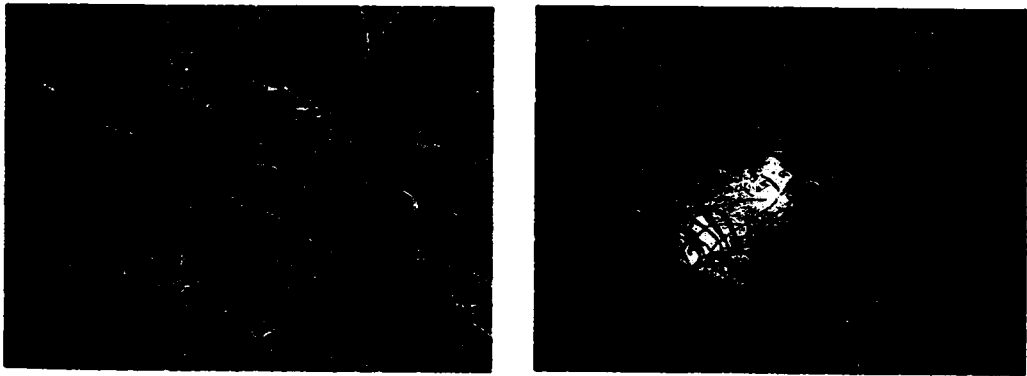
3) แก่งโสภา อยู่ที่บ้านแก่งม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำตุน มีลักษณะเป็นแอ่ง

น้ำไหลผ่าน

ภาพประกอบที่ 4.24 ซ้ายแสดงลักษณะของน้ำที่ไหลผ่านแก่งคอนที่มีความเขี้ยวและไหลอย่างรุนแรง แต่บางช่วงก็มีความสงบนิ่งน้ำในแหล่งจะมีสีเขียว ฟุ้งตรงข้ามคือประเทศลาว ส่วนภาพขวาเป็นภาพเทที่มีกลุ่มแม่บ้านเข้ามาประกอบธุรกิจร้านอาหารและล่องแพ

4) น้ำตกห้วยไค้ เป็นลำน้ำตกไหลมาจากผาหิน 4 ชั้น ชั้นที่สูงที่สุดสูงประมาณ 100 เมตร อีก 3 ชั้นสูงประมาณชั้นละ 35 เมตร เป็นน้ำตกที่สวยงาม

ภาพประกอบที่ 4.25 รายละเอียดบางมุมของน้ำตกห้วยไค้ จากภาพปริมาณน้ำน้อย เนื่องจากฝนขาดช่วง สำหรับในฤดูฝนจะมีความสวยงามของบริเวณและพื้นที่

5. น้ำตกห้วยชะเนา ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำกระโทม หมู่ที่ 8 ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เป็นลำน้ำที่ไหลลงสู่ห้วยกระโทม เป็นน้ำตกชั้นเดียว สูงประมาณ 12 เมตร

6) น้ำตกผาน้อย อยู่ที่บ้านร่องไผ่ หมู่ที่ 3 ตำบลโคกใหญ่ ในแอ่งน้ำบริเวณน้ำตก มีกึ่งธรรมชาติ (กึ่งก้ามกามใหญ่) ปลาพันธ์ุ (ปลาไม่มีเกร็ด) แคร่รถยนต์ยังเข้าไม่ถึง

7) น้ำตกศาลาใหญ่ อยู่ที่บ้านน้ำกระโทม หมู่ที่ 8 ตำบลท่าลี่ เป็นน้ำตกที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ไม่มีถนนเข้าถึง

8) แก่งเค้น ตั้งอยู่ที่บ้านแก่งม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำพูน มีลักษณะคล้ายแก่งโตน

9) ต้นมะค่ายักษ์ อยู่ที่ป่าภูผาแง่ม บ้านยาง หมู่ที่ 5 ตำบลท่าลี่ เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 12 เมตร อยู่ห่างจากหมู่บ้านยาง 8 กิโลเมตร เดินทางโดยรถอีแต๊ก และเดินเท้าต่ออีกประมาณ ครึ่งกิโลเมตร นอกจากนี้ภูผาแง่มยังมีทัศนียภาพที่สวยงามสามารถมองเห็นประเทศลาวได้

10) โลกหมาในและเขาภูด เป็นสถานที่ที่สามารถเดินป่าได้ และมีลานกว้างสำหรับตั้งค่าย อยู่ที่ตำบลท่าลี่

11) จุดชมทิวทัศน์ทางขึ้นอำเภอภูเรือ มีทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะสมเป็นสถานที่พักผ่อน และพักผ่อนหย่อนใจ ในฤดูหนาวสวยงามมาก แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนา

ภาพประกอบที่ 4.26 บริเวณจุดชมวิวของตำบลโคกใหญ่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ที่สามารถมองเห็นภาพทิวทัศน์ได้รอบด้าน ผู้ชมจะอยู่ในมุมสูง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาสร้างศาลา 2 หลังเพื่อการหยุดพักผ่อนของนักท่องเที่ยวในการมองลงในหมู่บ้านโคกใหญ่

12) ป่าชุมชนห้วยสามขา อยู่ที่ตำบลน้ำแคว เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นที่ศึกษาสภาพป่าและสิ่งมีชีวิตภายในป่า พืชพันธุ์ไม้ต่างๆที่หาดูได้ยาก และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

4.4.4 ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ เป็นกิจกรรมที่รับรู้และปฏิบัติกันเฉพาะในตำบลและอำเภอ ยังไม่ได้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์อย่างเด่นชัด จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอท่าลี่ สามารถสร้างการเรียนรู้เกิดทัศนคติและความคิดเห็นสร้างสรรค์ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้ โดยนักท่องเที่ยวจะเข้ามาศึกษาเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตตามประเพณีเพื่อสร้างความเข้าใจแนวปฏิบัติของมนุษย์ในสังคมที่แตกต่างกันไปในแต่ละแหล่งและหมู่บ้าน นอกจากนี้

สภาพพื้นที่ที่มีความหลากหลายจะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น ประเพณีแข่งเรือ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-ลาว บริเวณสะพานมิตรภาพน้ำเหือง ในวันออกพรรษา ประเพณีการแห่คันดอกไม้ และการประกวดคันดอกไม้ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม การละเล่นพื้นบ้านในงานประเพณีต่างๆ เช่น หมอลำ การแข่งตีกลองในงานประเพณีแห่คันดอกไม้ แต่ยังคงทำกันในกลุ่มย่อยๆ

4.4.5 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

อำเภอท่าลี่ เป็นชุมชนที่ยังรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และยึดมั่นในพระพุทธศาสนา และเป็นชุมชนเกษตร เอกลักษณะของคนในชุมชนคือ มีความผูกพันกันเหมือนญาติมิตรช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจโอบอ้อมอารี มีความเสียสละค้ำส่วนรวม มีความสามัคคีปองคองในหมู่คณะ ดังจะเห็นได้จากการเข้าวัดฟังธรรมในวันพระ และรวมกลุ่มเพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน จึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและความเสียสละ

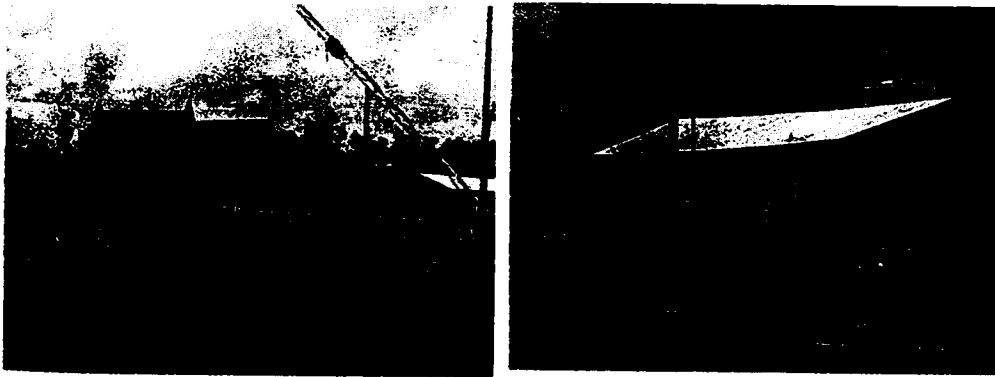

ภาพประกอบที่ 4.27 การจัดการพื้นที่จอร์ดรับจ้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่จะจ้างเหมาเพื่อเดินทางไปยังฝั่งประเทศลาว

องค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละตำบล ในอำเภอท่าลี่ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยจัดให้มีโครงการ อบค.เคลื่อนที่ พบประชาชน เดือนละ 1 ครั้ง โครงการประชุมสภาสังฆจร โครงการอบรมและศึกษาดูงาน และจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม โครงการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการทำน้าหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด การเกษตรแบบอินทรีย์ ฯลฯ นอกจากนี้ชุมชนยังมีการรวมกลุ่มกันเพื่อบำเพ็ญประโยชน์คือส่วนรวม เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันอัคคีภัย กลุ่มสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม กลุ่มราษฎรอาสาป้องกันยาเสพติด ชมรมพัฒนาชุมชนเพื่อการอนุรักษ์น้ำตกห้วยไค้ ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน และชมรมพลังแผ่นดินท้องถิ่นท้องถิ่นที่สามัคคี

4.4.6 ปัจจัยด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การจัดการแหล่งท่องเที่ยว อำเภอท่าลี่จะให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ดังจะเห็นได้จากการมีโครงการปลูกต้นไม้ในวันวิสาขบูชา โครงการอบรมทำแนวป้องกันไฟป่า โครงการปรับปรุงพื้นที่ทิ้งขยะ โครงการคัดแยกขยะ (ขยะทองคำ) โครงการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีศูนย์สาธิตการตลาด โครงการปลูกป่าในพื้นที่ดินน้ำ โครงการปลูกต้นไม้ราชพฤกษ์สองข้างทางถนนเลข-ท่าลี่ โครงการคังกล่าวสามารถสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับชุมชน จนเป็นสังคมที่มีความสวยงาม ดังนั้นหากชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเป็นระเบียบ สะอาดเรียบร้อย มีผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และต้องการจะกลับมาเที่ยวอีก

ภาพประกอบที่ 4.28 บริเวณด้านตรวจคนเข้าเมืองของอำเภอท่าลี่ ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมพื้นที่ ที่สวยงามเป็นระเบียบ และมีการจัดวางพื้นที่การจอดรถของนักท่องเที่ยวบริเวณด้านข้างของตัวอาคาร

4.5 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว เช่น ความพร้อมในการบริหารจัดการด้านพื้นที่ สิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

4.5.1 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวมีหลายระดับของศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงจะมีลักษณะเด่นทางกายภาพคือ มีความสวยงามทั้งรูปแบบ เอกลักษณ์เฉพาะหรือมีความโดดเด่นด้านสุนทรียศิลป์ มีประวัติความเป็นมา เส้นทางการคมนาคมเข้าถึงและมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ การจัดตกแต่งสภาพแวดล้อม การจัดให้มีสาธารณูปโภคและการรักษาความปลอดภัย (ดังตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยแยกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว

ประเภท แหล่งท่องเที่ยว	สูง		ปานกลาง		ต่ำ		จำนวนรวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ธรรมชาติ	2	13.33	9	60.00	4	26.66	15	19.73
ประวัติศาสตร์	-		-	-	1	100	1	1.31
ศิลปะและวัฒนธรรม	8	13.33	16	26.66	36	60	60	78.94
รวม	10	13.15	25	32.89	41	53.94	76	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมีจำนวนทั้งสิ้น 15 แห่ง ส่วนใหญ่มีศักยภาพปานกลาง 9 แห่ง รองลงมา มีศักยภาพสูง 2 แห่ง และต่ำ 4 แห่ง ส่วนประเภทประวัติศาสตร์ มีจำนวน 1 แห่ง มีศักยภาพในระดับต่ำและประเภทศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 60 แห่ง ส่วนใหญ่มีศักยภาพปานกลางจำนวน 36 แห่ง ปานกลาง 16 แห่ง และสูง 8 แห่ง

ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นทางเลือกหลักที่นักท่องเที่ยวจะใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว จากผลการวิจัยของสถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2545 : 4-14) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ต้องมีลักษณะเฉพาะทางกายภาพที่โดดเด่น เช่น การมีพื้นที่ป่าหิน โดยพื้นที่เหล่านี้จะต้องมีการวางแผนจัดการปัจจัยเอื้อต่อการท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ที่พักผ่อนด้วย

ตารางที่ 4.5 แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับสูงและปานกลาง

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ	สภาพทั่วไปที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
วัดป่านาคะเข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - ความสวยงามในรูปแบบลักษณะทางสถาปัตยกรรม - มีถนนเข้าถึงบริเวณพื้นที่วัด - มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - มีการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะมูลฝอย 	โบสถ์สมัยรัตนโกสินทร์หอรระฆังยอดมณฑป ชุ่มประคูเข้าวัดเป็นรูปจั่ว พระพุทธรูปปางสะดุ้งมาร ศิลปะสมัยสุโขทัย	มีถนนในหมู่บ้านเข้าถึงได้สะดวก	ปานกลาง
วัดศิริมงคล	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสวยงามและโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม - มีพระพุทธรูปปางนาคปรกที่เป็นของเก่าประดิษฐานอยู่ - มีองค์ประกอบอื่นๆ ที่สามารถเรียนรู้ ศึกษาเพิ่มเติม เช่น พระธาตุนะนาวเด็ช - มีถนนและเส้นทางที่สะดวกต่อการเข้าถึงพื้นที่ - สภาพของพื้นที่มีความปลอดภัย - มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาในเชิงโบราณคดี 	ศาลาการเปรียญเป็นอาคารไม้ทรงไทย ภายในวัดมีพระธาตุนะนาวเด็ช เชื่อว่าสร้างสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีพระพุทธรูปปางนาคปรก ศิลปะสมัยลพบุรี	มีถนนภายในหมู่บ้านเข้าถึงสะดวก มีร้านขายก๋วยเตี๋ยวอยู่ข้างๆ ภายในวัดมีพระธาตุนะนาวเด็ช ชาวบ้านมีความเชื่อว่าจะสามารถขอลูกได้	สูง

ตารางที่ 4.5 แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับสูงและปานกลาง (ต่อ)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ	สภาพทั่วไปที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
วัดลาดปู่ทรงธรรม	- มีความสวยงามและโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม - มีพระพุทธรูปปางนาคปรกที่เป็นของเก่าประดิษฐานอยู่ - มีองค์ประกอบอื่นๆที่สามารถเรียนรู้ศึกษาเพิ่มเติม เช่น พระธาตุสี่จจะ - มีถนนและเส้นทางที่สะดวกต่อการเข้าถึงพื้นที่ - สภาพของพื้นที่มีความปลอดภัย	สถาปัตยกรรมโบสถ์สมัยรัตนโกสินทร์ หอระฆังออกมณฑป วิหารยอดปราสาท จตุรมุข 1 หลัง มีเจดีย์เรียกกันว่าพระธาตุสี่จจะ 1 องค์ ลักษณะคล้ายพระธาตุพนม ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูปจำลองพระพุทธรชินราช	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีถนนลาดยางตัดผ่านนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการห้องน้ำของวัดได้	สูง
พระธาตุสี่จจะ	มีพระธาตุรูปทรงสี่เหลี่ยมรูปแบบลาวคล้ายพระธาตุพนม มีการอัญเชิญพระพุทธรชินราชจำลองมาประดิษฐานด้านนอกมีการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ 1 องค์	มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่รับอิทธิพลมาจากลาว	อยู่ติดกับถนนสายหลักของอำเภอทำให้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก มีความปลอดภัยและเป็นสถานที่ที่คนเชื่อว่ามีคุณศักดิ์สิทธิ์	สูง
ป่าชุมชนบ้านห้วยสามขา	- มีสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าคาบธรรมชาติดี - เป็นเส้นทางเดินเท้าเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ พันธุ์ไม้หายาก	เป็นทางเดินเท้า	ปานกลาง
วัดป่าจิตมั่งคงธรรม	เป็นวัดป่าที่อยู่ในหมู่บ้านบวกร้าง มีศาลาสำหรับประกอบพิธีทางศาสนา มีภูมิสงฆ์ บรรพชาศมีเงียบสงบ	มีสภาพแวดล้อมเป็นป่าธรรมชาติ มีสัตว์ป่า เช่น กระรอก กระแต บริเวณวัดมีความเป็นระเบียบ	มีถนนในหมู่บ้านผ่านทั้งด้านหน้าและด้านหลังวัด	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับสูงและปานกลาง (ต่อ)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ	สภาพทั่วไปที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
น้ำตกห้วยไค้	- มีความสวยงามของน้ำตกที่สูง 4 ชั้น - พื้นที่ที่มีความปลอดภัยต่อการเข้ามาท่องเที่ยว มีการรักษาสภาพแวดล้อมสภาพของถนนยังเป็นแบบเดิมคือเป็นถนนที่ชาวบ้านใช้ในการเกษตรกรรม	บริเวณรอบๆน้ำตกมีสภาพป่าที่อุดม น้ำตกมีสภาพธรรมชาติที่ความสวยงาม	สภาพถนนเป็นถนนทางการเกษตร และมีเส้นทางเดินเท้าผ่านป่าธรรมชาติ	ปานกลาง
วัดโพชนำ	เป็นวัดขนาดใหญ่ที่มีการสร้างศาลาการเปรียญโบสถ์วิหารเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมของพระสงฆ์ สภาพของพื้นที่มีความร่มเย็นและกว้างขวาง เหมาะกับการเข้าไปชื่นชมความงามของงานสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะการแกะสลักบานประตูโบสถ์ที่เป็นเรื่องของพุทธประวัติและชาดก ซึ่งมีความประณีตและสวยงาม	มีการแกะสลักบานประตูเป็นรูปพุทธประวัติด้วยไม้สัก ลวดลายในการแกะมีความประณีตสวยงาม	อยู่ห่างจากถนนสายหลัก เมื่อเข้าไปสู่ตำบลน้ำแคมจะอยู่ติดกับถนนในหมู่บ้าน	สูง
โคกหมานและเขาถุก	- มีสภาพความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ - มีการปรับปรุงพื้นที่เป็นลานกว้างเพื่อการสร้างค่ายพักแรม - มีเส้นทางสำหรับเดินป่า	ป่าชุมชน มีลานกว้าง สำหรับตั้งค่ายมีทางเดินป่า	การเข้าถึง โดยการเดินทางเท้า	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวจากผลการประเมิน (ต่อ)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ		ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
จุดชมวิวยิวบริเวณเส้นทางท่าลี่และภูเรือ	- มีทิวทัศน์และภูมิประเทศที่สูงค่า สลับซับซ้อนของภูเขาอย่างสวยงาม - มีการสร้างศาลาพักรอด - ถนนลาดยางสามารถขับรถเข้าถึงได้ง่าย - มีความปลอดภัยค่อนข้างดี	เป็นพื้นที่สูงสามารถมองลงมายังพื้นที่ต่ำมองเห็นได้กว้างไกล ขุนเขาและมอญ และมองเห็นชุมชนอำเภอท่าลี่ อยู่ด้านล่าง	มีลานจอดรถ ศาลายิว	ปานกลาง
สะพานมิตรภาพไทยลาว	เป็นสะพานข้ามแม่น้ำเหืองเป็นจุดผ่านแดนเพื่อข้ามไปยังประเทศลาว สภาพพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียงมีร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนและร้านอาหารภูมิทัศน์แวดล้อมมีความสวยงาม	เป็นสะพานคอนกรีตเพื่อข้ามแม่น้ำเหืองไปยัง สปป.ลาว มีด่านตรวจคนเข้าเมือง แขวงไซยะบุรี	รถยนต์เข้าถึง สะดวก มีร้านอาหาร และจุดจอดรถรับจ้าง	สูง
กลุ่มหัตถกรรมหวายบ้านนากระเซิง	อยู่ในชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก สินค้ามีชื่อเสียงในระดับจังหวัด สภาพแวดล้อมในหมู่บ้านมีความสะอาดร่มรื่น	มีสินค้าหัตถกรรมจากหวาย หลากหลาย และเป็นที่ตั้งของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มทำขนม	มีถนนในหมู่บ้านเข้าถึงได้ สะดวก มีห้องน้ำ	ปานกลาง
ต้นมะค่ายักษ์	พื้นที่มีความสวยงามสามารถมองเห็นประเทศลาวด้านไม้ขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เมตร นักท่องเที่ยวต้องเดินเท้าหรือเช่ารถอีแต๊ก	เส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เมตร บริเวณรอบๆมีทิวทัศน์ที่สวยงาม เป็นจุดชมวิวยิวที่มองเห็นประเทศไทย	เดินเท้า รถอีแต๊ก	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวจากผลการประเมิน (ต่อ)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ		ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
วัดสมิทธวนาราม	ความสวยงามในรูปแบบลักษณะทางสถาปัตยกรรม คือ มีโบสถ์ที่สร้างขึ้นใน สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีพระพุทธรูปสมัยลพบุรีและสุโขทัยประดิษฐานอยู่ มีถนนเข้าถึงบริเวณพื้นที่วัดและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - มีการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะมูลฝอย	โบสถ์สมัยรัตนโกสินทร์ ชุ่มประตูลงจั่ว พระพุทธรูปหล่อทองเหลือง ปางสะดุ้งมาร ศาสดาการเปรียญมีพระพุทธรูปปางนาคปรก ศิลปะสมัยลพบุรี และสุโขทัย และสถาปัตยกรรมรัตนโกสินทร์	มีถนนในหมู่บ้าน เข้าถึงได้สะดวก	ปานกลาง
แก่งคัน	เป็นพื้นที่ทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ มีแก่งขนาดเล็กที่สามารถเข้าไปพักผ่อนและท่องเที่ยวได้	เป็นโขดหินธรรมชาติ ขวางการไหลของแม่น้ำเหือง คล้ายแก่งโดน	มีถนนเข้าถึงสะดวก	ปานกลาง
น้ำตกหน้อย	เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่มีน้ำไหลผ่านซอกหินบรรยากาสแวดล้อมให้ความร่มรื่นและร่มเย็น มีป่าไม้แวดล้อมและมีพืชพันธุ์ธรรมชาติปกคลุมดินมากมายหลายชนิด สามารถเข้ามาศึกษาทางชีววิทยาได้	บริเวณแอ่งน้ำมีกุ้งธรรมชาติ มีปลาคันงู (ปลาไม่มีเกล็ด)	ถนนทางการเกษตร เส้นทางเดินเท้า	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวจากผลการประเมิน(ต่อ)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ	สภาพทั่วไปที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
ร้าน OTOP	เป็นร้านที่มีการสร้างขึ้นมาอย่างสวยงามท่ามกลางพื้นที่นาที่เขียวขจี มีการตกแต่งพื้นที่ด้วยเครื่องเรือนและไม้ประดับอย่างสวยงาม และมีการนำสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว	เป็นร้านที่มีการออกแบบจัดวางสินค้าอย่างงดงาม และมีสินค้าชุมชนหลายประเภท	มีร้านอาหาร ห้องน้ำ สดานที่พักผ่อน รวด สามารถเข้าถึงในบริเวณร้านโดยบริเวณที่จอดรถมีความ สะอาด และกว้างขวาง	สูง
วัดพระธาตุมั่งคาราม	มีพระธาตุเก่า อยู่ในบริเวณวัด มีพระพุทธรูปอยู่ใต้ต้นไม้	พระธาตุเก่าแก่	เข้าถึงได้ สะดวก	ปานกลาง
วัดคอยเฉลิมพระเกียรติ	อยู่บนเขาสูงชัน มีกุฏิสงฆ์ 5 หลัง มีศาลาสำหรับประกอบพิธีทางศาสนา มีพระพุทธรูปเรียงรายด้านข้างวัด 3 องค์ มีอาคารชั่วคราวสำหรับประกอบอาหาร	สามารถเป็นจุดชมวิว ด้านล่างได้หลายมุมมอง	มีถนนดินเข้า ถึงได้ เหมาะกับรถปิคอัพ	ปานกลาง
น้ำตกศาลใหญ่	เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่ไหลลงมาจากภูเขา ความงามของน้ำตกอยู่ที่หินที่มีขนาดกลมกล้นแตกต่างกัน มีแมกไม้ปกคลุม อยู่มาหลาย ให้บรรยากาศที่ร่มรื่น	น้ำตกมีความสวยงามตามธรรมชาติ	ถนนทางการเกษตร เส้นทางเดินเท้า	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวจากผลการประเมิน (ต่อ)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ	สภาพทั่วไปที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
แก่งโตน	มีความสวยงามทางสุนทรียภาพของโขดหินที่อยู่กลางแก่งและโดยทั่วไปลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่ไม่เหมือนแก่งอื่น ๆ สามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลมีปัจจัยที่เอื้อต่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านค้า มีการบริหารจัดการด้านพื้นที่และร้านค้ามีระบบความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว	เป็นโขดหินธรรมชาติ ขวางการไหลของลำน้ำเหือง มีลักษณะเป็นน้ำตกขนาดเล็ก มีทิวทัศน์สวยงาม	ถนนเข้าถึงสะดวก มีร้านอาหารและเครื่องดื่มของกลุ่มแม่บ้าน มีห้องน้ำ บริการนักท่องเที่ยว	สูง
วัดอัมพวัน	มีศาลาสำหรับประกอบพิธีทางศาสนา มีศาลากลางน้ำบริเวณโคจรอบ มีลักษณะเป็นธรรมชาติ	มีความสวยงาม มีลักษณะคล้ายรีสอร์ท	มีถนนในหมู่บ้านเข้าถึงได้สะดวก	ปานกลาง
พระธาตุมะนาวเดี่ยว	มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ มีลักษณะเป็นเจดีย์สีขาว อยู่ในบริเวณวัดศรีมงคลธรรม	ประวัติความเป็นมาเก่าแก่	มีถนนในหมู่บ้านเข้าถึงได้สะดวก	ปานกลาง
กลุ่มพันธุ์ไม้บ้านซอนแก่น	เป็นชุมชนที่เพาะกิ่งพันธุ์ไม้ขาย เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชน	ขึ้นคอน กระบวนการ วัสดุ อุปกรณ์ การเพาะกิ่งพันธุ์	มีถนนในหมู่บ้านเข้าถึงได้สะดวก	ปานกลาง
ตลาดบ้านเมียง	ตลาดขายอาหารเย็นของหมู่บ้าน มีอาหารพื้นเมือง และอาหารป่า ที่นำเข้ามาจากฝั่งลาว	อาหารพื้นเมือง อาหารป่า	อยู่ในชุมชน มีถนนเข้าถึงได้สะดวก	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวจากผลการประเมิน (ต่อ)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะทางกายภาพ	ลักษณะเด่นดึงดูดใจ	สภาพทั่วไปที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ระดับของศักยภาพที่ประเมิน
งานบุญแหวน	เป็นประเพณีที่ชาวบ้านจัดขึ้นประจำปี มีการเทศมหาชาติและมีการจัดขบวนแห่พระเวสสันดร มีการตกแต่งรถในขบวนแห่ให้มีความสวยงาม ช่วงกลางคืนมีการจัดมหรสพที่ยิ่งใหญ่	การเทศน์มหาชาติ ขบวนแห่กัณฑ์มหาชาติ การแสดงมหรสพลูกทุ่งหมอลำ	มีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก มีการเตรียมที่พักสำหรับญาติมิตร และแขกที่มาร่วมงาน	ปานกลาง
ประเพณีออกพรรษา	เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อมาหลังจากเข้าพรรษา ประชาชนจะเข้ามาทำบุญที่วัด และไสนบริเวณใกล้เคียงกับวัดจะมีประเพณีการไหลเรือไฟเพื่อการบูชาแม่น้ำ	การทำบุญตักบาตรเทโว การแข่งเรือเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-ลาว การไหลเรือไฟ	มีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก มีการเตรียมที่พักสำหรับญาติมิตร และแขกที่มาร่วมงาน	ปานกลาง
ประเพณีสงกรานต์	เป็นประเพณีที่ชาวไทยพุทธยึดถือปฏิบัติ จะมีการสงกรานต์ที่วัด รดน้ำคำหัวผู้ใหญ่เพื่อขอพร	การทำบุญตักบาตร เล่นสาดน้ำ สงกรานต์ รดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ ขบวนแห่คันทันดอกไม้ การละเล่นพื้นเมือง	มีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก มีการเตรียมที่พักสำหรับญาติมิตร และแขกที่มาร่วมงาน	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 แสดงถึงลักษณะทางกายภาพและลักษณะที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว จึงปรากฏแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงและปานกลาง จำนวน 28 แหล่งที่สามารถนำมาพัฒนาแบบมีส่วนร่วมสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปได้

อย่างไรก็ตามการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของอำเภอทาลี เพื่อให้เกิดความยั่งยืน จึงต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่กระจุกกระจายอยู่โดยทั่วไปในชุมชน ซึ่งต้องมีการใช้งบประมาณลงทุนสูงและแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง จำเป็นต้องอาศัยหรือพึ่งพาแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีศักยภาพ ในลักษณะเสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาคลัสเตอร์ (cluster) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนา อันจะส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในกลุ่มพัฒนา ก่อน จากนั้นจึงขยายการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ต่อไป (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2545 : 10-2) โดยมีหลักการพัฒนาศักยภาพดังนี้

1) จัดกลุ่มการท่องเที่ยว โดยใช้เกณฑ์การกระจายตัวหรือการกระจุกตัวของแหล่งท่องเที่ยว โดยคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงกัน สามารถเดินทางท่องเที่ยวระหว่างแหล่งได้ต่อเนื่องเส้นทางท่องเที่ยว (route trip) รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน

2) คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวหลักภายในกลุ่ม โดยที่ต้องมีแหล่งท่องเที่ยวหลักอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวด้วย เกณฑ์คือการดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวที่จะสร้างความเป็นอิสระให้แก่กลุ่มการท่องเที่ยวและสามารถจัดศูนย์กลางการให้บริการขึ้นภายในและมีวิสัยทัศน์ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวภายในกลุ่ม โดยใช้หลักเกณฑ์จาก (1) ที่ตั้งและความต่อเนื่องของพื้นที่ (2) ความเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคม (3) ความดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว (4) สามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในกลุ่ม (5) การใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

4.5.2 ศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

ชุมชนอำเภอทาลี มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว จะเห็นได้จากการแข่งขันเรือเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-ลาว การจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อสืบสานวัฒนธรรมคันทิงาม เป็นต้น แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ยังไม่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวเพียงแต่ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการชม ซึ่งหากมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจยิ่งขึ้น ทั้งนี้สามารถในการจัดกิจกรรมได้ใน 2 ลักษณะคือ (1) กิจกรรมการล่องลำน้ำเหือง และแม่น้ำโขง เพื่อเป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวนี้สามารถจัดได้ในช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม โดยการท่องเที่ยวทางน้ำจะได้สัมผัสกับบรรยากาศริมฝั่งของแม่น้ำเหืองและแม่น้ำโขง ทั้งในเขตฝั่งไทยและลาว ที่สามารถทำให้เกิดการรับวิถีแห่งการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม เกษตรกรรมและการชื่นชมต้นไม้ ภูเขาได้ (2) การท่องเที่ยวตามเส้นทางบก โดยใช้ชุมชนหรือ

เส้นทางหลักเป็นฐานของเส้นทางกรรทงเทียว อาจมีการทงเทียวด้วยการใช้รถจักรยานหรือ เคนขึ้นขมวติชีวิต วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ โดยที่การจัดจะ ต้องมีการประสานกับขมขนให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการทงเทียวในพื้นที่ ต่าง ๆ ของอำเภอท่าลี่ และขมขนหลายแห่งที่มีทรัพยากรการทงเทียวจำเป็นต้องมีการพัฒนา ขึ้นมารองรับสำหรับการเป็นจุดแวะพักของนักทงเทียว

4.5.3 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของขมขน

ขมขนอำเภอท่าลี่เห็นความสำคัญ และมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการจัดการทงเทียว จะเห็นได้จากกรที่ชาวบ้านร่วมกลุ่มกันเพื่อบำเพ็ญประโยชน์เช่น กลุ่มสมาชิก แจ่งข่าวอาชญากรรม ขมรรมพัฒนาขมขนเพื่อการอนุรักษ์น้ำตกห้วยไค้ รวมทั้งองค์การบริหาร ส่วนตำบลก็ให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ขมขนมีส่วนร่วม ดังจะเห็นได้จาก โครงการ อบรมเคลื่อนที่พบประชาชน เคือนละ 1 ครั้ง โครงการประชุมสภาสัตยูจร โครงการอบรมและ ศึกษาขาน จะเห็นได้ว่าอำเภอท่าลี่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้คนใน ขมขนทุกระดับ ทั้งนี้หวังผลด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมมือร่วมใจใน การแก้ปัญหา ร่วมกันและที่สำคัญถ้ามีการทงเทียวเกิดขึ้น ทุกคนในขมขนจะเป็นผู้ได้รับ ผลประโยชน์นั้น ๆ เช่น การมีรายไค้จากการขายผลิตภัณฑ์ขมขน ผลผลิตทางการเกษตร การเผยแพร่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของขมขนให้กับโลกภายนอกได้รับรู้

นอกจากนี้ความร่วมมือดังกล่าวจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งและความแข็งแกร่ง ของขมขนในแง่ของความเป็นผู้นำการพัฒนาและยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต

4.5.4 ศักยภาพด้านการจัดการแหล่งทงเทียวของขมขน

การจัดการแหล่งทงเทียวของอำเภอท่าลี่ยังอยู่ในความตื่นตัวขององค์การ บริหารส่วนตำบลและอำเภอ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการทงเทียว เช่น ร้านค้า สถานีบริการน้ำมัน และที่พักอาศัย จากการศึกษาวิจัยพบว่า อำเภอท่าลี่มีการจัดการแหล่งทงเทียวดังนี้

5.4.1 มีการจัดสรรงบประมาณบางส่วนเพื่อการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่การทง เทียวที่มีชื่อเสียงและพื้นที่ที่คาดว่าจะเป็นักทงเทียวเดินทางเข้ามาในอนาคต

5.4.2 ชาวบ้านในขมขนเห็นความสำคัญกับการทงเทียวมากขึ้น จึงมีการจัด สภาพของขมขน หมู่บ้านและแหล่งทงเทียวให้มีความสวยงามสะอาด โดยมีองค์การบริหาร ส่วนตำบลเป็นผู้กระตุ้นให้เห็นความสำคัญที่เน้นกระบวนการของการมีส่วนร่วม

5.4.3 มีการวางแผนการจัดทำแผนงานและโครงการจัดการการทงเทียวอย่าง เป็นรูปธรรมและมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องโดยองค์การบริหารส่วนตำบล และอำเภอ

5.4.4 มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านเว็บไซต์และสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ การบอกปากต่อปาก

สำหรับการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปที่เหมาะสมคือ การยึดหลักการมีส่วนร่วมเพื่อการระดมความคิดเห็นปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน ชุมชน มีการนำเยาวชนเข้ามาอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาท้องถิ่นและลักษณะทางกายภาพของชุมชน มีการเตรียมการและการบริการด้านที่พัก อาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามา

4.5.5 ด้านการคมนาคม

การเดินทางและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก เพราะมีการพัฒนาและขยายถนนให้เป็นถนนลาดยาง มีการสร้างถนนใหม่ ๆ เพื่อเชื่อมต่อไปยังแหล่งการท่องเที่ยวของอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดเลย และจังหวัดใกล้เคียง เช่น อุดรธานี หนองคาย เพชรบูรณ์ พิษณุโลก ขอนแก่น รวมถึงประเทศลาว ส่วนการคมนาคมคิดค่าภายในตำบลสภาพถนนเป็นถนนลาดยาง 2 เลน โดยมีถนนที่สำคัญคือ ทางหลวงแผ่นดิน เส้นทางหมายเลข 2115 เลข - ท่าลี่ เส้นทางหมายเลข 2099 ท่าลี่ - อาฮี เส้นทางหมายเลข 2195 อาฮี - เชียงคาน เส้นทางหมายเลข 2399 โคนใหญ่ - วังยาว

4.5.6 ด้านภูมิประเทศและภูมิอากาศ

อำเภอท่าลี่เป็นพื้นที่ราบมีภูเขาสลับซับซ้อนและเป็นพื้นที่ปิดรอบโดยภูเขา ทำให้มีลักษณะเป็นแอ่งที่มีความสวยงาม ผสมผสานกับสภาพการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชุมชนที่ยังทำการเกษตรกรรม ทำให้พื้นที่มีสีเขียวขจีในหน้าฝนและมีความสวยงามเพิ่มมากขึ้นในหน้าหนาวจากสภาพของเมฆ หมอกและ ไขของความหนาวเย็น จึงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่ต้องการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์และท่องเที่ยวในเชิงการศึกษาชุมชนเข้ามาท่องเที่ยว โดยใช้จักรยานหรือรถยนต์ในการเดินทางเพื่อชื่นชมความสวยงามจากผืนนา และภูเขาสูง และวิถีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวบ้าน

4.6 แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

การดำเนินการเพื่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน โดยมีผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบที่จะเป็นผู้ดำเนินการ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจากผลการศึกษาวิจัยพบว่าแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีดังนี้

4.6.1 การบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวของคนในชุมชน

การบริหารจัดการนับว่าเป็นหัวใจของการดำเนินงานจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องต้องมีการวางระบบและการวางแผนให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน จากเอกสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 68) ระบุว่า การบริหารจัดการให้เกิดความยั่งยืนคือ การสร้างระบบการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่จะดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหรือพื้นที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ต้องมีกระบวนการในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า การตระหนักและการชื่นชมในสิ่งที่มีอยู่อาจเป็นเรื่องของวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นที่ทางธรรมชาติ ระบบนิเวศวิทยา ศิลปวัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ เช่นเดียวกับผลการศึกษาวิจัยที่พบว่า การบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนในเขตอำเภอท่าลี่มีดังนี้

4.6.1.1 ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับและชาวบ้านในชุมชนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันคิดวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณีให้คงอยู่ น่าสนใจและสามารถดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเรียนรู้ ชื่นชมและศึกษาความงาม

4.6.1.2 มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อการท่องเที่ยว การอาชีพในชุมชนอันจะเกิดความร่วมมือในการวางแผน การจัดการพื้นที่การท่องเที่ยว การจัดวางและการจัดพื้นที่เพื่อจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าชุมชนให้มีระเบียบ

4.6.1.3 ชาวบ้านในแต่ละชุมชนและพื้นที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันและร่วมมือกันเพื่อที่จะพัฒนาพื้นที่ให้นำไปสู่การท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ

4.6.1.4 จัดทำโครงการหรือแผนงานด้านการท่องเที่ยว การรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่า

4.6.1.5 มีการดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนและนักท่องเที่ยว

4.6.1.6 มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ทั้งในด้านข้อมูล การจัดกิจกรรม เพื่อการวางแผนการดำเนินการจัดให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายและกำหนดการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวสามประเทศคือ ไทย เวียดนามและลาว ส่วนการตั้งเป้าหมายควรเขียนให้ครอบคลุมประเด็นดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2545 : 4-5) (1) เพื่อจัดให้เป็นแหล่งการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงข่ายการเชื่อมโยงประเทศในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (2) เพื่อให้มีการอนุรักษ์และ

ฟื้นฟูแหล่งธรรมชาติ ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชน (3) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพ การกระจายรายได้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.6.2 การสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้นำชุมชน

ผู้นำการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวจะต้องเป็นผู้มีทักษะและมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มให้ร่วมกันดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการดำเนินการ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้นำที่จะดำเนินการจัดการท่องเที่ยวจะต้องมีความเข้มแข็งสามารถเป็นที่พึ่งให้กับชุมชนได้ สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่จะส่งเสริม ช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในระดับอำเภอ จังหวัดและประเทศ เพื่อการประชาสัมพันธ์หรือการของบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และที่สำคัญคือต้องมีความรู้มีทักษะในการวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เช่นเดียวกับผลการวิจัยศักยภาพของผู้นำเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งทุนท้องถิ่นของจังหวัดเลยของ อารมณ์รัตน์ สารทัศน์านันท์ และคณะ (2548 : 108) ที่กล่าวสนับสนุนว่า ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถในงานที่จะทำ มีความสามารถในการคิดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างชัดเจน และที่สำคัญคือ ต้องมีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละเพื่อชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทุกระดับ

4.6.3 การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการท่องเที่ยว

งบประมาณเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว รัฐบาล กาท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเห็นความสำคัญของและกำหนดไว้ในแผนการใช้งบประมาณในการดำเนินการอย่างชัดเจน จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนา ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว แต่ด้วยข้อจำกัดของจำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมา จึงจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาปัจจัยที่จำเป็นก่อน เช่น ถนน สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาดังกล่าวก็มีผลต่อการสร้างความงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

4.6.4 การสร้างความตระหนักและการรู้คุณค่าของชุมชน

การสร้างความตระหนักและการรู้คุณค่าของทุนทางธรรมและศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเกิดขึ้นกับคนในชุมชน สามารถสร้างโดยผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมของชุมชน การอบรม การสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งที่ชุมชนมีสามารถนำมาใช้ในแง่ของประโยชน์ในแง่ทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ

กษมา ประจง (2546 : 81) ที่ได้ค้นพบว่า กิจกรรมของชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ การป้องกันไฟป่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การส่งเสริมการรักษาความสะอาด ให้กับนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในท้องถิ่น สามารถกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า จุดแข็งของอำเภอท่าลี่เกี่ยวกับการ จัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมมีใจ ทั้งพาอาศัยกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มิตรกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในชุมชน (2) แต่ละ ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรด้านเศรษฐกิจและอาชีพขึ้นมาส่งผลให้เป็นตัวแทนเสริมการท่องเที่ยว มีความเด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะเรื่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีแห่งการดำเนินชีวิต (3) ชาว บ้านทุกระดับมีโอกาสและส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (4) ชุมชนมีผู้นำที่ เข้มแข็งและเป็นผู้นำในชุมชนเอง ที่สามารถพึ่งพา ช่วยเหลือและระดมความคิดเห็นได้อย่างค่อ เนื่อง (5) ชุมชนมีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามและหลากหลายด้วยทรัพยากรทางด้านภูมิปัญญาจึง เป็น โอกาสที่จะส่งเสริมการเรียนรู้คุณค่าให้เกิดขึ้นกับเยาวชนของท้องถิ่นทุกระดับ

4.6.5 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ

อำเภอท่าลี่เป็นพื้นที่ที่เพิ่งจะมีการประชาสัมพันธ์การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ภายหลังจากที่มีการสร้างสะพานมิตรภาพไทยลาว แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งจึงยังไม่เป็นที่รู้จัก ของบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง จากการศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว จะช่วยเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ มีรายละเอียดดังนี้

4.6.5.1 การพัฒนาถนนทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในสภาพชำรุด เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก ป่าชุมชน เพื่อให้ยานพาหนะทุกประเภทสามารถที่จะเดินทางขับ เคลื่อนเข้าไปได้หรือมีจุดพักรถที่แน่นอน รวมทั้งต้องมีการจัดทำป้ายบอกทางที่ไม่ชัดเจนให้ ชัดเจนและทันสมัยขึ้น

4.6.5.2 จัดระเบียบพื้นที่ เพื่อการกำหนดผังบริเวณในแหล่งให้ชัดเจนเหมาะสม และเป็น การแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านค้าที่อาจมีการตั้งที่ไม่เป็นระเบียบและบดบัง ทัศนียภาพที่สวยงาม

4.6.5.3 จัดสร้างและพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ ระบบไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ น้ำดื่ม น้ำใช้สาธารณะ บ้านพักและ ที่อยู่อาศัย ให้มีความสะอาด มีการจัดสวนหย่อมหน้าบ้าน จะเป็นการช่วยป้องกันการเสื่อมถอย ของสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น

4.6.5.4 เรียนรู้และหาวิธีกำจัดขยะและของเสียจากแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝังกลบหรือการเผา ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง

4.6.5.5 ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติกับชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากมีการบุกรุกของชาวบ้านที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และการไม่เห็นความสำคัญ

4.6.5.6 สนับสนุนให้แหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และให้ข้อมูล เช่น ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ หรือข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

อย่างไรก็ดีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย นับตั้งแต่รัฐบาล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและจังหวัดในการที่จะสนับสนุนงบประมาณและทุนเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การจัดการและการตกแต่งพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปะและโบราณคดีและวัฒนธรรม รวมทั้งอำเภอและจังหวัดมีการทดลองจัดการท่องเที่ยวตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีการค้นคว้าวิจัย

4.6.6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการเรียนรู้และการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง เพื่อที่จะเชื่อมโยงข้อมูลความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชนอันจะส่งผลดีต่อนักท่องเที่ยวและชุมชนในพื้นที่ ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม จากการศึกษาวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือสามารถทำได้ดังนี้

4.6.6.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างอำเภอต่างๆ ในจังหวัด เช่น การจัดงานนิทรรศการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่น่าสนใจ โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นผู้ให้การสนับสนุนและจัดกิจกรรม

4.6.6.2 สร้างเว็บไซต์ของแต่ละอำเภอเพื่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ ได้

4.6.6.3 จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความสนใจและประสบความสำเร็จเพื่อที่แหล่งท่องเที่ยวที่กำลังพัฒนาจะได้นำมาเป็นแนวคิดและข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

4.6.6.4 แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลความรู้เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ อาจมีการผลิตเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ นามบัตร

4.6.6.5 ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอทุกแห่งต้องลงมาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อที่จะสร้างแผนที่การเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเลขและใกล้เคียงให้เกิดความชัดเจนและเป็นรูปธรรม

4.6.6.6 สร้างกลุ่มการท่องเที่ยวในรูปขององค์กรหรือร่วมมือกับบริษัททัวร์ทั้งในระดับจังหวัดและนอกจังหวัดที่เป็นทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายของการเดินทางมาท่องเที่ยว

4.6.6.7 ประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนให้เข้าจัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือการท่องเที่ยวในจังหวัดในวันหยุดสุดสัปดาห์

ดังนั้น โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจึงต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรวมถึงทุกหน่วยงานในจังหวัดเลขในการเข้ามาสนับสนุนและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักกับสังคม โดยการเข้ามาศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต เช่น สถาบันการศึกษาเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาของชาวบ้าน หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาจัดกิจกรรมเช่น การแข่งแรลลี่เส้นทางการท่องเที่ยวจากอำเภอเมืองไปสู่ท่าลี่ โดยเลือกเส้นทางต่างๆ นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายยังสามารถใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม สถานที่และพื้นที่ที่มีความสวยงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านที่มีวิธีการเพาะและดั้งเดิมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับชีวิต อย่างไรก็ตามชุมชนจะต้องมีการสร้างฐานความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนทุกด้านนับตั้งแต่แหล่งท่องเที่ยวไปจนถึงชีวิต เพื่อนำเสนอให้กับผู้เข้าชมในอินเทอร์เน็ตจะได้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยว รวมถึง การร่วมมือกับบริษัททัวร์เพื่อร่วมมือในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวใหม่ก่อนที่จะเดินทางไปประเทศลาวให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบ โปรแกรมการท่องเที่ยวล่วงหน้า คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2545 : 7-14) เสนอความคิดเห็นว่า การจัดทำฐานข้อมูลที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือต้องมีความทันสมัย ข้อมูลมีความต่อเนื่อง โดยประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวและใกล้เคียง

4.7 แนวทางการเชื่อมโยงเส้นทางรถท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในพื้นที่ที่ความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาถึงแนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่กับประเทศลาว พบว่า

4.7.1 ควรร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายด้านการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง

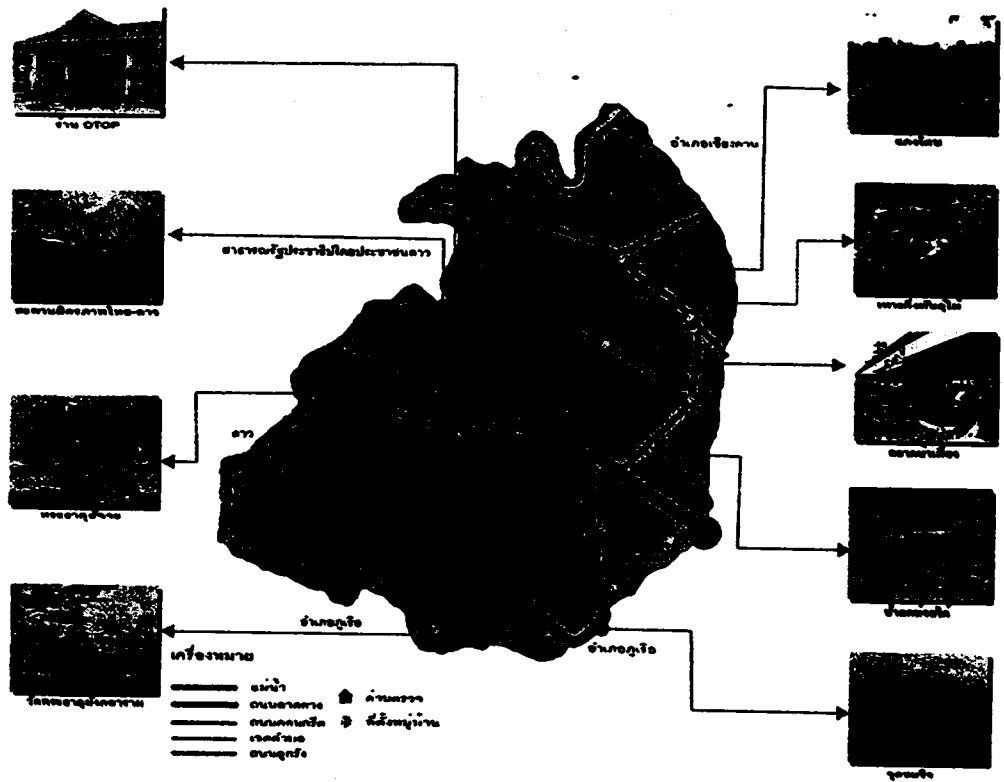
4.7.2 ควรร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายเปิดการท่องเที่ยวสู่หลวงพระบาง จังหวัดเลย

4.7.3 การประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านต่างๆ ทุก 6 เดือนเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ ของคณะกรรมการแขวงไซยะบุรี กับอำเภอท่าลี่ และจังหวัดเลย

4.7.4 มีการลงนามร่วมมือช่วยเหลือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กับมหาวิทยาลัยหลวงพระบางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

4.7.5 มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กับแขวงไซยะบุรี เช่น การศึกษาดูงาน และเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

เส้นทางหมายเลข 2115 (เลข-ท่าลี่) และในเส้นทางนี้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้แวะชม และสามารถเดินทางกลับอำเภอเมืองเลย ได้ภายใน 1 วัน ดังนี้คือ วัดโพนศรี จุดชมวิว (บนเส้นทางไปภูเรือ) วัดอุโมงค์มิ่งกลาราม พระธาตุสังฆะ พระธาตุมะนาวเดี่ยว สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ร้านค้า OTOP แก่งโดน บ้านซอนแก่น (หมู่บ้านเพาะกิ่งพันธุ์ไม้) และตลาดบ้านเมียง (ขายอาหารป่า) โดยนักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารเที่ยงที่ร้านอาหารที่อยู่บริเวณร้านค้า OTOP หรือจะไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารของกลุ่มแม่บ้านในบริเวณแก่งโดน

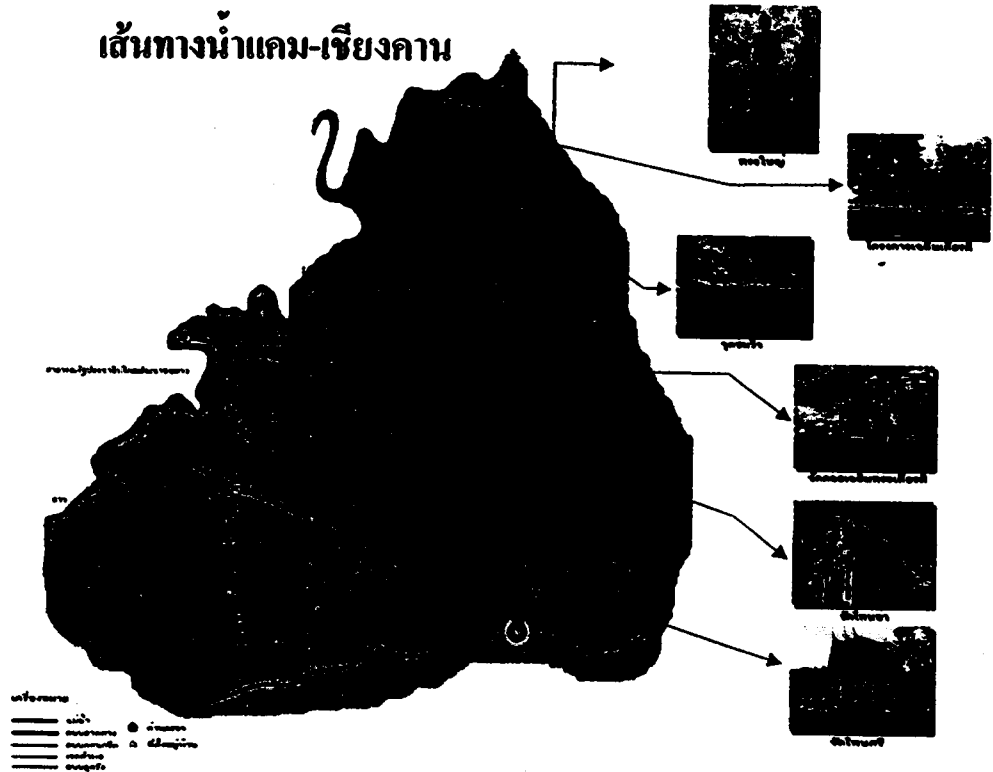
ภาพประกอบที่ 4.30 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางบ้านบวกอ่างอำเภอท่าลี่ สายที่ 2

2) เส้นทางที่ 2 บ้านบวกอ่างอำเภอท่าลี่ เส้นทางนี้มีลักษณะการเดินทางในเส้นทางเดียวกับเส้นทางที่ 1 แต่เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจจะเที่ยวน้ำตกห้วยไค้ และสามารถแวะชมแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ โดยสามารถเดินทางกลับอำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้ภายใน 1 วัน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้แวะชม ดังนี้คือ น้ำตกห้วยไค้ จุดชมวิว (บนเส้นทางไปภูเรือ) วัดอุโมงค์มิ่งกลาราม พระธาตุสังฆะ สะพานมิตรภาพ

น้ำเหืองไทย-ลาว ร้านค้า OTOP แก่งโดน บ้านขงแก่น (หมู่บ้านแพะกิ้งพันไร่ไม้) และตลาดบ้านเมียง (ขายอาหารป่า)

3) เส้นทางที่ 3 เส้นทางเลียบริมแม่น้ำโขง

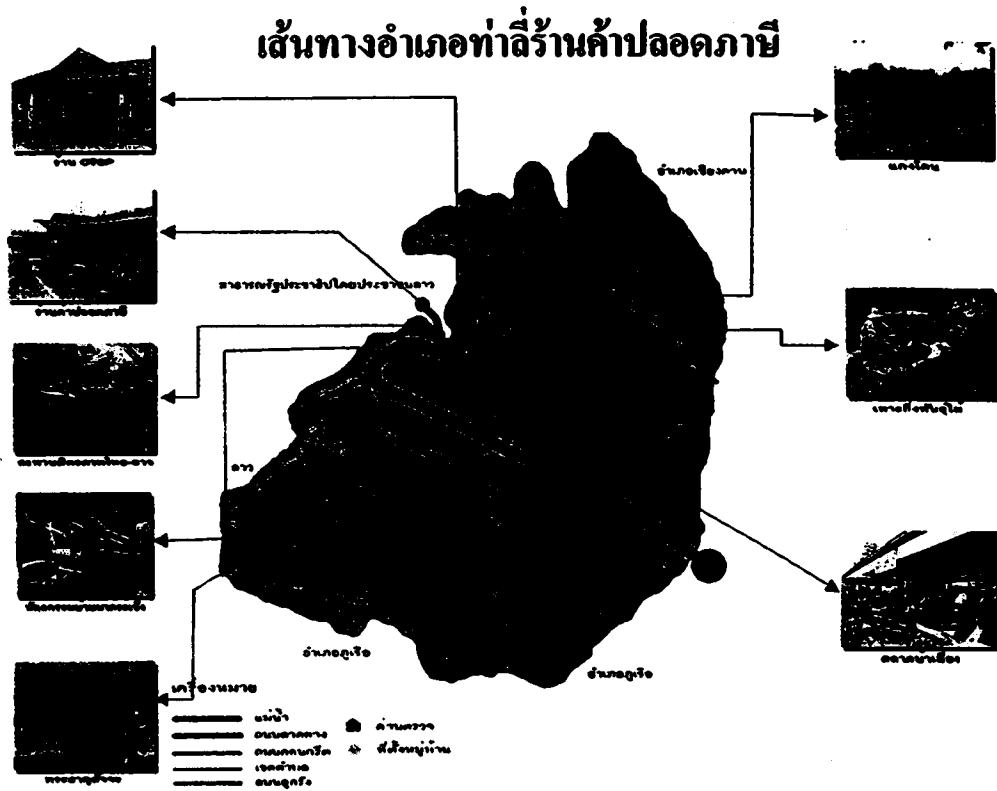
เริ่มต้นเดินทางจากอำเภอเมืองเลย ไปตามเส้นทางหมายเลข 2115 (เลขท่าลี่) เลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทางหมายเลข 2399 (โคกใหญ่-น้ำแคว) และเส้นทางสายยุทธศาสตร์หมายเลข 2196 (น้ำแคว-เชียงคาน) เส้นทางนี้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคือ วัดโพนศรี (บ้านโคกใหญ่) วัดโพนจำ (บ้านน้ำแคว) วัดเฉลิมพระเกียรติ (บ้านน้ำแคว) พระใหญ่ (บ้านท่าคิหมี่) จุดชมวิว (ป้อมตำรวจบ้านคกมาด) และโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชินีนาถ

ภาพประกอบที่ 4.31 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแม่น้ำแควเชียงคานสายที่ 3

4.8.2 เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างอำเภอท่าลี่ กับ สปป.ลาว

เส้นทางรถท่องเที่ยวจากอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใน สปป.ลาว ได้ที่จุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว บ้านนากระเซ็ง ตำบลอานี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย สามารถแบ่งเส้นทางรถท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทางดังนี้คือ

ภาพประกอบที่ 4.32 แสดงเส้นทางรถท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ถึง ร้านค้าปลอดภาษี สปป.ลาว เส้นทางที่ 1

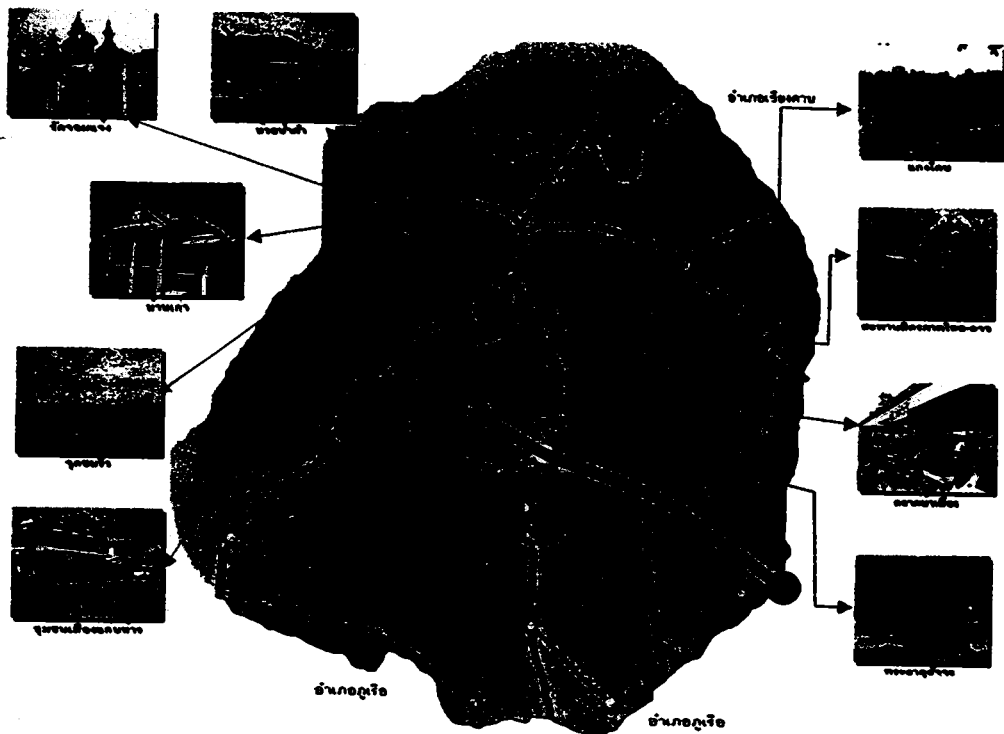
4.8.2.1 เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ – ร้านค้าปลอดภาษี สปป.ลาว หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะข้ามสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย – ลาว เพื่อซื้อของที่ร้านค้าปลอด ภาษีที่ฝั่ง สปป.ลาว ก็สามรถทำได้ โดยนักท่องเที่ยวต้องใช้บัตรประจำตัว และจ่ายค่าผ่านแดน เป็นจำนวนเงิน 10 บาท ที่จุดผ่านแดนด้านข้างสะพาน ระยะทาง 2 กิโลเมตร จากสะพานถึงร้านค้าปลอดภาษี มีรถสามล้อเครื่องรับจ้างในราคา 20 บาท นักท่องเที่ยวต้องกลับออกมาภายในเวลา 16.00 น. ในเส้นทางนี้นักท่องเที่ยวจะใช้เส้นทางหมายเลข 2115 (เลขท่าลี่) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ พระธาตุสัจจะ(ท่าลี่) ร้านค้า

OTOP (บ้านนากระเซ็ง) สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว (บ้านนากระเซ็ง) ร้านค้าปลอดภาษี (บ้านเมืองหมอ สปป.ลาว) แก่งโคน (บ้านปากห้วย) กิ่งพันริไม้ และตลาดบ้านเมียง

4.8.2.2 เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทยลาว จังหวัดเลย ถึงเมืองแก่นท้าว แขวงไชยะบุรี สปป.ลาว

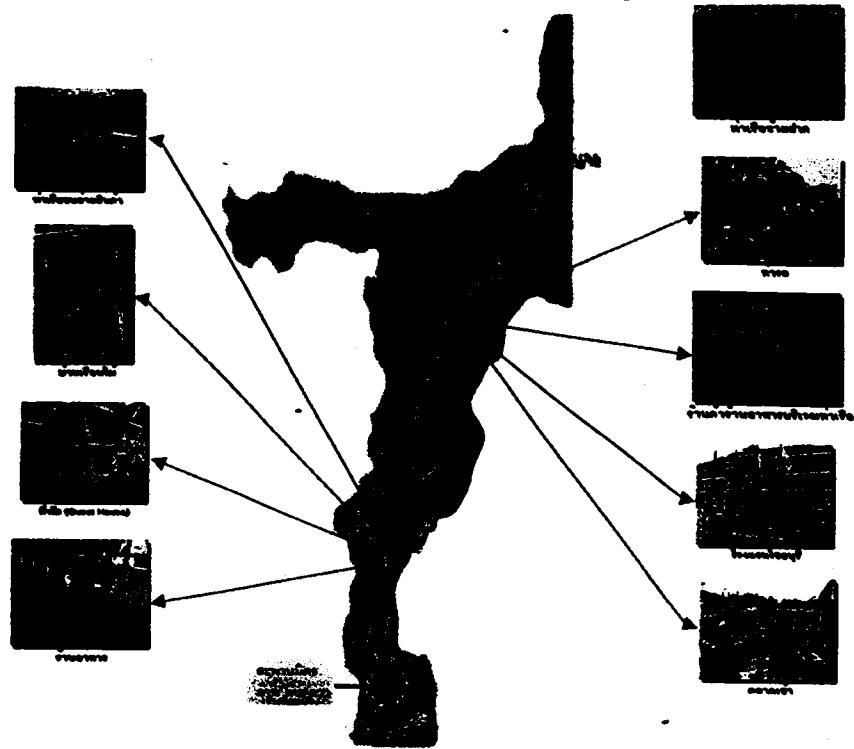
จากสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว มีรถสามล้อรับจ้าง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถว่าจ้างไปยังเมืองแก่นท้าว แขวงไชยะบุรี สปป.ลาว ระยะทาง 7 กิโลเมตร ในราคาประมาณ 200 บาท หรือในราคาที่ตกลงกันได้ สภาพถนนจากสะพานถึงสามแยกบ้านเมืองหมอ เป็นถนนลาดยาง เมื่อเลี้ยวขวาไปเมืองแก่นท้าวสภาพถนนเป็นถนนลูกรัง ฝุ่นคลุ้ง มีบางช่วงเป็นถนนดิน ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ในเมืองแก่นท้าวมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจคือ สองข้างทางจะเห็นสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านเมืองหมอ ผ่านตลาดเช้าของหมู่บ้าน มีคลังเก็บสินค้าทางการเกษตรเช่นข้าวโพด เป็นระยะๆ ถึงบ้านเมืองเก่า แวะห้องการเมืองแก่นท้าว ภายในบ้านเมืองเก่า มีวัดจอมแจ้ง บ้านจันไดจันทึง (บ้านเก่าที่ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์) วิถีชีวิตชุมชน โรงเรียนศึกษาธิการช่างตัดเย็บสาวหนุ่ม เมืองแก่นท้าว ร้านขายเงินค่า อ่างเก็บน้ำห้วยบ่น้ำดำ จุดชมวิ

เส้นทางที่ 2 เส้นทางเมืองแก่นท้าว

ภาพประกอบที่ 4.33 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ถึงเมืองแก่นท้าว สปป. ลาว

เส้นทางเมืองปากลาย ไชยะบูลี

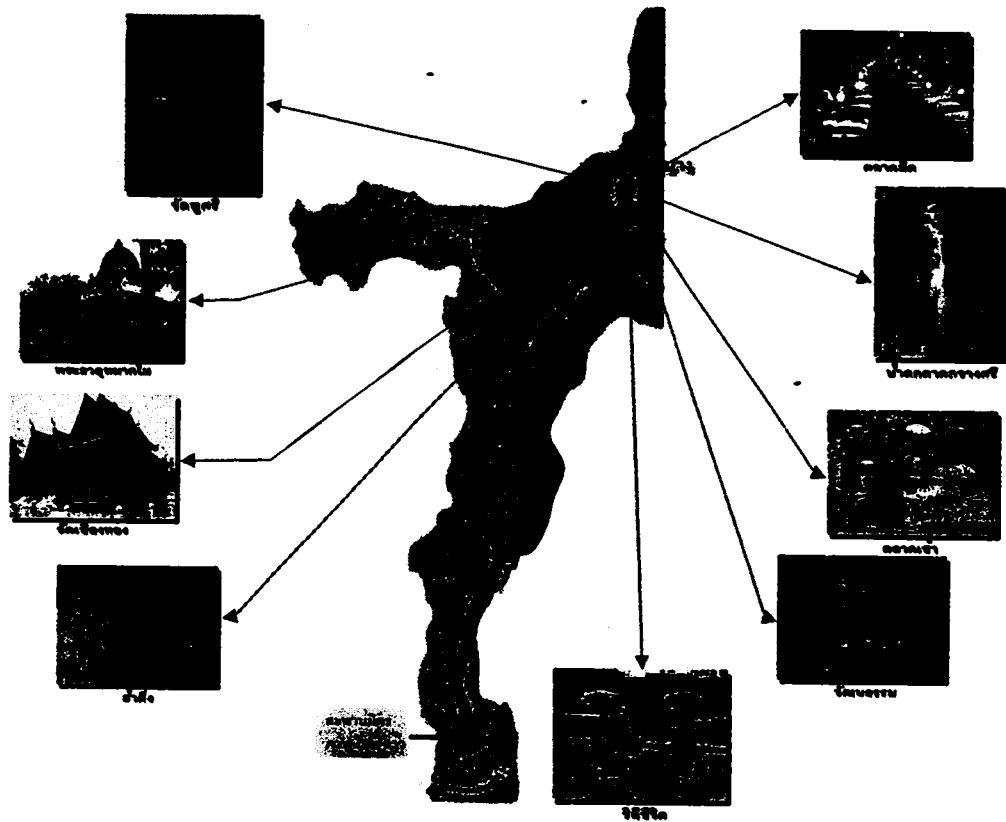
ได้รับความอนุเคราะห์จาก ว่าที่พันตรีณัฐพล คันมิ่ง

ภาพประกอบที่ 4.34 แสดงเส้นทางรถท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ถึง แขวง หลวงพระบาง สปป.ลาว (แสดงที่พักและร้านอาหารเมืองปากลาย เมืองไชยะบูลี)

4.8.2.3 เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทยลาว จังหวัดเลย แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว จากสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว จังหวัดเลย ถึงแขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว ระยะทาง 363 กิโลเมตร สภาพถนนเป็นถนนลูกรัง ผ่านเมืองแก่นท้าว ปากลาย เมืองไชยะบูลี นักท่องเที่ยว และรถยนต์โดยสารที่จะไปแขวงหลวงพระบางต้องข้ามลำน้ำโขงที่ทำเคอี่ ข้ามไปยังเมืองนานเมืองนาน เมืองเชียงเงิน และแขวงหลวงพระบาง เนื่องจากสภาพถนนลูกรัง รถยนต์วิ่งได้ไม่เร็วนัก ต้องใช้เวลา 2 วันในการเดินทางจากสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ถึงแขวงหลวงพระบาง นักท่องเที่ยวจะต้อง หยุดพักค้างคืนที่ เมืองปากลาย หรือที่เมืองไชยะบูลี ซึ่งทั้งสองแห่ง มีร้านอาหาร และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว สำหรับราคาอาหารและที่พักไม่แตกต่างจากประเทศไทย สำหรับค่ารถโดยสารจากเมืองแก่นท้าว ไปเมืองไชยะบูลี ราคา 50 พันกีบ ประมาณ 200 บาท จากเมืองไชยะบูลี ไปหลวงพระบาง ราคา 30 พันกีบ ประมาณ 120 บาท ศรีบุญ บุญประเสริฐ (2548 : 34) องค์การยูเนสโกได้

ยกข่องให้เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลกในด้านที่ “รักษาความเก่าแก่ดั้งเดิมเอาไว้ได้ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในหลวงพระบางมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต และแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น วัดเชียงทอง หอพิพิธภัณฑน์ พระธาตุนุสี วัดวิบูลาราด ถ้ำคิง น้ำตกกวางสี สภาพวิถีชีวิตของชุมชน

เส้นทางสะพานมิตรภาพหลวงพระบาง

ภาพประกอบที่ 4.35 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ถึง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว (แสดงแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง)

4.9 อภิปรายผล

4.9.1 กระบวนการเรียนรู้จากการถอดบทเรียน

4.9.1.1 การวิจัยที่คณะนักวิจัยดำเนินการสามารถทำได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งคณะนักวิจัยได้ดำเนินการตามกิจกรรมและแผนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยมีผลการประเมินความสำเร็จที่คณะนักวิจัยประเมินจากกระบวนการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและบริบทการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย พบว่า อำเภอท่าลี่เป็นอำเภอที่ก่อตั้งมานาน มีพื้นที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ที่ราบเชิงเขา แอ่งที่ราบอากาศหนาวในฤดูหนาว และมีฝนตกชุกในฤดูฝน ชาวบ้านมีอาชีพทำการเกษตรกรรม ปลูกยางพารา ถั่ว ข้าว อ้อย ฯลฯ โดยใช้แหล่งน้ำจากแม่น้ำเหือง แม่น้ำคานและสายต่าง ๆ มาทำการเกษตรกรรม มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ไม้สัก เต็ง รัง ประดู่ ที่เป็นไม้เศรษฐกิจ รวมถึงมีแร่ธาตุทางธรรมชาติอีกด้วย ระบบสาธารณูปโภค ถนนหนทางในอำเภอท่าลี่มีครบถ้วนและทั่วถึงที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่

ส่วนบริบทชุมชนด้านการท่องเที่ยว พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอท่าลี่ ให้ความสำคัญและให้ความสนใจที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมในระดับมาก รวมถึงภาครัฐบาล อำเภอและจังหวัดที่ให้ความสำคัญกับการสร้างถนนสายยุทธศาสตร์ไปยังจังหวัดหนองคาย และมีการสร้างสะพานมิตรภาพไทยลาวเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในอนาคต เมื่อพิจารณาจากศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอท่าลี่ พบว่า อำเภอท่าลี่มีภูมิประเทศที่มีความงดงามและมีความหลากหลายทั้งพื้นที่ภูเขาสูง ที่ราบเชิงเขา และที่ราบ ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลายประเภท เช่น น้ำตกห้วยไค้ น้ำตกคาคาใหญ่ แก่งโตน แก่งเค้น จุดชมทิวทัศน์บริเวณบ้านโคกใหญ่และคันประดู่ที่มีขนาดใหญ่ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัดที่มีความหลากหลายในรูปแบบและความงาม กิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ยังจัดอยู่ในระดับชุมชนและตำบล เช่น กิจกรรมการทำบุญเวส การแข่งเรือประเพณีเข้าพรรษา งานบุญสงกรานต์ เนื่องจากเป็นกิจกรรมความศรัทธาตามความเชื่อเฉพาะหมู่บ้าน โดยที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผนในการดำเนินการตามกิจกรรมของหมู่บ้านนั้น ๆ จนครบกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอท่าลี่ จะมีการพัฒนาสภาพแวดล้อม ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบลและเส้นทางคมนาคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบสวยงามและสะดวกต่อการเดินทาง ทั้งนี้หวังผลว่าจะเชื่อมโยงไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ และ

แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของอำเภอ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอทำดีในปัจจุบัน พบว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ครบถ้วน เช่น โทรศัพท์ น้ำประปา โดยเฉพาะพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและคนรู้จัก เช่น พระธาตุสี่จระ แก่งโคนจากผลการดำเนินงานบริหารจัดการ ทำให้พบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอทำดีเกิดขึ้นในหลายลักษณะดังนี้

(1) ปัญหาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ยังไม่เอื้อและสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

(2) ปัญหาการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคที่จำเป็นพื้นฐาน

(3) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจมาจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่หรือการเข้ามาทำลายสภาพแวดล้อม .

(4) ปัญหาด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นป่าและอยู่ห่างไกลจากชุมชน

(5) ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จึงไม่ทราบแนวทางในการดำเนินการและการบริหารจัดการ

(6) การขาดงบประมาณในการนำมบริหารจัดการและการพัฒนาแหล่งหรือพื้นที่การท่องเที่ยวให้มีความสวยงามและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

(7) ขาดผู้นำที่มีความสามารถในการคิดวางแผนและประสานงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของตำบล รวมทั้งยังไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(8) ขาดศูนย์บริการให้ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

2) วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอทำดีอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาและใช้เทคนิควิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชาคมและการสังเกต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอทำดีมีดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ อันเกิดจากพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูง พื้นที่ราบเชิงเขา ที่ราบลุ่ม ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวหลายลักษณะ เช่น แก่ง น้ำตก ป่าชุมชน ภูมิทัศน์ที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากความเชื่อความศรัทธาที่มาแต่อดีต เช่น

วัด พระธาตุ และยังมีการผลิตสินค้าของชุมชนโดยนำผลผลิตที่อยู่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแปรรูปให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น

(2) ปัจจัยด้านการคมนาคม พบว่า อำเภอท่าลี่ สามารถเชื่อมโยงไปสู่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด เช่น อำเภอภูเรือ อำเภอเชียงคาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อุดรธานี วิทยุโลก ขอนแก่น หนองบัวลำภู รวมถึงประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(3) ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่มีหลายประเภทและหลายรูปแบบ คือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น แก่งโคน พระธาตุสังฆะ สะพานมิตรภาพไทยลาว ร้านค้าโอท็อป (OTOP)

(4) ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า อำเภอท่าลี่มีกิจกรรมบางประเภท เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี การแข่งเรือเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศลาว การแห่ต้นดอกไม้หลังวันสงกรานต์ กิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว ทั้งในเขตพื้นที่ตำบล อำเภอและอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดที่หลังไหลกันเข้ามาชื่นชมประเพณีและความงามในวิถีชีวิตดังกล่าว

(5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี กิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ เช่น บ้านเรือน หมู่บ้าน โรงเรียน และยังมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้ชุมชนและชาวบ้านเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาและการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี

(6) ปัจจัยด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนอำเภอท่าลี่มีการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการกำจัดขยะรวมถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความสวยงามและเป็นระเบียบ มีความกลมกลืนสมดุลกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เป็นอยู่ดั้งเดิม

3) วัตถุประสงค์ที่ 3 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอท่าลี่

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น วิเคราะห์ SWOT Analysis สทนทากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก และคณะผู้วิจัยได้ประเมินผลการดำเนินงานเก็บข้อมูลเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ พบว่า อำเภอท่าลี่ มีศักยภาพใน

การท่องเที่ยว ที่สามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ โดยศักยภาพที่มีการค้นพบจากกระบวนการวิจัย ประกอบด้วย

1) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า อำเภอท่าลี่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เช่น พระธาตุสังฆะที่มีความงามในเชิงรูปแบบของสถาปัตยกรรมและความเชื่อที่ชาวบ้าน นักท่องเที่ยวเชื่อถือศรัทธาเฉพาะพื้นที่ มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก พื้นที่ส่วนใหญ่ทั้งก่อนเข้าถึงพื้นที่ และพื้นที่ที่มีความสวยงามในภูมิทัศน์แวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและวิถีชีวิตและมีปัจจัยที่เอื้อและสนับสนุนการท่องเที่ยวได้ เช่น ห้องน้ำ การสภาพพื้นที่แวดล้อม ร้านค้า และร้านอาหาร

2) ศักยภาพในการจัดกิจกรรม พบว่า อำเภอท่าลี่ มีแผนการและโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมประเพณี ที่มีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่น เช่น ประเพณีการแห่คั้นคอกไม้ ประเพณีแข่งเรือ ซึ่งต่างบดต่าง ๆ จะมีการสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีผู้นำที่มีศักยภาพหรือมีความสามารถดำเนินการ พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ให้ได้รับทราบกันอย่างกว้างขวาง

3) ศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ โดยชาวบ้านในชุมชน ให้ความสำคัญกับกลุ่มหรือส่วนรวม โดยเฉพาะการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความสะอาด และเป็นระเบียบ รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่คนทั่วไปรู้จักและไม่รู้จักให้มีความสะอาดสวยงาม นำเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

4) ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ผู้เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ร้านค้า ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้ความร่วมมือ ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อดำเนินการบริหารจัดการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อ อินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์และปากต่อปาก

5) การคมนาคมและภูมิประเทศ พบว่า เส้นทางเดินทางของอำเภอท่าลี่มีความสะดวก ปลอดภัยและสามารถเชื่อมโยงไปยังพื้นที่ใกล้เคียง ได้อย่างรวดเร็ว เส้นทางคมนาคมการเดินทางของถนนสายหลักเป็นถนนลาดยางตลอดสายทำให้นักท่องเที่ยวสามารถขับรถภูมิประเทศและสัมผัสกับภูมิอากาศที่หลากหลายได้ จึงนับว่าเส้นทางคมนาคมและภูมิประเทศ มีความเหมาะสมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมและความงดงามของพื้นที่ที่มีความสูงต่ำแตกต่างกันในแต่ละตำบล รวมถึงการรับรู้ความงามจากการปลูกพืชพันธุ์ทางการเกษตร อันเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้การปลูกยางพารา ถั่วฝักยาว มันสำปะหลัง ส้มโอได้

4) วัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการวิจัย เช่น SWOT Analysis สนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก และคณะผู้วิจัยได้ประเมินผลการดำเนินงานเก็บข้อมูลเพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ พบว่า อำเภอท่าลี่จะต้องมีการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่

- (1) ต้องมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน
- (2) สร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน
- (3) มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงการนำชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (4) สร้างความตระหนัก จิตสำนึกและการรู้คุณค่าของทุนทางปัญญาและทุนทางธรรมชาติที่มีมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย เช่น การรู้จักรักษาป่าไม้ไม่ตัดไม้ทำลายป่า มีการจัดทำอนุสาวรีย์ต้นไม้ หรือการเรียนรู้อรรถความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (5) พัฒนาอนุรักษ์พื้นที่การท่องเที่ยวให้มีศักยภาพจนเป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่

ผลจากการดำเนินการนั้นพบว่าชาวบ้านในชุมชนต่าง ของอำเภอท่าลี่ต่างร่วมกันแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือที่จะร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างน้อยเพื่อผลของการมีพื้นที่สวยงามไว้ใช้พักผ่อนกันในชุมชน ถ้ามีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนา ก็จะเร็วขึ้น

5) วัตถุประสงค์ที่ 5 การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย สู่อำเภอเมือง จังหวัดเลย และประเทศลาว

จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต การบันทึกข้อมูลจากการเดินทางเส้นทางท่องเที่ยวจากอำเภอเมืองสู่อำเภอท่าลี่ และประเทศลาว พบว่า อำเภอท่าลี่ มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งในระดับตำบลและอำเภอ รวมถึงการเชื่อมโยงไปสู่ประเทศ ลาว รวมทั้งสิ้น 3 เส้นทางหลัก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้แผนที่ทางภูมิศาสตร์มาศึกษาและดำเนินการศึกษาด้วยการลงพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดจุดเชื่อมโยงและเส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ดังนี้

- 1) เส้นทางท่องเที่ยวจากอำเภอเมือง จังหวัดเลย ไปยังบ้านคำปลอดภาชี บ้านเมืองหมอ แขวงไชยะบุรี ประเทศลาวมีระยะทาง 2 กิโลเมตร

2) เส้นทางจากสะพานมิตรภาพไทยลาว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ไปยังเมืองแก่นท้าวแขวงไชยะบุรี ประเทศลาว มีระยะทาง 7 กิโลเมตร

3) เส้นทางจากสะพานมิตรภาพไทยลาว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ไปยังแขวงหลวงพระบาง ประเทศลาว มีระยะทาง 363 กิโลเมตร

4.9.2 ผลการดำเนินการตามกระบวนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยให้ได้ข้อมูลมาเพื่อตอบคำถามการวิจัยและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย คณะนักวิจัยมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการอย่างชัดเจน ทั้งนี้หวังผลที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน สังคมและประเทศชาติมี 4 ระยะคือ

4.9.2.1 ระยะที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมการ

หลังจากที่โครงการได้รับการอนุมัติ คณะนักวิจัยได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินการ เช่น การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนท่าลี่ การเตรียมการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม การสังเกตพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การเข้าสู่ชุมชน เทคนิคในการสัมภาษณ์อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามในขั้นการเตรียมการนั้นคณะนักวิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพื้นที่อำเภอท่าลี่ที่ศึกษาอย่างชัดเจน จึงมีการออกสำรวจเป็นการเบื้องต้นก่อนที่จะมีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ทำให้ขั้นการเตรียมการคณะนักวิจัยจะมีข้อมูลที่ผ่านการจัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์ที่มากและชัดเจนเพื่อนำไปดำเนินการในขั้นต่อไป

4.9.2.2 ระยะที่ 2 ขั้นการศึกษาบริบทชุมชนและถอดบทเรียน

เป็นขั้นที่คณะนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการประสานงานไปยังผู้นำชุมชนของพื้นที่ที่จะเข้าไปสัมภาษณ์ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าของธุรกิจและร้านค้า มีการติดต่อและประสานงานไปในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีหนังสือจากทางราชการส่งไปยังองค์ หรืองานหรือผู้ที่จะเป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย ซึ่งคณะนักวิจัยนำส่งด้วยตัวเอง และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ คณะนักวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่คณะนักวิจัยได้สร้างขึ้นหลังจากที่ศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารที่เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการศึกษาชุมชนและบริบทชุมชนของอำเภอท่าลี่ ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง

2) แบบบันทึกข้อมูลจากการสังเกต เป็นเครื่องมือ ที่ออกแบบขึ้นมา เพื่อใช้บันทึกสภาพของแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะของเส้นทางการเดินทาง คณะนักวิจัยจะบันทึก ข้อมูลตามสภาพที่ปรากฏทางสายตา โดยปราศจากอคติและการตีความหมายข้อมูล

3) แบบประเด็นการสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือที่คณะผู้วิจัยกำหนด เนื้อหาที่ต้องการเพิ่มเติมหลังจากที่นำแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์และยังมีบางประเด็นที่ยังไม่ สามารถสรุปออกมาเป็นองค์ความรู้ที่ชัดเจนได้

อย่างไรก็ตามการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 คณะนักวิจัยได้กำหนดกลุ่ม เป้าหมายของการเก็บข้อมูล โดยเน้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญกับการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัด เลย ผู้ปฏิบัติการ ร้านค้าสถานประกอบการ ทั้งนี้หวังผลด้านข้อมูลตามความเป็นจริง สำหรับ เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์นั้น คณะนักวิจัยเลือกจากคนในชุมชนและคนนอกชุมชนบางส่วน ที่มีมุมมองแปลกใหม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ดีและชัดเจนตรงประเด็น เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ท้องเที่ยวจังหวัด ร้านค้าสถานประกอบการทั้งที่อยู่ในเขตพื้นที่และนอก พื้นที่ และนักท่องเที่ยว อาจกล่าวได้ว่าผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มครั้งนี้ใช้กลุ่ม ที่มีความชัดเจนในคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ สามารถตอบคำถามที่เหมาะสม และต่อยอดคำถามได้ จังหวะการพูดมีความเหมาะสม แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกได้มาก และเป็นรูปธรรม รวมถึงการพร้อมที่จะนำประเด็นการสนทนาและการสัมภาษณ์ไปเป็นข้อมูล การเรียนรู้ที่ตนเองจะสามารถช่วยส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยว เป็นแนวคิดและแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลและอำเภอท่าลี่ให้เกิดศักยภาพ พร้อมทั้งจะเป็นเส้นทาง เชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งในอำเภอ นอกอำเภอ จังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อน บ้าน

4.9.2.3 ระยะเวลาที่ 3 การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ

เป็นขั้นของการร่วมกันศึกษา ร่วมกันคิด วางแผนเพื่อการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ให้เกิดความยั่งยืน เทคนิคที่คณะนักวิจัยใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและชาวบ้าน ผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) เทคนิคการระดมความคิดเห็น
- 2) เทคนิค AIC
- 3) เทคนิคการเขียนแผนที่เชิงความคิด
- 4) เทคนิค SWOT Analysis
- 5) การจัดเวทีประชาคมเพื่อการคืนข้อมูลชุมชน

6) การประเมินแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่

ระยะนี้คณะนักวิจัยได้ข้อมูลเพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการเขียนเส้นทางทางการท่องเที่ยว การดำเนินการในขั้นที่ 3 นี้ มีช่วงระยะเวลาความห่างของการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นจึงมีการสรุปข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การคืนข้อมูลแก่ชุมชน การสรุปและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารรถตอบโจทย์การวิจัยได้อย่างกระชับและตรงประเด็น และที่สำคัญได้องค์ความรู้ที่ผ่านการสังเคราะห์ร่วมกันจากหลายฝ่ายที่สามารถนำมาเผยแพร่ได้

4.9.2.4 ระยะที่ 4 สรุปบทเรียนจากการวิจัย

เป็นระยะที่คณะนักวิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ มาทบทวนประเด็นที่ต้องนำเสนอต่อผู้สนับสนุนงบประมาณการวิจัย โดยเน้นถึงความถูกต้องตามโจทย์การวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมทั้งองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน อย่างไรก็ตามการสรุปผลการวิจัยเพื่อเขียนรายงานการวิจัยนี้ คณะนักวิจัยได้ร่วมกันลำดับความสำคัญและประเด็นการรายงาน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของแต่ละบท มีลักษณะการเขียนเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์และมีการอภิปรายประกอบการเขียน

4.9.3 ประสิทธิภาพของกระบวนการวิจัย

การใช้ระเบียบวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาดำเนินการ ซึ่งมีผลทำให้คณะนักวิจัย ผู้เข้าร่วมกระบวนการและชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการทำงานและการวิจัยอย่างค่องอึ้งและอย่างกว้างขวาง ได้ประเด็นข้อมูลเพื่อนำมาตอบโจทย์การวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง มีรายละเอียดของกระบวนการวิจัยดังนี้

4.9.3.1 การวิจัยเชิงเอกสาร

การวิจัยเชิงเอกสารเป็นการวิจัยที่คณะนักวิจัยใช้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่มีลักษณะทั้งเอกสารขั้นต้นและเอกสารขั้นรอง ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือ โดยศึกษาเกณฑ์การพิจารณาจากระเบียบวิธีการวิจัย ทำให้คณะนักวิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนจากเอกสารที่ครอบคลุมพื้นที่อำเภอท่าลี่ และพร้อมที่จะนำไปตรวจสอบร่วมกับการได้ข้อมูลจากระเบียบและวิธีการเก็บข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ การศึกษาเอกสารนั้น คณะนักวิจัยจะเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลายเพื่อนำมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ผลการศึกษาออกมาในรูปของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4.9.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการวิจัยที่คณะนักวิจัยต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยจึงเป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วยการอัดเทป การจดบันทึกและการถ่ายภาพ ซึ่งคณะนักวิจัยต้องศึกษาทบทวนเกี่ยวกับระเบียบวิธีการ ปฏิบัติการวิจัยที่ชัดเจน ถูกต้องสิ่งที่เข้าไปเก็บข้อมูลคือ ความเชื่อ ประเพณีและวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละแหล่งรวมทั้งลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวและพฤติกรรมของการจัดกระทำของชุมชนที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งด้วย ดังนั้นการเก็บข้อมูลจึงมีความหลากหลายเทคนิค วิธีการ ซึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ นักวิจัย ที่จะต้องมีความชัดเจนทั้งในเรื่องการสนทนา การบันทึกข้อมูล ส่วนเครื่องมืออื่น ๆ ที่คณะนักวิจัยใช้ในกระบวนการวิจัยประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่คณะนักวิจัยสร้างขึ้นจะต้องมีการกำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์อย่างชัดเจน โดยแบบสัมภาษณ์ที่คณะนักวิจัยสร้างขึ้นมี 2 ลักษณะคือ แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้างที่ต้องมีความชัดเจนในแต่ละประเด็น

2) แบบประเด็นการสนทนากลุ่ม

แบบประเด็นการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องเชิญผู้เกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้คิมาร่วมสนทนา โดยมีขั้นตอนดังนี้คือ การกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับเนื้อหาว่าคืออะไร สนทนามีความละเอียดมากน้อยเพียงใดและต้องการรู้อะไรบ้าง ส่วนกำหนดการพิธีการ สถานที่และการติดต่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจะมีการติดต่อและคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ของคณะนักวิจัยคือ ลักษณะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีความกระฉับกระฉวย ขอบพูด ขอบเสนอความคิดเห็น มีความประณีตประนอมและชอบฟังคนอื่น ๆ พูด

3) แบบสังเกตและแบบบันทึกข้อมูล

แบบสังเกตและแบบบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกเหตุการณ์ สถานที่ ประเพณี คณะนักวิจัยจะกำหนดประเด็นที่จะต้องมีการบันทึกข้อมูลลงไปแบบบันทึก ซึ่งผู้บันทึกจะต้องมีทักษะและความละเอียดรอบคอบในการมองอย่างไม่มีอคติและไม่มีการตีความ หรือให้ความหมายของสิ่งที่เห็น

4.9.3.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่เน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชนมาช่วยในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนดำเนินงาน ร่วมประเมินผลการนิ

การวิจัยนี้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นการปฏิบัติการเพื่อให้ได้ข้อมูลมาตอบคำถามการวิจัยจึงต้องมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเทคนิคการปฏิบัติการที่จะต้องนำข้อมูลจากความคิดเห็น ความรู้สึก ความเป็นจริงของผู้เข้าประชุมออกมาแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาของการท่องเที่ยวและชุมชน โดยมีคณะนักวิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลมีเทคนิคดังนี้

- 1) เทคนิค AIC
- 2) เทคนิคการระดมความคิดเห็น
- 3) เทคนิคการประชุมหรือการจัดเวทีประชาคม
- 4) เทคนิคการเขียนแผนที่ความคิด
- 5) เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT
- 6) การประเมินแหล่งท่องเที่ยว

4.9.4 ทักษะของผู้มีส่วนได้เสียกับการตอบคำถามการวิจัย

ผลจากการดำเนินการวิจัยที่ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิคต่าง ๆ ทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัยและให้ข้อมูลและร่วมนำเสนอความคิดเห็น ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติการ รวมถึงร่วมวิพากษ์วิจารณ์และประเมินข้อมูลที่คณะนักวิจัยได้วิเคราะห์และสรุปออกมา เกิดทักษะ ความคิดเห็นที่ตรงประเด็น เพราะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันขึ้นอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งมีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านกล่าวว่า

“...จะนำความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยไปใช้ในการทำงานและการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน...”

จากขั้นตอนของการวิจัยนั้นคณะนักวิจัยได้เลือกกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ชัดเจน คือ มีทั้งกลุ่มที่มาจากการสุ่มแบบเจาะจง การสุ่มอย่างง่ายเพื่อที่จะมาให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและร่วมปฏิบัติการ เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอท่าลี่ การท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้มีบทบาทผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระสงฆ์ ผู้ประกอบการธุรกิจและร้านค้า ผู้ขับรถประจำทาง และยังมีกลุ่มอื่น ๆ ที่จะให้แนวความคิดในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่อย่างยั่งยืน เช่น เกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน นักท่องเที่ยว ครูอาจารย์และนักเรียนในชุมชน จากผลการดำเนินการดังกล่าว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความตั้งใจและมุ่งมั่นต่อการให้ข้อมูล โดยหวังผลการเรียนรู้และ การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชนในอนาคต

ผลจากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวมีผลทำให้คณะนักวิจัยได้ข้อมูลที่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการตอบโจทย์และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่สำคัญคือ ผู้เกี่ยวข้องบางส่วนที่มีบทบาทในการให้ข้อมูลตั้งแต่ระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 3 เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ผ่านกระบวนการวิจัยและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานของตนเองที่ต้องทำงานกับชุมชนท้องถิ่นได้ เช่น เทคนิคการจัดประชุมและการระดมความคิดเห็น การวิเคราะห์ SWOT และการสรุปข้อมูล รวมถึงเทคนิคการสรุปผลการประชุมด้วย

4.9.5 กระบวนการและระดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการวิจัย

ผลจากการดำเนินการวิจัยนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีระดับการให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน บางกลุ่มที่ให้ข้อมูลตั้งแต่การศึกษาสภาพของชุมชนก่อนที่จะมีการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยไปจนถึงขั้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะมีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการชุมชน เช่น

ผู้นำองค์กรทุกระดับจะมีส่วนในการให้ข้อมูล ร่วมคิด ร่วมวางแผนในการดำเนินการและการปฏิบัติการในระดับความรู้ที่ลึกที่คึกมาก ส่วนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ชาวบ้าน เกษตรกร พ่อค้า นักธุรกิจและผู้ประกอบการจะให้ข้อมูลในระดับความรู้ที่ลึกที่มากปานกลาง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนา การประเมินแหล่งท่องเที่ยว ส่วนบางกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างก็จะให้ข้อมูลในระดับปานกลางในช่วงของการสัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นบริบทของชุมชนด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามก็ตีข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ได้ให้มาในแต่ละช่วงของเวลา สามารถที่จะนำมาเทียบเคียงและตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล ได้ทั้งจากเอกสารที่คณะนักวิจัยได้เก็บรวบรวมก่อนที่จะลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยเฉพาะในช่วงของการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำเวทีประชาคม จะมีกลุ่มประชากร ในการวิจัยเข้าร่วมเพื่อตรวจสอบและให้ข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งมีการสนทนาในประเด็นอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ถ้าไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือชุมชนจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

4.9.6 ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินการวิจัย

4.9.6.1 ระดับชุมชน

1) ชาวบ้านในชุมชนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยได้รับรู้กระบวนการ นับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการและร่วมประเมิน จึงทำให้เกิด

การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคของการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น การประนีประนอม ความคิดและ การค้นพบสิ่งใหม่ที่ครั้งหนึ่งเคยมีอยู่ในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านอาหาร การรักษาโรค การละเล่น นอกจากนี้ชาวบ้านบางส่วนที่มีบทบาทในองค์กรและชุมชนได้มีการนำวิธีการระดมความคิดเห็นไปปรับใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับชุมชนแต่ละแห่ง โดยเห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้นำชุมชนหรือองค์กรจะต้องเปิดโอกาสให้คนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ปัญหาด้วย

2) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชน โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง ชาวบ้านในชุมชนรู้ว่าชุมชนของตนมีทุนทางธรรมชาติที่สามารถเป็นแหล่งการท่องเที่ยวได้ เช่น สภาพของป่าเขา ไร่ไม้ คั้นหญ้า สัตว์ วิถีแห่งการทำงานและการประกอบอาชีพ การเดินทางเพื่อการประกอบอาชีพ สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนและนอกชุมชนได้ ทำให้ชาวบ้าน ส่วนหนึ่งมีการสร้างความรู้และมีการจัดการความรู้ตามมาในภายหลัง โดยเห็นว่าชุมชนมีแหล่งข้อมูลทางปัญญาที่มาจากตัวบุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านและทรัพยากรที่อยู่ตามธรรมชาติที่มีความงามพร้อมที่จะให้การเรียนรู้และต้องมีการบันทึกออกมาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเรียนรู้สำหรับคนรุ่นต่อไป

3) มีการพัฒนาพื้นที่ที่คาดว่าจะเอื้อและสนับสนุนการท่องเที่ยวให้สวยงามน่าอยู่อาศัยเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น การพัฒนาพื้นที่บริเวณวัด จุดชมวิว บริเวณหมู่บ้านชุมชน โรงเรียน ร้านค้า ให้มีความเป็นระเบียบและมีความสะอาดเรียบร้อย โดยการนำของผู้นำชุมชนที่มีการชี้แจงชาวบ้านในชุมชนให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น ความสุขใจของผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ที่พื้นที่ของตนเองมีความเป็นระเบียบและมีความสวยงาม และยังเป็นการดึงคนภายนอกให้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ชุมชน ซึ่งจะมีผลด้านเศรษฐกิจตามมาในภายหลัง

4.9.6.2 ระดับองค์กร

1) ผู้บริหารองค์กรของชุมชน มีความชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งนั้นผู้นำจะต้องมีการระดมสมองจากบุคคลภายในหมู่บ้านให้เข้าร่วมคิด และมีแนวความคิดที่จะฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปะและวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณได้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง และเห็นว่าการเป็นผู้นำชุมชนที่ดีจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการพื้นที่ของหมู่บ้านและคนในชุมชนให้มีความสุข สามารถติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการสนับสนุน ส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ที่อยู่อาศัยให้สวยงามน่าอยู่ได้ และต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง มองรอบทิศทางและกว้างไกล

2) มีการจัดการความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนขึ้น เช่น ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมา ลักษณะที่เป็นอยู่ การพึ่งพาอาศัยกันของมนุษย์กับธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสมุนไพร ด้านศิลปกรรม ด้านอาหาร ด้านเกษตรกรรม และด้านเศรษฐกิจการเมืองการปกครองให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ ในบางองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เพื่อการประชาสัมพันธ์และการเป็นข้อมูลพื้นฐานของชุมชน รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การประชุมทั้งในระดับชุมชน อำเภอและจังหวัด

3) เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณี โดยผู้เกี่ยวข้องและผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัยเกิดการเห็นคุณค่าของทุนทางปัญญาของมนุษย์ และทุนทางธรรมชาติที่มีความสวยงาม เช่น การมีสภาพแวดล้อมของภูเขา แม่น้ำ พื้นที่สูงค่า และความหลากหลายทางฤดูกาล สามารถนำมาเพิ่มมูลค่าด้วยการท่องเที่ยว ทั้งในเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรมชาวบ้านจึงพยายามที่จะบันทึกข้อมูลถึงแหล่งที่ตั้ง ลักษณะและระยะทางการเดินทางเข้าถึง เพื่อการแนะนำนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเยือน

4.9.6.3 นักวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ นักวิจัยสามารถพัฒนากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน และมีลักษณะและเทคนิควิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร ได้อย่างเหมาะสมตรงกับโจทย์ของการวิจัย ทำให้สามารถสรุปข้อมูลได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ คณะนักวิจัยยังพบผลที่เกิดขึ้นกับนักวิจัยในลักษณะอื่น ๆ ดังนี้

1) การเข้าไปกระตุ้นให้ชุมชนทำกิจกรรมการวิจัยและการท่องเที่ยวจะทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้คุณค่าของทุนทางปัญญาและทุนทางธรรมชาติของชุมชน ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการคิด การวางแผนของชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

2) กระบวนการมีส่วนร่วมที่คณะนักวิจัยเข้าไปดำเนินการนั้น นักวิจัยต้องเข้าใจถึงลักษณะ รูปแบบและวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ เศรษฐกิจ ระยะเวลาซึ่งจะมีผลต่อการจัดกิจกรรมการวิจัยในแต่ละระยะต่อไป การเข้าใจปัจจัยเหล่านี้ จะช่วยให้นักวิจัยวางแผนการวิจัยได้ดีขึ้น สามารถกำหนดวันเวลาที่เหมาะสมที่จะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนได้อย่างชัดเจน เช่น การเก็บข้อมูลควรไปตรงกับวันพระ เพราะชาวบ้านจะหยุดงานไปพึ่งเทศน์ฟังธรรม

3) นักวิจัยควรเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และสามารถนำข้อมูล ความรู้จากการวิจัยมาสู่การสร้างแนวทางการจัดการความรู้ของชุมชนท้องถิ่นและการท่องเที่ยวได้

4.9.6.4 การวิจัยที่ควรทำระยะต่อไป

ผลจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ พบว่ายังมีเนื้อหารายละเอียดที่ต้องมีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

1) ควรมีการศึกษารูปแบบของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่และอำเภออื่น ๆ ในเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2) ควรมีการศึกษาเพื่อเขียนแผนที่การท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่อำเภออื่น ๆ ของจังหวัดเลยที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดใกล้เคียง เช่น อุดรธานี หนองคาย ขอนแก่น หนองบัวลำภู

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย-ลาว จังหวัดเลย” กรณีอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์สรุปผลได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 5.1.1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและบริบทด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
- 5.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
- 5.1.3 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
- 5.1.4 เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
- 5.1.5 เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย กับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการเป็น 4 ระยะดังนี้

5.2.1 ระยะเตรียมการ เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการศึกษา การเตรียมนักวิจัย การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ตลอดจนสร้างเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์ แนวทางการศึกษาบริบทชุมชน แบบบันทึกการสังเกต

5.2.2 ระยะศึกษาบริบทชุมชนและถอดบทเรียน ดำเนินการตามกิจกรรมดังต่อไปนี้

5.2.2.1 การศึกษาเชิงปริมาณของพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนทั้ง 5 พื้นที่ การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเป็นคำร้อยละ และความถี่

5.2.2.2 การศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเวทีประชาคม และการสังเกตสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม ศิลปกรรม

ขนบธรรมเนียมประเพณีและเส้นทางการคมนาคมของพื้นที่อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์เนื้อหา

5.2.2.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ทั้งระดับอำเภอและตำบล โดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการจัดการ ท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (SWOT Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลออกมาในเชิงพรรณนา เชิงวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

5.2.2.4 การจัดเวทีประชาคม เพื่อคืนข้อมูลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล 5 พื้นที่ และอำเภอท่าลี่ 1 พื้นที่ เพื่อพิจารณาถึงบริบทชุมชน ปัจจัยและแนวทางการพัฒนาการ ท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย และนำไปปฏิบัติการประเมินแหล่งท่องเที่ยวและการสร้าง แผนที่การท่องเที่ยว

5.2.3 ระเบียบปฏิบัติการประเมินและการสร้างแผนที่การท่องเที่ยว

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยว ของตำบลและอำเภอท่าลี่ มาร่วมกันวางแผนและปฏิบัติการจัดลำดับความสำคัญและประเภทของ แหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเนื้อหา และเขียนเส้นทางการ ท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ และเชื่อมโยงไปยัง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

5.2.4 สรุปผลการวิจัย

การจัดเวทีประชาคมเพื่อสรุปบทเรียนจากการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ผู้เข้าร่วม ประชุม ประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการวิจัยทั้งในระดับชุมชนและระดับอำเภอ

5.3 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย-ลาว จังหวัดเลย” กรณีอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยเพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์มีผลสรุปดังนี้

5.3.1 สภาพการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย

การท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ใหม่ที่ประชาชนในพื้นที่และ จังหวัดให้ความสนใจและค้นคว้าที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเลย มีสภาพ ปัจจุบันดังนี้

5.3.1.1 แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงามด้านสภาพภูมิทัศน์ ศิลปะและวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่สนใจที่จะชื่นชมความงามของเส้นทางคมนาคมผ่านภูเขาที่มีความสูงค่า พื้นที่ของการเกษตรที่มีการทำการปลูกพืชไร่ที่หลากหลาย เช่น ขางพารา ส้ม กล้วย และลักษณะของภูมิประเทศในภาพรวมที่มีลักษณะของการล้อมรอบด้วยภูเขาจนเป็นแอ่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความสมบูรณ์ สวยงามตามสภาพและวิถีแห่งการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของเจ้าของพื้นที่แบ่งออกได้ดังนี้

1) พื้นที่การท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชื่นชมความงามของภูมิทัศน์อย่างต่อเนื่อง เช่น จุดชมวิวกิ่งคำบลโคกใหญ่ที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นภูมิทัศน์ของหมู่บ้านในที่สูงได้รอบทิศทาง น้ำตกห้วยไค้ เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ นักท่องเที่ยวจะต้องเดินทางเข้าไปสัมผัส ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่อาศัยการเดินทางขึ้นภูเขาและลงภูเขาเพื่อเข้าสู่ที่ตั้งของน้ำตก เช่นเดียวกับ แก่งโดน ที่มีความงามของพื้นที่ที่อยู่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นแก่งที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปีเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ สะพานมิตรภาพไทยลาว สามารถมองเห็นสภาพของแม่น้ำเหืองที่มีความงามทางกายภาพ คือ มีหินอยู่บริเวณแม่น้ำอยู่ประปราย

2) พื้นที่การท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม มีนักท่องเที่ยวจากพื้นที่อื่น ๆ เข้ามาท่องเที่ยวในช่วงของเทศกาล เช่น วันสงกรานต์ วันปีใหม่จำนวนมาก เนื่องจากเป็นช่วงที่ท้องดินต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมขึ้น เช่น ประเพณีการแห่คันดอกไม้ที่ทำกันหลังวันสงกรานต์ ที่แสดงออกถึงความงามในประเพณีของชุมชน ประเพณีสงกรานต์ที่วัดจะนำพระพุทธรูปออกมาให้ชาวบ้านในชุมชนได้สรงน้ำพระในบริเวณวัด

พื้นที่การท่องเที่ยวที่เป็นวัด ส่วนใหญ่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อทางศาสนาพุทธ เช่น การเข้าไปทำบุญ ตักบาตร ฟังธรรมในวันพระ ลักษณะของวัดมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น วัดป่ามีลักษณะเรียบง่าย การก่อสร้างเป็นแบบเรียบง่าย เช่น วัดป่าสันติธรรม ส่วนวัดที่มีการก่อสร้างอย่างสวยงามด้วยรูปแบบของสถาปัตยกรรมและ ศิลปกรรมที่มีอยู่ในวัด บางวัดมีการตกแต่งพื้นที่อย่างสวยงาม เช่น วัดลาดปู่ทรงธรรม วัดโพชน้ำ วัดเฉลิมพระเกียรติ อย่างไรก็ตามวัดบางวัดมีนักท่องเที่ยวเข้าไปทำบุญเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นวัดที่มีพระพุทธรูปไม้ที่เก่าแก่ประดิษฐานอยู่ เช่น วัดโพชนศรี และบางวัดมีประวัติความเป็นมา และมีหลักฐานให้ค้นคว้า เช่น พระธาตุสัจจะ ตั้งอยู่ที่วัดลาดปู่ทรงธรรม พระธาตุนะนาวเดี้ยว ตั้งอยู่ที่วัดสิริมงคลธรรม

พื้นที่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการผลิตสินค้าชุมชน จะตั้งอยู่กลมกลืนไปกับหมู่บ้านของแต่ละตำบล นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งที่เข้าไปจะได้ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจถึงวิถีแห่งการดำเนินชีวิต เช่น ชาวบ้านในตำบลโคกใหญ่มีการตั้งกลุ่มการดักไหมพรม บ้านนากระเจิง รวมกลุ่มกันผลิตเครื่องเรือนจากหวาย และกลุ่มการทอผ้า สอกลิ่น กลุ่มทำวัสดุจากเศษไม้บ้าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีการพัฒนาให้มีความสะอาด งดงาม และเป็นระเบียบ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่กระตุ้นแบบมีส่วนร่วมให้ชุมชนเห็นความสำคัญของความเป็นระเบียบและความสะอาดเรียบร้อยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3) พื้นที่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีการค้นพบยังไม่กว้างขวางนักในเขตพื้นที่ตำบลน้ำแคมมีพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีการขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีจากเครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูปและสภาพของพื้นที่ที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยของคนในสมัยโบราณมาก่อน การเข้าถึงยากและยังไม่มีผู้เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุง

อย่างไรก็ตามสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีความเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง สิ่งที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้แหล่งท่องเที่ยวมีความงดงาม น่ามองคือตัวบุคคลทุกระดับที่อยู่ในพื้นที่ที่ท่องเที่ยวเห็นความงามและต้องการอนุรักษ์ รักษาไว้ให้คงอยู่อย่างยาวนาน เช่น วัดคอยเฉลิมพระเกียรติ เป็นวัดที่ตั้งบนพื้นที่สูงมีความสวยงามของพื้นที่ สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของตำบลน้ำแคมได้รอบทิศทาง มีหอระฆังที่มีการประดับประดาด้วยกระจกสี และลายปูนปั้นพญานาคบริเวณเชิงบันไดทางขึ้น

5.3.1.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการที่เป็นพื้นที่ใหม่ที่กำลังจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีการเตรียมพร้อมที่จะพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีการปฏิบัติในลักษณะของตำบลหรือหมู่บ้านเล็ก ยังไม่มีการจัดในระดับจังหวัด กิจกรรมที่อำเภอและตำบลมีการจัดและนักท่องเที่ยวในจังหวัด เข้าร่วมร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมการแข่งขันเรือยาวประเพณีระหว่างไทยและลาว การแห่ต้น ดอกไม้หลังวันสงกรานต์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรฟังเทศฟังธรรมในวันขึ้นปีใหม่และวันสงกรานต์

กิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละตำบลของอำเภอทาลี จะมีการปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่องตามประเพณี 12 เดือน หรือ ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ส่วนภายในกิจกรรมแต่ละ

กิจกรรมจะมีการจัดการแสดงหมอลำ การแสดงพื้นบ้านและการแสดงดนตรีสมัยใหม่เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับชาวบ้านในชุมชนและนักท่องเที่ยว

5.3.1.3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่

เป็นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดพื้นที่ที่มีชื่อเสียงเพื่อการท่องเที่ยว ได้มีการประชุมและหาแนวทางร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาให้สวยงาม มีความปลอดภัย เหมาะแก่การท่องเที่ยว เช่น แก่งโคน มีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นที่พักผ่อน ด้วยการสร้างศาลา ตกแต่งพื้นที่ด้วยไม้ดอกไม้ประดับ สร้างที่จอดรถ สะพานมิตรภาพไทยลาว มีการจัดตกแต่งพื้นที่ จัดบริเวณที่จอดรถให้เป็นระเบียบ จัดพื้นที่รองรับช้างจากฝั่งไทยไปลาว แหล่งท่องเที่ยวพระธาตุสังข์จะมีการจัดพื้นที่ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม มีการเตรียมดอกไม้รูปเทียน สำหรับบูชาพระไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว นำดอกห้วยไค้ มีการพัฒนาเส้นทางรถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยการเน้นความกลมกลืนกับธรรมชาติ คือ การสร้างถนนลูกรัง มีป้ายเตือนอันตรายแก่นักท่องเที่ยว มีป้ายให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

5.3.1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว

ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติการระดับครอบครัว ชุมชน เช่น การปรับจัดตกแต่งพื้นที่บริเวณหมู่บ้านให้เกิดความสะอาดและสวยงาม เช่น ตำบลโลกใหญ่ ตำบลท่าลี่ ตำบลอาฮีและตำบลน้ำแคม มีการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาความสะอาดของชุมชนด้วยการทิ้งขยะให้เป็นที่และการแยกขยะออกเป็นประเภท เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย

สภาพการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนเกิดจากการมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ที่กว้าง มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก ความจริงใจและความอดทนในการทำงานเพื่อชุมชน หวังผลเพื่อให้ชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่กันอย่างพอเพียง จึงมีกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมเวทีประชาคมของหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางการปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจน

จากการศึกษาทำให้พบว่าผู้นำมาหลายระดับระดับที่สามารถสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนคือ ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล พระสงฆ์ ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้าน เช่น ปราชญ์ชาวบ้านจะมีส่วนในการพัฒนาชาวบ้านในชุมชนให้มีส่วนร่วมและ

เห็นความสำคัญของภาพรวมของหมู่บ้านตำบล โดยเน้นถึงความสำคัญของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ภาพของการช่วยเหลือร่วมใจจึงเกิดขึ้นมาอย่างค่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่

อำเภอท่าลี่ เป็นอำเภอที่มีภูมิประเทศที่หลากหลายสวยงามแตกต่างจากพื้นที่ในเขตอื่น ๆ ของจังหวัดเลย คือเป็นพื้นที่ภูเขาสูงและในพื้นที่ผู้ยังมีความหลากหลายในระดับความสูงค่าและความหลากหลายทางชีวภาพด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวมีดังนี้

5.4.1 ปัจจัยด้านภูมิประเทศ

ที่มีความหลากหลายทั้งเชิงที่ราบ ที่ราบเชิงเขา แอ่งระหว่างภูเขาสูง พื้นที่เหล่านี้เป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ดังนั้น จึงมีการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ดังกล่าวอย่างกว้างขวาง นักท่องเที่ยวสามารถชื่นชมความงามและเรียนรู้เกี่ยวกับ วิถีชีวิตตามเส้นทางที่เดินทางผ่าน ส่วนบางพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นป่าของชุมชน จะมีน้ำตก แก่ง ห้วยสอคแทรกแฝงอยู่ทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนสนใจที่จะเข้าไปศึกษาและชื่นชมความงามของธรรมชาติที่มีพืชพันธุ์ไม้ยืนต้นและไม้เลื้อยขึ้นปะปนกันไปตลอดเส้นทาง อันเป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

5.4.2 ปัจจัยด้านเส้นทางการคมนาคมของอำเภอท่าลี่

เส้นทางการคมนาคมของอำเภอท่าลี่สามารถเชื่อมต่อไปยังแหล่งการท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งในเขตอำเภอท่าลี่และอำเภออื่น ๆ รวมถึงจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างหลากหลาย ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้โดยไม่ต้องจำกัดเส้นทางเดิม และยังสามารถเชื่อมต่อไปยังจังหวัดอื่นๆ ได้อีก เช่น หนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น หนองบัวลำภู พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผ่านเส้นทางข้ามสะพานมิตรภาพไทยลาว

5.4.3 ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่

ที่มีความโดดเด่นด้านภูมิประเทศที่เป็นภูเขา ทำให้บางพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นผลมาจากธรรมชาติแวดล้อมเอง เช่น น้ำตก ห้วยไค้ แก่งโคน มีความสวยงามและเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ในเชิงชีวภาพ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักและนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปอย่างแพร่หลาย เช่น แก่งโคนพระธาตุสังข์จะ สะพานมิตรภาพไทยลาว วัดเฉลิมพระเกียรติ กลุ่มหัตถกรรมเครื่องจักสานจากหวาย ร้านค้าสินค้าชุมชน วัดโพธิ์ศรี

5.4.4 ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอ

ที่มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นคุณค่าและตระหนักในกิจกรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ดังนั้นในหลายพื้นที่จึงมีการสืบสานกิจกรรมการทางศาสนา กิจกรรมตามความเชื่อของบรรพบุรุษ เช่น ประเพณีสงกรานต์ การแข่งขันพายเรือประเพณีระหว่างหมู่บ้านและประเทศ ผู้เกี่ยวข้องจึงมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับสาธารณชนได้รู้จัก อันเป็นการต้อนรับการท่องเที่ยวในอนาคต

5.4.5 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

คนในชุมชนเห็นคุณค่า เกิดความชื่นชม และเกิดความตระหนักต่อทรัพยากรและทุนทางธรรมชาติที่มีอยู่ จึงให้ความสำคัญและร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อการส่งเสริมและพัฒนา ดังนั้นการมีส่วนร่วมดังกล่าว จึงส่งผลให้ชุมชนเกิดความร่วมมือร่วมใจกัน พร้อมให้การช่วยเหลือคนในหมู่บ้านและคนอื่น ๆ และร่วมกันพัฒนานั้นานเรือนชุมชนตลอดเส้นทางให้เกิดความงดงาม เป็นระเบียบ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านมีดังนี้

5.4.5.1 ส่วนร่วมในการคิด กำหนดวิสัยทัศน์ต่อการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน

5.4.5.2 มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5.4.5.3 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติและพัฒนา เพื่อหวังผลให้การกระทำมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน อำเภอ การพัฒนาพื้นที่ตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการตกแต่ง ดัดตั้งป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยว

5.4.5.4 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นการประเมินโดยอาศัยเวทีประชาคมถึงการร่วมคิด การร่วมวางแผน การปฏิบัติการและการร่วมพัฒนาที่ผ่านมา โดยจัดขึ้นเป็นเวทีประชาคม เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนได้ทราบถึงผลจากการดำเนินการ

5.4.6 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ปัจจุบันการบริหารจัดการท่องเที่ยวยังไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน แต่ก็มีบุคคลกลุ่มหนึ่งที่อาสาเข้ามาดำเนินการจัดการให้การท่องเที่ยวดำเนินการต่อไปได้ มีปัจจัยดังนี้

5.4.6.1 การให้ชาวบ้านและประชาชนทุกภาคส่วนเข้าร่วมกันกำหนด วางแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

5.4.6.2 การกำหนดผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยวของอำเภอทำลี้ให้มีความชัดเจน ทั้งวิธีการดำเนินการและกฎระเบียบข้อปฏิบัติอย่างชัดเจน

5.4.6.3 มีการจัดแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการทั้งระดับจังหวัด อำเภอและ ตำบล

5.4.6.4 จัดกิจกรรม อบรม สัมมนาและให้ความรู้กับคนในชุมชน เพื่อส่งเสริม ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

5.4.6.5 จัดการความรู้ที่มีการปฏิบัติมาตั้งแต่อดีต เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่ง พื้นที่ทางโบราณคดีของแต่ละชุมชน เพื่อการเรียนรู้และทราบรากเหง้าของตนเอง อันจะนำมาสู่ การจัดกิจกรรมทางประเพณีที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

5.4.6.6 ตั้งกลุ่ม องค์กรทั้งระดับตำบลและอำเภอเพื่อการส่งเสริม อนุรักษ์ ป้องกัน เฝ้าระวังขึ้น เพื่อให้สังคมชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าอยู่ ปลอดภัยและเป็นสังคม ที่ดีงาม รวมทั้งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความนึกกัน

5.4.6.7 กำหนดควีสัยทัศน์หรือคำขวัญของการท่องเที่ยวทั้งในระดับตำบลและ อำเภอ

5.5 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่

อำเภอท่าลี่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่คณะผู้วิจัยและชุมชนร่วมกันประเมินและพบว่า มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทาง ศิลปะและวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ผลการประเมินพบว่า มีแหล่ง ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามเกณฑ์ที่ชุมชนสร้างขึ้นผสมผสานกับเกณฑ์มาตรฐานของการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย ผลการประเมินพบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านการประเมินระดับสูงมีจำนวน 10 แห่ง แบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติจำนวน 2 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม จำนวน 5 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ จำนวน 3 แห่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 25 แห่ง แบ่งออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ จำนวน 5 แห่ง แหล่ง ท่องเที่ยวศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 12 แห่ง ส่วนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ มีดังนี้

5.5.1 ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว

เนื่องจากเป็นอำเภอที่อยู่ล้อมรอบด้วยภูเขา ทำให้สภาพภูมิประเทศมีความ หลากหลายทั้งพื้นที่ภูเขา ที่ราบเชิงเขา และที่ราบ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความแตกต่างกันไป ตามสภาพของภูมิประเทศ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพจะมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

5.5.1.1 เส้นทางและสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

5.5.1.2 เส้นทาง การเชื่อมโยงกับถนนสายหลักของตำบล ถนนในหมู่บ้านหรือ ถนนทางการเกษตร

5.5.1.3 ลักษณะและสภาพถนน สามารถเข้าถึงได้ ตลอดปี 12 เดือน 8 เดือน หรือ 4 เดือน

5.5.1.4 ลักษณะการเข้าถึง มีรถประจำทางผ่าน มีรถรับจ้าง หรือใช้รถส่วนตัว

5.5.1.5 ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง หมายเลขถนน หรือป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว

5.5.1.6 ความเหมาะสมของเวลาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังแหล่ง

5.5.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

5.5.2.1 ความสมบูรณ์ของทรัพยากร และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ภูมิแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติก็ยังคงสภาพตามธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ยังคงสภาพ หากมีการบูรณะซ่อมแซมก็ยังคงสภาพเดิม หรือใกล้เคียงมากที่สุด

5.5.2.2 มีเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว

5.5.2.3 มีความหลากหลายของการได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน ผู้ที่ไปเยี่ยมชมได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน

5.5.2.4 โครงสร้างพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยว

1) มีสถานที่สำหรับจอดรถ

2) มีบริการร้านอาหาร สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว

3) มีบริการห้องน้ำ ห้องสุขา สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว

5.5.2.5 บริการต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว

5.5.2.6 มีการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เช่น ป้อมยาม จุดรับแจ้งเหตุ

5.5.2.7 มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลเบื้องต้น เช่นป้ายบอกประวัติความเป็นมา ความสำคัญของแหล่งเที่ยวนั้นๆ

5.5.2.8 มีป้ายเตือนอันตรายแก่นักท่องเที่ยว เช่น ระวังหินลื่นในแหล่งท่องเที่ยว น้ำตก

5.5.2.9 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น บอกทางให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เป็นผู้นำทาง หรือรวมกลุ่มขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว

5.5.2.10 ปิ้งจี้ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

5.5.2.11 มีการดูแลรักษาบริเวณ โคจรอบของแหล่งท่องเที่ยว เช่น จัดสวนหย่อม

ตัดหญ้า

5.5.2.12 มีถังรองรับขยะ และมีป้ายเตือนเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด

5.5.2.13 มีบรรยากาศความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

5.5.2.14 มีองค์กรดูแลการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว

5.5.3 ศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่

อำเภอท่าลี่มีชาวบ้านปฏิบัติกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวกันในชุมชน หมู่บ้าน แต่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง จึงมีเฉพาะนักท่องเที่ยวในจังหวัดที่ต้องการเรียนรู้ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของแต่ละชุมชน กิจกรรมที่ดีปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะและรูปแบบเฉพาะตัว เหมาะแก่การท่องเที่ยวเช่น ประเพณีแห่คันทอไม้ที่ทำกันในตำบลท่าลี่ ประเพณีการสงฆ์พระเนื่องในวันสงกรานต์ของทุกหมู่บ้าน การแข่งขันพายเรือระหว่างเทศกาลและชาวบ้านในอำเภอท่าลี่ ผู้นำชุมชนในแต่ละแห่งต่างพยายามที่จะร่วมมือกับหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียงเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน อันหวังผลความยิ่งใหญ่ของประเพณี และการท่องเที่ยวในอนาคต

5.5.4 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว

ชาวบ้านและชุมชนมีความร่วมมือ มีจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าของทุนทางปัญญา และทุนทางทรัพยากร ดังนั้นจึงมีร่วมกันคิดหาหนทางที่จะทำให้ทุนทางปัญญาและทุนทางทรัพยากรมีประโยชน์ต่อชีวิตและชุมชนมากที่สุด จึงมีการคิดวางแผนและดำเนินการพัฒนาส่งเสริมและจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนทุกระดับเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่ามากที่สุด เช่นตำบลโลกใหญ่ มีการพัฒนาจุดชมวิว ให้สวยงามด้วยการสร้างศาลา 2 หลัง แหล่งท่องเที่ยวแก่งโดนมีการจัดภูมิทัศน์และการตกแต่งสถานที่อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP มีการตกแต่งพื้นที่ภายนอกและภายในอย่างสวยงามเพื่อจัดแสดงสินค้าของชุมชน

5.5.5 ศักยภาพในการจัดการชุมชนของชาวบ้านและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาให้มีการเปลี่ยนแปลง โดยเห็นว่าชุมชนมีสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตและเป็นสมบัติของชาติ เช่นป่าไม้ แหล่งน้ำภูมิปัญญาชาวบ้าน จำเป็นต้องมีการจัดการและเผยแพร่ให้กับคนทั่วไปได้รับทราบ ซึ่งมีวิธีการจัดการมีดังนี้

5.5.5.1 มีการร่วมคิด ร่วมการวางแผน ร่วมดำเนินการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ

5.5.5.2 มีงบประมาณเพื่อการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตและพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว จากองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้เกี่ยวข้อง อื่น ๆ

5.5.5.3 มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์และการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะผู้นำที่เป็นทางการจะมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต ดังนั้นจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในการสื่อสารที่ชัดเจน

5.5.5.4 ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ เช่น พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ต้องมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำในการศึกษา ค้นคว้า เผยแพร่ และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ส่งเสริมประชาธิปไตย อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญา ทั้งด้านการจักสาน ถักทอ เกษตรกรรม การเพาะปลูก และการดำเนินชีวิตให้กับชุมชน และการจัดการความรู้ให้เป็นลายลักษณ์อักษร

5.6 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในการร่วมกันคิดวางแผนและปฏิบัติการ รวมทั้งนโยบายระดับประเทศ จังหวัด อำเภอและตำบลในการที่จะหนุนเสริมให้มีการดำเนินการจัดการอย่างยั่งยืน มีแนวทางหลักดังนี้

5.6.1 มีการบริหารจัดการ โดยคนในชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และต้องมีแผนในการจัดกิจกรรมและแผนการดำเนินการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

5.6.2 พัฒนาผู้นำของชุมชนให้มีภาวะผู้นำในการคิดวางแผน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนา มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและมีทักษะในการสื่อสารกับคนทุกระดับ

5.6.3 มีการหนุนเสริมงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมและการดำเนินการพัฒนาอย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม

5.6.4 มีกิจกรรมการสร้างความรู้ การเห็นคุณค่าและการชื่นชมทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางปัญญาของบรรพบุรุษ เช่น การจัดกิจกรรมการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ การอบรมเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์น้อย อาสาสมัครพิทักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม

5.6.5 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ค้นพบใหม่ให้มีศักยภาพ โดยการศึกษาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค ก่อนที่จะมีการดำเนินการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อประเมินผลของความคุ้มค่ากับการจัดการ

5.7 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายความร่วมมืออาจเกิดขึ้นในหลายระดับ ทั้งนี้กลุ่มที่จะมาเป็นเครือข่ายจะต้องมีแนวคิดร่วมกันที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและการท่องเที่ยวของพื้นที่ในชุมชนให้ดีขึ้น การสร้างเครือข่ายมีแนวทางดังนี้

5.7.1 สร้างความร่วมมือกับคนในชุมชน หมู่บ้าน จังหวัดให้เข้ามาร่วมคิด วางแผน จัดกิจกรรมร่วมกัน

5.7.2 สร้างสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่น สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านจังหวัดและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

5.7.3 จัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัดในการเรียนรู้ ศึกษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมในลักษณะของการจัดการความรู้ขึ้น เพื่อนำมาเผยแพร่ให้กับสาธารณชนได้รับทราบ

5.8 เส้นทางการท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว จังหวัดเลย

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวจากอำเภอเมืองจังหวัดเลย ถึงอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ถึงอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย และเชื่อมโยงเข้าสู่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นั้นจะต้องศึกษาสภาพพื้นที่และบริบทชุมชน รวมถึงเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมไปยังหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมถึง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากผลการศึกษาพบว่า สามารถจัดแบ่งเส้นทางท่องเที่ยวภายในอำเภอท่าลี่ ได้ 3 เส้นทาง และเส้นทางเชื่อมโยงไปยัง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ 3 เส้นทาง ดังนี้คือ

5.8.1 เส้นทางท่องเที่ยวภายในอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีดังนี้

5.8.1.1 เส้นทางที่ 1 เส้นทางบ้านบวออ่าง - ท่าลี่

ตามถนนหมายเลข 2115 และเส้นทางหมายเลข 2399 (บวออ่าง) เส้นทางนี้ผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและสวยงาม มีคุณค่าทางความรู้สึกลึกและความเข้าใจทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดังนี้

- 1) วัดโพนศรี
- 2) จุดชมวิว ทางขึ้นภูเรือ
- 3) วัดพระธาตุมิ่งklararam
- 4) พระธาตุสี่จระ
- 5) พระธาตุมะนาวเคี้ยว
- 6) สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว
- 7) ร้านขายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 8) แก่งโตน
- 9) กลุ่มเพาะพันธุ์ไม้ บ้านขอนแก่น
- 10) ตลาดบ้านเมียง

5.8.1.2 เส้นทางที่ 2 เส้นทาง บ้านบวกอ่าง- ท่าลี่

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2115 และเส้นทางหมายเลข 2399 (บวกอ่าง)

เส้นทางนี้ผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้

- 1) น้ำตกห้วยไค้
- 2) จุดชมวิวทางขึ้นภูเรือ
- 3) วัดพระธาตุมิ่งklararam
- 4) พระธาตุสี่จระ
- 5) สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว
- 6) ร้านขายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 7) แก่งโตน
- 8) กลุ่มเพาะพันธุ์ไม้ บ้านขอนแก่น
- 9) ตลาดบ้านเมียง

5.8.1.3 เส้นทางที่ 3 น้ำแคว-เชียงคาน

ตามถนนหมายเลข 2115 (เลข-ท่าลี่) เลี้ยวขวาไปตามเส้นทางหมายเลข 2399 และ เส้นทางยุทธศาสตร์หมายเลข 2195 (น้ำแคว-เชียงคาน) เส้นทางนี้ผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ

- 1) วัดโพนศรี
- 2) วัดโพนข่า
- 3) วัดเฉลิมพระเกียรติ

- 4) พระใหญ่
- 5) จุดชมวิวป้อมตำรวจ
- 6) โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

5.8.2. เส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างอำเภอท่าลี่ ไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แบ่งออกได้เป็น 3 เส้นทางดังนี้คือ

5.8.2.1 เส้นทางจากอำเภอท่าลี่ไปยัง ร้านค้าปลอดภาษี บ้านเมืองหมอ แขวงไชยะบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้คือ

- 1) พระธาตุสังฆะ
- 2) กลุ่มหัตถกรรมจักสานหวาย และทอผ้าบ้านนากระเซิง
- 3) ร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP)
- 4) สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว
- 5) ร้านค้าปลอดภาษี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 6) แก่งโตน
- 7) กลุ่มเพาะพันธุ์ไม้ บ้านขอนแก่น
- 8) ตลาดบ้านเมียง

5.8.2.2 เส้นทางจากสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ถึง เมืองแก่นท้าว แขวงไชยะบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้คือ

- 1) ร้านค้าปลอดภาษี
- 2) วัดจอมแจ้ง
- 3) ห้วยน้ำดำ
- 4) ชุมชนเมืองแก่นท้าว
- 5) จุดชมวิว เมืองแก่นท้าว

5.8.2.3 เส้นทางจากสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ถึงแขวงหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้

- 1) วัดภูศรี
- 2) วัดเชียงทอง
- 3) ตลาดเช้า
- 4) น้ำตกหาดกวาศรี
- 5) ตลาดมืด

6) พระราชทูตหมากโม

5.9 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการดำเนินการวิจัยทำให้คณะนักวิจัยได้ผลการวิจัยและค้นพบองค์ความรู้ และคณะนักวิจัยเห็นว่าประเด็นที่จะเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.9.1 การนำผลการวิจัยไปใช้

5.9.1.1 ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงานเอกชนที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยว ควรเข้ามาหนุนเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านอาชีพ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานระดับจังหวัดและประเทศ

5.9.1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดแผนงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของตำบลให้ชัดเจน เพื่อการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่อยู่ในจังหวัดและนอกจังหวัด

5.9.1.3 ชาวบ้านในชุมชนควรมีความตระหนักรู้คุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมและประเพณี เพื่อการสืบสาน อนุรักษ์ให้มีการคงอยู่คู่กับชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

5.9.1.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรคำนึงถึงบริบทของชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งมีวัฒนธรรมที่อาจจะแตกต่างกันไปบ้างและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

5.9.2 กระบวนการวิจัยควรเป็น

จากการดำเนินการวิจัยคณะวิจัยใช้กระบวนการและเทคนิคการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ได้จึงสามารถพัฒนากระบวนการวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง กับกระบวนการวิจัย องค์กรที่ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการวิจัยมีดังนี้

5.9.2.1 ควรเน้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชน ชาวบ้าน ท้องถิ่นสามารถคิดปัญหา วางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการแก้ปัญหาและ ประเมินผลของกระบวนการได้ด้วยตนเอง โดยมีนักวิจัยเป็นผู้ร่วมจัดกระบวนการและร่วมเรียนรู้ ไปด้วยชุมชน ซึ่งผลที่ได้ก็จะเกิดขึ้นกับชุมชนในเรื่องการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่นั้น ๆ อย่างเป็น กระบวนการและเป็นระบบมากขึ้นกว่าเดิม

5.9.2.2 นักวิจัยควรมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เนื่องจากยังมีนักวิจัยบางส่วนสับสนเห็นว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นก่อนพิจารณาโครงการควรตรวจสอบความชัดเจนก่อนที่จะสนับสนุนทุนการวิจัย

5.9.2.3 ข้อมูลที่นักวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชน มีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นนักวิจัยต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสกัดความรู้ที่เป็นข้อมูลดิบออกมาเป็นข้อมูลที่สามารถตอบโจทย์การวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ไม่ใช่การรายงานตามข้อมูลที่เก็บมาโดยไม่ผ่านการวิเคราะห์และการตรวจสอบ

5.9.2.4 ผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัยในบางกิจกรรมที่นักวิจัยมีหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็น อาจไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่นักวิจัยออกแบบไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่เห็นถึงความสำคัญหรือคิดภาระงานที่สำคัญกว่า ซึ่งข้อมูลที่นักวิจัยได้ อาจจะไม่ละเอียด จึงจำเป็นที่นักวิจัยจะต้องหาวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการในระดับลึกมาตอบโจทย์การวิจัย

5.9.2.5 ชั้นของการปฏิบัติควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อแสดงศักยภาพในการวางแผน การแก้ปัญหาและการปฏิบัติการ ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะนักวิจัย เช่น การเขียนเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่

5.9.3. กระบวนการประสานงานและการเข้าชุมชน

5.9.3.1 ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ก่อนทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อ ให้ชุมชนเห็นถึงความตั้งใจจริงของนักวิจัยที่ลงพื้นที่และพร้อมที่จะให้ข้อมูลอย่างไม่ปิดบังและจริงใจ

5.9.3.2 ควรประสานงานผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้เข้าร่วมเป็นนักวิจัยในพื้นที่ เพื่อให้ง่ายต่อการเก็บข้อมูลและเป็นการพัฒนานักวิจัยที่คาดว่าคนในพื้นที่จะเกิดความเข้าใจกระบวนการในการศึกษาปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกข้อมูล การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์การสรุปข้อมูล การประเมินข้อมูลและการรายงานผลการดำเนินการอย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น นักวิจัยในพื้นที่ที่เป็นผู้นำดังกล่าวจะสามารถใช้กระบวนการจากการวิจัยในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นระบบและตรงกับสิ่งที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง

5.9.3.3 นักวิจัยควรมีการติดต่อกับนักวิจัยในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้นักวิจัยได้รับข้อมูล ความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและได้ข้อมูลที่ถูกต้องเมื่อมีการลงพื้นที่

5.9.4 การทำวิจัยในระยะต่อไป

5.9.4.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อขยายเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวไปยังอำเภอที่ติดต่อกับอำเภอท่าลี่ และจังหวัดใกล้เคียง

5.9.4.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการ ปัญหาอุปสรรค และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว แบบเครือข่ายยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

5.9.4.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล กลุ่มองค์กร เพื่อการจัดการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ อย่างยั่งยืน

5.9.4.4 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยให้ได้มาตรฐาน

5.9.4.5 ควรมีการวิจัยเพื่อจัดการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางปัญญา และทุนทางธรรมชาติที่จะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กองการวางแผนโครงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543) คืออินฐานคือบ้านเรา. กรุงเทพมหานคร : แพลน โมทีฟ.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- คู่ย ชุมสาย, มล. และฉวีพัน พรหมโยธี. (2527). ปฐมบทวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ครรรชนี เอมพันธุ์. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. หน้า 84 – 85. นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิคม จารุณี. (2536). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: โอเคียนส โคร์.
- บุญเลิศ จิตต์วัฒนา. (2539). “มาช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กันเถอะ” จุลสารการท่องเที่ยว. 1 (มกราคม-มีนาคม), 53-56.
- บุญเลิศ จิตต์วัฒนา. (2542). “มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด.” จุลสารการท่องเที่ยว. 1 (มกราคม-มีนาคม 2542), 10-19
- ประเวศ ะสี. (2544). “การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” จุลสารการท่องเที่ยว, 20, 3 (กรกฎาคม-กันยายน) 5-14
- ปรีดา แดงโรจน์. (2544). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: บริษัท ไฟว์ แอนด์ โฟร์ พรินติ้ง จำกัด.
- พงศ์สานต์ ทัทกัษมมหาเกตุ. (2538). ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว : แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวชมธรรมชาติแนวอนุรักษ์กาญจนบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักพระปกเกล้า
- พระมหาสุทนต์ อบอุ่น. (2541). “การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษากรณี : เส้นทางสายลำน้ำกก” จุลสารการท่องเที่ยว 3. (กรกฎาคม-กันยายน 2541). 52.

- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2545). โครงการกำหนดและออกแบบรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าหิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และพื้นที่ต่อเนื่อง. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุทิน สุขคง, และคณะ. (2546). การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนป่าหินงาม ถึงอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย (ระยะที่ 2) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- ไพรัตน์ เจริญมิตร. (2527). นโยบายและกลวิธีที่มีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สักคีโสภการพิมพ์.
- มนัส สุวรรณ. (2542). "บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น". จดสารการท่องเที่ยว 18. 1 (มกราคม-มีนาคม). 48-58.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2546). โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน. กรุงเทพฯ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ภราเดช พงษ์วิเชียร. (2545). "วิสัยทัศน์และแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยว" จดสารการท่องเที่ยว, 21, 1 (มกราคม-มีนาคม) 6-19.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. (2538). "Eco-Tourism" การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จดสารการท่องเที่ยว 3. (กรกฎาคม-กันยายน 2538), 50-58.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2543). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมภพ คชินธนานันท์. (2541). การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของข้าราชการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สาร สารทัศนานันท์. (2534). เมืองเลขของเรา. ใน มรดกไทย. รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์. ทรัพยากรการท่องเที่ยวงานเทศกาลประเพณี. ในทรัพยากรการท่องเที่ยวของ

ไทย. หน้า 123-126. นนทบุรี: สุโขทัยธรรมาราช, 2545.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาศาสนา. การท่องเที่ยว. โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.

สุวารีย์ ศรีปุณณะ. การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าทางศิลปกรรม วัดสำคัญจังหวัดเลย. เลข : โรงพิมพ์เมืองเลยการพิมพ์, 2547.

อโนทัย เทียรคงชล. (2540). ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเข็ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่ : สาขาวิชาบริหารการเกษตรและป่าไม้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อาภรณ์รัตน์ สารทัศนันทน์ และคณะ. (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งทุนท้องถิ่นในจังหวัดเลย. เลข : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัยเรื่องทัศนภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยว
 “สะพานมิตรภาพ น่านห้องไทยลาว กรณีศึกษาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
 เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีเป้าหมายเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย
 ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย โดยผู้สัมภาษณ์จะต้องศึกษาข้อมูลจากแนวคำถาม
 และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อค้นหาคำตอบจากแบบสัมภาษณ์ให้ได้ลึกที่สุด และผู้สัมภาษณ์
 จะต้องเขียนสรุปจากการสัมภาษณ์ให้ชัดเจนที่สุด ซึ่งคำตอบทุกคำตอบที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล
 คณะผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและจะนำไปวิเคราะห์ร่วมกับคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ท่านอื่น ๆ

1. แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ที่สามารถดึงดูดความสนใจต่อนักท่องเที่ยวมีอะไรบ้างและมี
 ลักษณะทางกายภาพอย่างไร เป็นอย่างไร (สวยงามหรือไม่ มีลักษณะโดดเด่นอย่างไร)

2. อะไรที่เป็นเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้คุณเข้ามาท่องเที่ยว (บรรยากาศ สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตแหล่ง
 ท่องเที่ยว วัฒนธรรมความเชื่อ และรู้สึกอย่างไรกับการที่คนเข้ามาท่องเที่ยว)

3. อำเภอท่าลี่มีผู้รับผิดชอบและดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร (การบริหารจัดการ
 การจัดกิจกรรม การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว)

4. มีปัจจัยอะไรที่คิดว่าสามารถดึงดูดความสนใจให้คนเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ (แหล่งท่องเที่ยว
 ลักษณะสภาพการดำเนินชีวิต ความแปลกในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประเพณี ให้บอกลักษณะและ
 รูปแบบที่คิดว่าสามารถดึงดูดความสนใจ) ถ้าไม่มีควรมีแนวทางในการจัดการอย่างไร ชุมชน
 สามารถทำได้หรือไม่

.....
.....
.....
5. ปัจจุบันมีหน่วยงานใด ๆ เข้ามาให้การสนับสนุนการดำเนินการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือไม่ (ถ้ามีให้การสนับสนุนอย่างไร เพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอจะทำอย่างไร)

.....
.....
.....
6. คนในชุมชนมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการมีสถานที่ท่องเที่ยวและมีนักท่องเที่ยวเข้ามา และ เขามีการเตรียมความพร้อมหรือไม่อย่างไร (มีคนพร้อมในการต้อนรับหรือไม่ ลักษณะนิสัยใจคอ และมีส่วนร่วมกับคนอื่น ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่อย่างไร)

.....
.....
.....
7. ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว หรือไม่อย่างไร (ใครเป็นผู้ดำเนินการ เหมาะสมหรือไม่)

.....
.....
.....
8. ในระดับตำบลใครควรเป็นผู้นำเกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และผู้นำควร ทำอย่างไร

.....
.....
.....
9. ผู้นำเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวของอำเภอทำดีควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
10. คนในชุมชนสามารถจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวได้หรือไม่ อย่างไร และมีความคิดเห็น อย่างไรถ้าคนในชุมชนจะร่วมดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเอง

ประเด็นการท่องเที่ยวที่จะนำไปใช้ในการจัดทำ SWOT ANALYSIS

โครงการวิจัยเรื่องศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว “สะพานมิตรภาพ น้ำเหืองไทยลาว กรณีศึกษาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

.....

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS มีวัตถุประสงค์เพื่อหา
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย อย่างยั่งยืน โดยครอบคลุมองค์ประกอบ
ด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยว 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) กิจกรรมการ
ท่องเที่ยว 4) การบริหารจัดการ โดยมีประเด็นที่ใช้ในการจัดประชุมครั้งนี้คือ

1. จุดแข็งด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
2. จุดอ่อนด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
3. อุปสรรค/ภัยคุกคามของการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
4. โอกาสด้านการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
5. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

**ประเด็นการท่องเที่ยวที่จะนำไปใช้ในการจัดทำเวทีประชาคม
โครงการวิจัยเรื่องศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว
“สะพานมิตรภาพ น่าน-หนองคาย ภูมิศึกษาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
เพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**

ประเด็นการท่องเที่ยวนี้ ออกแบบขึ้นเพื่อนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับพื้นที่และการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย โดยผู้นำการจัดเวทีประชาคมจะเป็นผู้ชี้ประเด็นให้มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในแต่ละประเด็น เพื่อหาข้อสรุป โดยมีประเด็นสำคัญที่จะนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ สรุปและสังเคราะห์ร่วมกับการเก็บข้อมูลในลักษณะอื่น ๆ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้หรือไม่
2. แหล่งท่องเที่ยวใดในอำเภอท่าลี่ที่มีความสมบูรณ์เหมาะสมที่จะมีการประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว
3. อำเภอท่าลี่มีศักยภาพอะไรที่จะเอื้อและเป็นปัจจัยให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้
4. หน่วยงานใดที่ควรเข้าให้การสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และควรมีการสนับสนุนอย่างไร
5. เส้นทางคมนาคมจะมีผลต่อการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร
6. จะมีวิธีการใดที่จะเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในอำเภอท่าลี่ไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
7. อำเภอท่าลี่ปัจจุบันมีศักยภาพในการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้หรือยัง (ควรเริ่มเมื่อไหร่ ใครควรเป็นผู้นำ ชุมชนท้องถิ่นควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร)

ประเด็นการทองเทียวที่จะนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม
โครงการวิจัยเรื่องศักยภาพด้านการทองเทียวเส้นทางทองเทียว
“สะพานมิตรภาพ น้ําเทืองไทยลาว กรณีศึกษาอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
เพื่อหาแนวทางการจัดการทองเทียวอย่างยั่งยืน

.....

ประเด็นการสนทนากลุ่ม จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาศักยภาพด้านการทองเทียวแบบยั่งยืนของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย โดยเลือกกลุ่มที่เข้ามาสนทนากลุ่มที่หลากหลาย ใช้เวลาในการสนทนา 1.30 ชั่วโมง โดยมีประเด็นคำถามดังนี้

1. คุณเข้าใจคำว่า ศักยภาพของการทองเทียวอำเภอท่าลี่ว่าคืออะไร
2. อะไรเป็นศักยภาพด้านการทองเทียวที่เด่นที่สุดของอำเภอท่าลี่จังหวัดเลย
3. ถ้าในเขตอำเภอท่าลี่ไม่ศักยภาพด้านการทองเทียวเลยจะสามารถพัฒนาได้หรือไม่

ภาคผนวก ข

แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยว สะพานมิตรภาพน้ำเที่ยงไทย-ลาว
จังหวัดเลย

แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในเส้นทางสาย.....

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....

ที่ตั้ง

ตัวชี้วัด	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เกณฑ์การให้คะแนน
1. เส้นทางและสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	13		
1) เส้นทางที่เชื่อมโยงกับถนนสายหลัก	3		ถนนสายหลักของตำบล - 3 ถนนในหมู่บ้าน - 2 ถนนทางการเกษตร - 1
2) ลักษณะและสภาพถนน ที่สามารถเข้าถึงได้	3		12 เดือน - 3 8 เดือน - 2 4 เดือน - 1
3) ลักษณะการเข้าถึง	3		รถยนต์ - 3 รถทางการเกษตร - 2 เคน - 1
4) ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางหมายเลขถนน แหล่งท่องเที่ยว	3		มาก - 3 ปานกลาง - 2 ไม่ชัดเจน - 1
5) ความเหมาะสมของเวลาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3		มาก - 3 ปานกลาง - 2 ไม่ชัดเจน - 1
2. ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว			
1) ความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	3		มาก - 3 ปานกลาง - 2 น้อย - 1
2) มีความหลากหลายของการได้รับความรู้แลความเพลิดเพลิน	3		มาก - 3 ปานกลาง - 2 น้อย - 1
3. โครงสร้างพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยว			
1) มีสถานที่สำหรับจอดรถ เพียงพอเหมาะสม	3		มาก - 3 ปานกลาง - 2 ไม่เหมาะสม - 1
2) มีบริการร้านอาหาร ในแหล่งท่องเที่ยว	3		ร้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว - 3 ร้านอาหารสำหรับชุมชน - 2 ไม่มีร้านอาหาร - 1
3) มีห้องน้ำ ห้องสุขา ในแหล่งท่องเที่ยว	3		มีห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยว - 3 มีห้องสุขา ของวัด ชาวบ้าน - 2 ไม่มีห้องสุขา - 1
4. บริการต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว			

ตัวชี้วัด	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เกณฑ์การให้คะแนน
1) มีการรักษาความปลอดภัย เช่น ป้อมยามของหมู่บ้าน จุดตรวจ			มีจุดตรวจในเส้นทางทางท่องเที่ยว = 3 มีป้อมยามของหมู่บ้าน = 2 ไม่มี = 1
2) มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	3		มีเอกสารแผ่นพับ = 3 มีป้ายข้อมูล = 2 ไม่มี = 1
3) มีป้ายเตือนอันตราย แค่ นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม	3		เหมาะสมมาก = 3 ปานกลาง = 2 ไม่เหมาะสม = 1
4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	3		มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ = 3 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น = 2 ไม่มีส่วนร่วม = 1
5. ปัจจัยที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว			
1) มีการดูแลรักษาบริเวณ โคจรอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น จัดสวนหย่อม คัดหญ้า สวยงาม เหมาะสม	3		มาก = 3 ปานกลาง = 2 น้อย = 1
2) มีถังรองรับขยะ มีป้ายเตือนเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดอย่างเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว	3		มาก = 3 ปานกลาง = 2 ไม่เหมาะสม = 1
3) มีบรรยากาศความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว			มาก = 3 ปานกลาง = 2 ไม่เหมาะสม = 1
4) มีองค์กรดูแลการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม	3		มาก = 3 ปานกลาง = 2 ไม่เหมาะสม = 1

ชื่อผู้ประเมิน.....

วัน/เดือน/ปี ที่ประเมิน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวพรกมล ระหาญนอก

ตำแหน่ง อาจารย์ ระดับ 6

วุฒิการศึกษา

ครุศาสตร์บัณฑิต (คบ.คอมพิวเตอร์)

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.บ.วิทยาการคอมพิวเตอร์)

สถานที่ติดต่อ

โปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000

โทรศัพท์ 0-4283-5238 ต่อ 4115

ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย

1. การวิจัยและพัฒนาการสร้างบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นเรื่อง พืชสมุนไพรท้องถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านนาโคก ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย (นักวิจัยร่วม)
2. การสร้างบทเรียนวิทยาศาสตร์เรื่อง “การแปรรูปผลิตภัณฑ์นมหน้าจากขมิ้นชัน” บ้านนาโคก ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต
3. การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งทุนท้องถิ่นในจังหวัดเลย (นักวิจัยร่วม)

ชื่อ - นามสกุล นายไทยโรจน์ พวงมณี

ตำแหน่ง อาจารย์ ระดับ 7

วุฒิการศึกษา

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ. ศิลปศึกษา: ดั้งเดิมวิทยา)

ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม. ศิลปศึกษา : ประวัติศาสตร์ศิลปะ)

สถานที่ติดต่อ

โปรแกรมวิชาศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000

โทรศัพท์ : ที่ทำงาน 042-835032 มือถือ 09-7094272

ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย

1. การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับหนังสือเรียนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยและพัฒนาการสร้างบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นเรื่อง พืชสมุนไพรท้องถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านนาโคก ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย (นักวิจัยร่วม)
3. การสร้างบทเรียนวิทยาศาสตร์เรื่อง “การแปรรูปผลิตภัณฑ์นมหน้าจากขมิ้นชัน” บ้านนาโคก ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต
4. การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งทุนท้องถิ่นในจังหวัดเลย (นักวิจัยร่วม)